

T.C.
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN YEREL TARİH ÖĞRETİMİ İLE
İLGİLİ GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (4. SINIF ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RAHMAN DERYA

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ NAZIM KURUCA

GİRESUN-2018

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün..... tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Yeterlilik öğrencisi Rahman DERYA'nın "Sınıf Öğretmenlerinin Yerel Tarih Öğretimi İle İlgili Görüşlerinin Değerlendirilmesi (4. Sınıf Örneği)" başlıklı tezini incelemiş olup aday ..... tarihinde, saat.....da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Yeterlilik tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)	Dr. Öğr. Üyesi Nazım Kuruca	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Dursun Şahin	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Ceren Çevik Kansu	

ONAY

...../...../201..

Doç. Dr. Güven ÖZDEM

Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Yeterlilik tezi olarak sunduğum “Sınıf Öğretmenlerinin Yerel Tarih Öğretimi İle İlgili Görüşlerinin Değerlendirilmesi (4. Sınıf Örneği)” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

06.08.2018

Rahman DERYA

ÖN SÖZ

Bu araştırma, 4. sınıfı okutan sınıf öğretmenlerinin yerel tarih öğretimi ile ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırmamı yaparken araştırmanın başından sonuna kadar ilgi ve deneyimlerini benden esirgemeyen, göstermiş olduğu sabır ve ilgisi ile kendisinden çok şey öğrendiğim, tez danışmanım olmasından gurur duyduğum Dr. Öğr. Üyesi Nazım KURUCA'ya sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum.

Veri toplama sürecinde gerek uygulama alanı tahsisi gerekse yaptıkları iş birliği ile benden yardımlarını esirgemeyen uygulama yaptığım okullardaki tüm idareci ve öğretmenlere teşekkür ederim.

Ayrıca araştırmanın her aşamasında değerli görüşlerini benden esirgemeyen hocalarıma ve samimi dostlukları ile her zaman yanımda olan arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Hayatımın her aşamasında yanımda olan, benim bugünlere gelmeme vesile olan, sevgi ve desteklerini her daim hissettiğim annem Ülkü DERYA'ya ve ilk öğretmenim, babam Ali Osman DERYA'ya; çalışmamın şekillenmesinde desteklerini benden esirgemeyen İğdır Şehit Polis Kemal Adir İlkokulunda birlikte görev yapmaktan onur duyduğum öğretmen arkadaşlarıma ve okul müdürüm Adem ÇAKMAK'a teşekkürü bir borç bilirim.

Rahman DERYA

ÖZET**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN YEREL TARİH ÖĞRETİMİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (4. SINIF ÖRNEĞİ)****DERYA, Rahman****Yüksek Lisans, Temel Eğitim Anabilim Dalı****Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Nazım KURUCA****Ağustos-2018**

Bu araştırma, 4. sınıfı okutan sınıf öğretmenlerinin yerel tarih öğretimi ile ilgili görüşlerini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Trabzon ili Araklı ilçesinde görev yapan 4. sınıfı okutan sınıf öğretmenleri araştırma grubu olarak belirlenmiştir. Verilerin toplanmasında kişisel bilgi formu ve öğretmenlerin yerel tarih öğretimi ile ilgili görüşlerini değerlendirmek amacıyla hazırlanan anket kullanılmıştır. Araştırmada verilerin analizinde SPSS programı kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre 4. sınıfı okutan sınıf öğretmenlerinin yerel tarih öğretimi hakkında yeterli fikir sahibi olmadıkları, yerel tarih öğretiminin derslerde tamamlayıcı etkinlikler olarak kullanılabilmesi, yerel tarih çalışmalarının okul içi ve okul dışı uygulamalarda fayda sağlayacağı, yerel tarih ile ilgili çalışmaların programda yeterli olmadığı ve programda yerel tarih ile ilgili ayrı bir bölüm ayrılmasının eğitim-öğretim faaliyetleri açısından faydalı olacağı, yerel tarihin daha verimli hale getirilmesi için çalışma yapraklarının hazırlanması ve proje çalışmalarının yapılmasının gerekli olduğu, yerel tarihin veri toplama, benzetme, analiz ve sentez gibi düşünceleri geliştirdiği ve disiplinler arası çalışmalara katkı sağladığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırmanın sonunda, elde edilen bulgular ışığında problemin çözümüne ilişkin bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Tarih Öğretimi, Yerel Tarih, Sosyal Bilgiler Dersi, İlkokul 4. Sınıf.

ABSTRACT

**THE EVALUATION OF THE CLASS TEACHERS' OPINIONS
ABOUT TEACHING LOCAL HISTORY (FOURTH CLASS SAMPLE)**

DERYA, Rahman

Post Graduate, Department Of Basic Education

Thesis Advisor: Dr Assistant Professor Nazım KURUCA

August-2018

This research is done in an attempt to evaluate the opinions of the fourth class teachers about teaching the local history. In this research, the descriptive survey model is used. The class teachers who give education to the fourth class in Araklı, Trabzon for 2016-2017 school year are designated as the research staff. In this research, SPSS programme for analysis of data is used. According to the results obtained, it is ensued that class teachers don't have enough idea about teaching the local history. It is learned that teaching the local history can be used as complementary activities in the lessons and the local history studies will avail intramural and extrascholastic exercises. It is precipitated that studies about the local history aren't enough in the programme and leaving a different department about the local history in the programme will be beneficial in terms of educational activities. It is understood that preparing working papers and doing project studies for making the local history more productive are essential. It is precipitated that the local history was improved the ideas such as data collection, assimiation, analysis and synthesis and was contributed interdisciplinary studies. End of the study, according to the results obtained, some suggestion is offered for solving the problem.

Key Words: Teaching History, Local History, Social Studies, Primary Scholl Fourth Class.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
TABLolar LİSTESİ.....	VIII
KISALTMALAR.....	IX
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Sınırlılıklar.....	4
1.5. Varsayımlar.....	4
İKİNCİ BÖLÜM.....	5
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	5
2.1. Kuramsal Çerçeve.....	5
2.1.1. Sosyal Bilgiler ve Tarih.....	5

2.1.1.1. Sosyal Bilgiler İçin Çeşitli Tanımlar.....	5
2.1.1.2. Tarih İçin Çeşitli Tanımlar.....	8
2.1.2. Tarih Öğretimi.....	10
2.1.2.1. İlkokullarda Tarih Öğretiminin Önemi.....	10
2.1.2.2. Tarih Öğretiminin Amaçları.....	16
2.1.2.3. Etkili Tarih Öğretimi İçin İlkeler.....	23
2.1.2.4. Türkiye’de Tarih Öğretiminde Yaşanan Sorunlar.....	25
2.1.3. Yerel Tarih.....	28
2.1.3.1. Yerel Tarih İçin Çeşitli Tanımlar.....	28
2.1.3.2. Dünya’da Yerel Tarih.....	30
2.1.3.3. Türkiye’de Yerel Tarih.....	33
2.1.3.4. Yerel Tarih Kaynakları.....	37
2.1.3.5. Yerel Tarihin Faydaları.....	39
2.1.3.6. Yerel Tarihin Sınırlılıkları.....	43
2.2. İlgili Araştırmalar.....	47
2.2.1. Türkiye’de Yapılan Araştırmalar.....	47
2.2.2. Dünya’da Yapılan Araştırmalar.....	54
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	58

3. YÖNTEM.....	58
3.1. Araştırmanın Modeli.....	58
3.2. Araştırma Grubu.....	58
3.3. Veri Toplama Araçları.....	59
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	60
3.3.2. Sınıf Öğretmenleri İçin Yerel Tarih Öğretimi Anketi.....	60
3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi.....	61
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	62
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	62
4.1. 4. Sınıfı Okutan Sınıf Öğretmenlerinin Yerel Tarih Öğretimi İle İlgili Kendi Bilgi Düzeylerine İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular ve Yorumlar.....	62
4.2. 4. Sınıfı Okutan Sınıf Öğretmenlerinin Yerel Tarihe Dair Ders İçi Etkinlikler Hakkındaki Görüşleri İle İlgili Bulgular ve Yorumlar.....	64
4.3. 4. Sınıfı Okutan Sınıf Öğretmenlerinin Yerel Tarihe Dair Ders Dışı Etkinlikler Hakkındaki Görüşleri İle İlgili Bulgular ve Yorumlar.....	65
4.4. 4. Sınıfı Okutan Sınıf Öğretmenlerinin Yerel Tarih Öğretiminin Sağladığı Katkıları Hakkındaki Görüşleri İle İlgili Bulgular ve Yorumlar.....	67
4.5. 4. Sınıfı Okutan Sınıf Öğretmenlerinin Yerel Tarihin Programdaki Yeri ve Öğretmenler Hakkındaki Görüşleri İle İlgili Bulgular ve Yorumlar.....	72

VII

4.6. 4. Sınıfı Okutan Sınıf Öğretmenlerinin Yerel Tarih Öğretiminde Kullanılan Ya Da Kullanılabilecek Yöntem ve Teknikler Hakkındaki Görüşleri İle İlgili Bulgular ve Yorumlar.....	74
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	76
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	76
5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA.....	76
5.2. Öneriler.....	79
KAYNAKÇA.....	80
EKLER.....	93
Ek 1: Kişisel Bilgi Formu.....	93
Ek 2: Sınıf Öğretmenleri İçin Yerel Tarih Öğretimi Anketi.....	94
ÖZGEÇMİŞ.....	99

TABLOLAR LİSTESİ

- Tablo 1.** Araştırma Grubunu Oluşturan Öğretmenlerin Cinsiyet, Mezun Olunan Fakülte Türü, Hizmet Süresi Değişkenlerine Göre Dağılımı.....58
- Tablo 2.** Sınıf öğretmenlerinin yerel tarih öğretimi ile ilgili kendi bilgi düzeylerine ilişkin görüşlerinin dağılımı.....62
- Tablo 3.** Sınıf öğretmenlerinin yerel tarihe dair ders içi etkinlikler hakkındaki ifadelerle ilişkin görüşlerinin dağılımları.....64
- Tablo 4.** Sınıf öğretmenlerinin yerel tarihe dair ders dışı etkinlikler hakkındaki ifadelerle ilişkin görüşlerinin dağılımları.....66
- Tablo 5.** Sınıf öğretmenlerinin yerel tarih öğretiminin sağladığı katkılar hakkındaki ifadelerle ilişkin görüşlerinin dağılımları.....67
- Tablo 6.** Sınıf öğretmenlerinin yerel tarihin programdaki yeri ve öğretmenler hakkındaki ifadelerle ilişkin görüşlerinin dağılımı.....72
- Tablo 7.** Sınıf öğretmenlerinin yerel tarih öğretiminde kullanılan ya da kullanılabilir yöntem ve teknikler hakkındaki ifadelerle ilişkin görüşlerinin dağılımları.....74

KISALTMALAR

DİE: Devlet İstatistik Enstitüsü

FERTEM: Film, Radyo ve Televizyon Eğitim Merkezi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

UNESCO: Birleşmiş Milletler, Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

REC: Merkezi ve Doğu Avrupa İçin Bölgesel Çevre Merkezi

SPSS: Statistical Package For The Social Science

YÖK: Yükseköğretim Kurulu

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Sosyal bilimler, tarih ve sosyal bilgiler kavramları incelendiğinde bu kavramların birbirleri ile yakın ilişki içinde oldukları görülmektedir. Tarihi ve sosyal bilgileri kapsayacak genişlikte bir kavram olan sosyal bilimler; insanı, toplumu ve aralarındaki ilişkileri incelemeyi amaçlayan bilimsel yöntemine uygun düzenli bilimler olarak tanımlanmaktadır (Demircioğlu, 2005).

Bu bağlamda sosyal bilgiler dersinin kapsamındaki derslerden biri de tarihtir. Tarihi konuların öğretimi ile ilgili son yıllarda yapılan birçok tartışma ve çalışma bilim adamlarını araştırmaya sevk etmiştir. Tarihi konular ile ilgili öğretimde yapılan eleştirilerin ortak noktası; ders kitaplarının sıkıcı olması, öğretmenin anlatımına dayanan, araştırmaya ve düşünmeye sevk etmeyen, ezbere dayalı bir anlayışın hâkim olmasıdır. Bu durum sonucunda tarih öğretiminde yeni metotlar ve teknikler uygulanmaya çalışılmıştır. Bu çalışmalar öğrenci merkezli öğretimi ortaya koymaktadır.

2005-2006 eğitim-öğretim yılında uygulamaya giren yapılandırmacı yaklaşım temelli oluşturulan sosyal bilgiler programında öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı temel alınmıştır. Yeni program tümüyle davranışçı yaklaşımlardan öte, bilginin taşıdığı değeri ve bireyin var olan deneyimlerini dikkate alarak yaşama etkin katılımını, karar verme becerisini, sorun çözmesini destekleyici ve geliştirici bir yaklaşım doğrultusunda yapılandırmayı önemseyen bir gelişim göstermektedir. Bu yaklaşımla öğrenci merkezli yani etkinlik merkezli, sosyal bilgiler açısından

dengeleyici, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine olanak sağlayan yeni bir yaklaşım hayata geçirilmeye çalışılmaktadır (MEB, 2005).

Tarih öğretimi ile ilgili bahsedilen sorunları ortadan kaldırmak ve istenilen verimi alabilmenin yolu, öğrenci merkezli öğretim yöntemleri kullanmaktır. Bu yöntemlerden biri de yerel tarih öğretimidir.

Yerel tarih öğretimi, zaman üzerinde bağlantılar kurarak bu bağlantılarla geçmişteki olayların nerede ve nasıl olduğunu düşünmemize yardımcı olur. Yerel tarih ile yapılan çalışmalar çocukların düşünme, gözlem yapma, veri toplama, analiz ve sentez yapma, benzetme, karşılaştırma gibi becerilerini geliştirir.

Bu etkinliklerin planlayıcısı ve uygulayıcısı konumundaki öğretmenler de birtakım yeterliliklere sahip olmalıdır ve derslerini öğrencilerin etkili öğreneceği şekilde düzenlemelidir. Öğretmenler; eğitim-öğretim faaliyetlerinde kullanacağı yöntem ve teknikleri çok iyi bilmelidir ve uygulamada da yeterliliğe sahip olmalıdır (Taşkaya ve Bal, 2009). Eğitim kurumlarında çalışan öğretmenler gerekli niteliğe, donanıma sahip değilse öğretimden istenen verim alınamaz. Dolayısıyla başarılı bir öğretim; öğretmenlerin meslek öncesince nitelikli olarak eğitilmelerine, meslek içerisinde de kendilerini geliştirmelerine bağlıdır (Taş, 2004).

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırma, 4. sınıfı okutan sınıf öğretmenlerinin yerel tarih öğretimi ile ilgili görüşlerini değerlendirilmek amacıyla yapılmıştır. Bu genel amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. 4. sınıfı okutan sınıf öğretmenlerinin yerel tarih öğretimi ile ilgili kendi bilgi düzeylerine ilişkin görüşleri nelerdir?

2. 4. sınıfı okutan sınıf öğretmenlerinin yerel tarihe dair ders içi etkinlikler hakkındaki görüşleri nelerdir?
3. 4. sınıfı okutan sınıf öğretmenlerinin yerel tarihe dair ders dışı etkinlikler hakkındaki görüşleri nelerdir?
4. 4. sınıfı okutan sınıf öğretmenlerinin yerel tarih öğretiminin sağladığı katkılar hakkındaki görüşleri nelerdir?
5. 4. sınıfı okutan sınıf öğretmenlerinin yerel tarihin programdaki yeri ile ilgili görüşleri nelerdir?
6. 4. sınıfı okutan sınıf öğretmenlerinin yerel tarih öğretiminde kullanılan ya da kullanılabilir yöntem ve teknikler hakkındaki görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

İlkokul ders kitaplarında tarihe ait konular sosyal bilgiler dersi içinde işlenmektedir. Sosyal bilgiler dersindeki tarihi konularda çocuklar konular hakkında yeterli bilgiye sahip olmadan sadece ezberleme yöntemi ile konuyu öğrenmeye çalışmaktadır. Oysaki öğrencilere sosyal bilgiler dersinde tarihi konuları sevdirmenin ve kalıcı öğrenmeyi sağlamanın yolu, onlara bu konuları neden öğrenmeleri gerektiğini anlatmaktan geçmektedir. Bu noktada öğrencilerin kendilerinden uzak mekânlarda ve zamanlarda yaşayan insanların başlarından geçen ve kendileri için hiçbir şey ifade etmeyen olayları bir tarih yığını değil de tarihi kendileri gibi olan insanların yaşantıları olarak algılamalarına yardımcı olmak gerekmektedir. İşte tam da burada yerel tarihin önemi devreye girmektedir.

Derslerde öğretmenlerimizin “Yerel”in yani onlara yakın olanın tarihine yer vermesi hem öğrencilerin derse olan ilgisini arttırmakta, hem de ezberlemelerinin önüne geçmektedir. Tabi ki bu çalışmaları öğrencilere aktarabilmek ve sınıfında uygulayabilmek için öncelikle öğretmenlerimizin “Yerel” ve “Yerel Tarih” ile ilgili bilgi birikimlerinin yeterli olması gerekmektedir. Araştırmanın bu noktada yapılacak araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ülkemizin çeşitli yerlerinde bu

konunun farklı açılardan incelenmesinin bu konudaki çeşitliliği arttıracığı söylenebilir.

İfade edilen katkılar çerçevesinde 4. sınıfı okutan sınıf öğretmenlerinin çeşitli değişkenlere göre yerel tarih öğretimine yönelik görüşleri incelenmiştir.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

1. Anket formundaki maddeler ile sınırlıdır.
2. 2016-2017 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında ankete katılan Trabzon ili Araklı ilçesindeki ilkokullarda görev yapan 4. sınıf öğretmenleri ile sınırlıdır.

1.5. Varsayımlar

Araştırma aşağıdaki sayıtlara dayalı olarak gerçekleştirilmiştir:

1. Kişisel bilgi formu ve anket soruları hedeflenen davranışları ölçebilecek yeterliliktedir.
2. Kişisel bilgi formunu ve anketi dolduran öğretmenler maddeleri içtenlikle ve tarafsız düşüncelerini ifade edecek şekilde cevaplamışlardır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde literatüre bağlı olarak sosyal bilgiler, tarih, tarih öğretimi, yerel tarih kavramları açıklanmakta, araştırmaya ilişkin kuramsal çerçeve oluşturulmaktadır.

2.1.1. Sosyal Bilgiler ve Tarih

2.1.1.1. Sosyal Bilgiler İçin Çeşitli Tanımlar

Sosyal bilgileri tanımlamak, coğrafya ya da tarih gibi bir disiplini tanımlamaktan daha zordur; çünkü sosyal bilgiler disiplinler arası ve çok disiplinli bir alandır. Bununla birlikte sosyal bilgilerin iki temel ayırıcı özelliği, vatandaşlık yeterliliklerini kazandırmak için oluşu ve bütüncül bir disiplinler arası bir alan oluşudur (Doğanay, 2004).

Sosyal bilgiler hareketinin öncülerinden olan Edgar Bruce Wesley (1891-1980), daha XX. yüzyılın hemen başında sosyal bilgileri, “pedagojik amaçlarla sosyal bilimleri basitleştirerek kaynaştıran bir ders” olarak tanımlamıştır. Her ne kadar Wesley’in tanımı sosyal bilgilerde disiplinler bir yaklaşımı ifade etse de pedagojik amaçlar bu bilgilerin toplum ve öğrenci gereksinimleriyle bütünleşmesini sağlamıştır (Doğanay, 2008).

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın içeriği hakkında değişik tarihlerde MEB tarafından yayınlanan genelgelerde genellikle toplumsal değerlere ait hassasiyetler üzerinde durulmaktadır. Sosyal bilgiler dersinin sağlayacağı kazanımlar şu şekilde tanımlanmaktadır:

Adil olma, aile birliğine önem verme, akademik dürüstlük, bağımsızlık, barış, bayrağa ve İstiklal Marşı'na saygı, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, doğa sevgisi, doğal çevreye duyarlılık, duygu ve düşüncelere saygı, dürüstlük, estetik, farklılıklara saygı, hak ve özgürlüklere saygı, hoşgörü, kültürel mirasa duyarlılık, misafirperverlik, sağlıklı olmaya önem verme, sorumluluk, tarihsel mirasa duyarlılık, temizlik, Türk büyüklerine saygı, vatanseverlik ve yardımseverlik" olarak ifade edilmiştir (Turan, 2015, 39-40).

Milli Eğitim Bakanlığınca 2005 yılında uygulamaya konulan Sosyal Bilgiler Programı'nda sosyal bilgiler şu şekilde tanımlanmıştır:

Sosyal bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olmak amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir öğretim dersidir (Kıroğlu, 2006, 620).

Sönmez (1997) sosyal bilgileri, "toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonucunda elde edilen dirik bilgiler" (s. 3) olarak tanımlamaktadır.

Sosyal bilgiler; sosyal ve insanla ilgili diğer bilimlerin içerik ve yöntemlerinden yararlanarak, insanın fiziksel ve sosyal çevresiyle etkileşimini zaman boyutu içinde, disiplinler arası bir yaklaşımla ele alan ve küreselleşen bir dünyada yaşamla ilgili temel demokratik değerlerle donatılmış, düşünen ve becerikli demokratik vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir çalışma alanıdır (Doğanay, 2004, 17).

Günümüzde hem disiplinler arası yaklaşım hem de sosyal bilimler yaklaşımının farklı şekillerde yer aldığı görülmektedir. Etkin vatandaşlık için disiplinler arası sosyal bilgiler anlayışının savunucularından Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS) sosyal bilgileri şu şekilde tanımlamıştır:

Sosyal bilgiler; vatandaşlık yeterlikleri kazandırmak için sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin disiplinler arası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşan bir çalışma alanıdır. Okul programı içinde Sosyal bilgiler; antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyasal bilimler, psikoloji, din, sosyoloji ve sanat, edebiyat, matematik ve doğa bilimlerinden uygun ve ilgili içeriklerden süzülen sistematik ve eşgüdümlü bir çalışma alanı sağlar. Sosyal bilgilerin temel amacı; birbirlerine bağımlı, global bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumun vatandaşları olarak kamu yararına bilgiye dayalı, mantıklı kararlar verebilme yeteneği geliştirmek için genç insanlara yardımcı olmaktır (NCSS, 1993, 3).

2005-2006 eğitim-öğretim yılında uygulamaya giren, yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan sosyal bilgiler programında öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı temel alınmıştır. Bu program öğretmenlerin konuları çok yönlü işlemlerini, öğrencilerde milli bilinç ve tarih duyarlılığı oluşturmayı amaçlamıştır. Yeni sosyal bilgiler programı, tümüyle davranışçı yaklaşımlardan öte, bilginin taşıdığı değeri ve bireyi var olan deneyimlerini dikkate alarak yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini, sorun çözmesini destekleyici ve geliştirici bir yaklaşım doğrultusunda yapılandırmayı önemseyen bir gelişim göstermektedir. Bu yaklaşımla öğrenci merkezli, dolayısıyla etkinlik merkezli, sosyal bilgiler açısından bilgi ve beceriyi destekleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine olanak sağlayan yeni bir anlayış yaşama geçirilmeye çalışılmaktadır (MEB, 2005).

Bugün sosyal bilgilerin, üzerinde herkesin anlaştığı ortak bir tanımı bulunmamaktadır. Ancak tanımların ortak noktaları incelendiğinde şunlar ortaya çıkmaktadır (Doğanay, 2008):

1. Sosyal bilgilerin temel amacı vatandaşlık eğitimidir.
2. Vatandaşlık eğitimi dört önemli, zorunlu boyutu kapsamaktadır. Bunlar bilgi, bilgi işleme becerileri, demokratik değer, inançlar ve sosyal katılım becerileridir.
3. Sosyal bilgilerin bilgi temelini, sosyal bilimler ve insanla ilgili tüm bilgiler oluşturmaktadır. Bu bilgiler, insanların tarihsel boyutta diğer insanlarla ve çevreleriyle etkileşimlerinin bilgisidir.

4. Sosyal bilgiler; öğrencilerin değerini ve sürekli gelişen dünyada hayatlarını idame ettirmeleri için gerekli olan bilgi, beceri ve tutumlarını geliştirmek amacıyla içeriğini temelde beşeri ve sosyal bilimlerden alan bir temel eğitim dersi ve çalışma alanıdır. İşte bu sosyal bilgileri oluşturan temel bilimlerden biri de tarihtir. Tarih geçmişteki olayları; yer, zaman ve faileri belirterek kaynaklara dayalı olarak sebep-sonuç içerisinde gösteren bilim dalıdır. Sosyal bilgiler dersinde de öğrencinin yaşadığı toplumla barışık olabilmesi için geçmişini iyi öğrenmesi gerekmektedir. Öğrenci geçmişinden aldığı kuvvetle gerçek bir şuur sahibi, iyi bir vatandaş olabilmektedir. Atatürk bu konuda “Türk çocuğu ecdadını tanıdıkça daha büyük işler yapabilmek için kendinde kuvvet bulacaktır.” ifadesini kullanmaktadır.

2.1.1.2. Tarih İçin Çeşitli Tanımlar

Tarih kelimesinin Sami dillerinde yer alan v-r-h (verehe) kökünden geldiği ifade edilmektedir. İbranicede Yerah; Arapçada kamer, ay veya ayı (hilal) görme anlamına da gelmektedir. Bu açıklamalara göre tarih; bir olayın tarihini, vakanın zamanını tayin, tespit ve bunun meydana geldiği an, zaman devresi, kronoloji manalarını almıştır (Gibb, 1996).

Tarih kelimesinin Batı dillerindeki tüm karşılıkları: Yunanca “istoria”, Latince “historia”, İtalyanca “storia”, Fransızca “histoire”, İngilizce “history”, Almanca “historie” kelimesinden gelir. Tarih; bildirme, bilgi edinme anlamında kullanılmıştır. Aynı zamanda gözlenen, şahit olunan olayların bilgisine de “istoria” denilmiştir. Daha çok doğa olaylarıyla ilgili edinilen bilgiler için genel ad olarak kullanılmıştır. Tarihin babası olarak nitelenen Heredotos, “istoria” sözcüğünü ilk olarak sadece doğal olaylara ilişkin bilgi birikimi ile sınırlamayıp, insan topluluklarının başından geçenleri kaydetme yoluyla edinilen bilgi anlamında da kullanmıştır (Özlem, 1996).

Batıdaki tarih anlayışı genellikle kendisine eski Grek tarihçilerini referans göstermekte, onların çalışma metotlarını kabul etmektedir. Eskiçağ tarihine ait çalışmalar genellikle tarihin hikayeleştirilmesi ve olayların tenkit yönünün olmaması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanında Batı'daki tarih anlayışı genellikle dinî konuları kendisine çalışma alanı olarak seçmektedir.

Heredotos yazdığı kitaba "İstorias Apodesis" yani tanık olunan ve haber alınan şeylerin anlatımı anlamını vermiştir. Daha sonra bilimsel tarihçiliğe Heredotos'tan sonra büyük katkı sağlayan Thukidides, "istoria" terimini sadece aktarma ve kaydetme olarak değil, aynı zamanda geçmişte kalan toplumsal olayları değerlendirme ve yorumlama etkinliği anlamında da kullanacaktır. Bu iki tarihçinin yüklediği yeni anlam ile istoria sözcüğü çift anlam kazanmıştır (geçmişten haber verme ve geçmişi yorumlama) (Özlem, 1996).

Musevi ve Hristiyan tarih anlayışı ve tarihçilerine göre tarih, Tanrı'nın belirlediği kader çerçevesinde olan olayların kaydı olarak görülmüştür. Bu anlayışa göre olaylar meydana gelmektedir. Zira Tanrı'nın yazdığı kader öyle olmasını istemektedir. İnsanlık tarihi doğal bir kaderin sonucu idi. Tarihsel süreç, kaderin belirlediği olaylar yığını olarak görülmektedir. Aydınlanma çağının akılcı tarihçileri bu tarz tarihsel açıklamanın yerine, insani güçlere dayanan açıklama biçimine koydular, fakat hala yaptıkları işin ahlak öğretisi olduğunu düşünmektedirler (Evans, 1999).

İslam dünyasında da tarih konusunda birçok araştırmanın yapıldığı görülmektedir. Özellikle kutsal kitabımız Kur'an-ı Kerim'de geçen hadiseler üzerinden tarihi okumaların yapıldığı da görülmektedir. Ancak bu bilgileri sadece tarihi bilgiler diye de değerlendirmek doğru değildir. Kur'an bir bilim kitabı olmadığı için hadiseleri örnek ve kıyas gayesiyle bizlere sunmuştur.

Kur'an-ı Kerim kâinatın ve insanın yaratılışına, geçmişe, yaşanılan zamana ve geleceğe (ahirete) dikkat çekerek peygamberler ve insan hayatının çeşitli yönlerine

yer vermek suretiyle eski kavimlerin davranışlarının iyilerinden örnek, kötülerinden ibret alınmasını tavsiye etmiştir. Peygamberlerin birbirinin ardı sıra gönderilmesini vurgulayıp peygamberliğin tek olduğunu bildiren evrensel bir anlayış getirmek suretiyle Müslümanların tarihe ilgi duymalarını teşvik etmiştir. Kur'an'a göre tarih insanoğlunun ve âlemin tarihidir çünkü Allah âlemlerin Rabbi'dir. İnsan, yeryüzünde Allah'ın halifesidir; insana düşen vazife Allah'ın, emirlerine ve Peygamberin sünnetine uygun bir cemiyet ve medeniyet oluşturmak suretiyle yeryüzünü imar etmek ve kendini tanımadır (Fayda, 2011).

Kur'an'da Ad ve Semud gibi eski kavimlerin hikâyeleri anlatılırken daha çok ahlaki eğiticilik hedeflenmiş olmakla birlikte eski tarihin insanları için ders alınacak olaylarla dolu olduğu mesajı da verilmiştir. Kur'an'a göre tarihi hadiselerin sebeplerini anlamaya çalışarak ve tarihi bir manada yorumlayarak, ondan istifade etmeye çalışılmalıdır. Bu manada tarih, geçmiş devirlerde olup bitmiş hadiselerden ibaret değildir; bugünü anlamak ve geleceği düşünmek hususunda da bize yardımcı olur (Uçar, 1997).

2.1.2. Tarih Öğretimi

2.1.2.1. İlkokullarda Tarih Öğretiminin Önemi

Tarih genel itibarı ile kişilerin ve toplumların hafızası olarak kabul edilmektedir. Tarihe ait bilginin zenginliği ve doğruluğu bu hafızanın gücünü ve etkinliğini meydana getirmektedir. Bireyler ve toplumlar tarihte yaşanmış hadiseleri bir elekten geçirmekte ve kendileri için fayda sağlayacağını düşündükleri bilgileri bir kenara ayırmaktadır. Yapacakları her türlü faaliyette bu bilgileri ihtiyaçlarına göre kullanmaktadır.

Eğitim; insanoğlunun felsefe, matematik, fen ve sosyal bilimler alanında ortaya koyduğu bilimsel bilgi mirasının öğrencilere öğretilmesinin yanında, her toplumun ortak kültürünün yeni

nesillere aktarılması sürecidir. Başka bir deyişle eğitim, içinde yaşanılan toplumun kültürünün; o kültüre ait öğrencilere aktarılarak o topluma aidiyet ve o toplumun bir üyesi olduğu bilincini kazandırma işidir (Demircioğlu, 2014, 1179).

Kimi zaman, çağdaş toplumun portresi, değişim deneyimi topluma egemenmiş gibi çizilir. Teknolojik yeniliklerin inanılmaz hızı, geleneksel değerlere bağlılıkların aşınması bazen geçmişten köklü biçimde farklı bir dünyada yaşamakta olduğumuzun kanıtları olarak sunulur. Yüzeysel bir değerlendirmeye, artık bir tarih kavrayışına sahip olmanın ve tarihten dersler çıkarmanın gereksiz hale geldiği öne sürülür. Oysaki çağımızda değişimin bu kadar hızlı olması, geçmişe ilgiyi gereksiz kılmaz; sadece geçmişin etkisini tartıp ondan çıkarılacak dersleri yorumlarken yararlandığımız perspektifte değişiklikler yaratır (Tosh, 2013).

“Tarihi öğrenmemizin en önemli nedenlerinden biri, tarihin bize insanları ve toplumları anlamamızda yardım etmesi ve yine bununla bağıntılı olarak bir diğeri de bizim değişimi ve içinde yaşadığımız toplumun nasıl oluştuğunu anlamamızı sağlamasıdır” (Stearns, 2009, 1-9).

Birey, içinde yaşadığı dünyayı daha iyi anlamak ve anlamlandırmak için öncelikle tarihe müracaat etmektedir. Tarihin sayfalarında bireyin yolunu bulmasına ve içine düştüğü problemden kurtulmasına yardım edecek bilgiler yumağı bulunmaktadır. Aynı durum toplum için de geçerlidir ve toplum hayatı bir sarmal şeklinde sürüp gider. Bu sürüp giden hadiseler bazen tekerrür denmiş olsa da her tarihi hadise kendi özel durumlarına sahiptir. Tarih üzerinde analiz yapan ilim adamları özellikle zaman ve mekân kavramını, araştırmalarının merkezine koymak zorundadır.

Tarih, insanların ve toplumların nasıl davrandıkları hakkında bizlere bir bilgi deposu sunmaktadır. Örneğin barış içindeki bir topluma tarihsel materyalleri kullanmadan savaşın gerçekte ne olduğunu anlatmak mümkün değildir. Geçmişteki deneyimlere ait bilgilerimizi kullanmadan teknolojik yeniliklerin etkisini ya da

inançların aile yaşamını şekillendirmede oynadığı rolü anlamamız olası görülmemektedir (Stearns, 2009).

Tarih insanların geçmişteki deneyimleri ve ortaya koyduğu eserler üzerinden değerlendirildiğine göre, tarih üzerinden okuma yapılırken bu meydana gelen materyalleri kaynak olarak kullanmak gerekir. Tarihçi bunu bir ustalık ile yaparken aynı zamanda toplumları, değerleri ve toplumların kültürlerine ait kavramları da ihmal etmez. Toplumun hassasiyetleri konusu da tarihçiler için vazgeçilmez bir durum ifade etmektedir.

Bunun yanında sadece tarih ve tarihi hadiseler üzerinde çalışarak değişimi kavrayabiliriz, sadece tarih yoluyla değişime neden olan etkenleri anlamaya başlayabiliriz ve sadece tarih sayesinde bir kurumun ya da toplumun hangi öğelerinin değişime karşı durabildiğini anlayabiliriz. Örneğin Çağdaş Amerikan Siyaseti'nin önde gelen kaygılarından biri genel seçimlerde bile seçmen katılımının düşük olmasıdır. Seçmen katılımındaki değişimlerin tarihsel çözümlemesi bugün karşı karşıya olunan bu problemin anlaşılmasına yardımcı olabilir. Geçmişte ne kadardı? Düşüş ne zaman başladı? Değişimin ne zaman başladığını belirlediğimizde, mevcut etkenlerden hangisinin değişimi başlattığını saptamaya çalışabiliriz. Aynı etkenler hala düşüş eğilimini devam ettiriyor mu, yoksa yakın zamanlarda bunlara yeni etkenler eklendi mi? Sadece güncel bir çözümleme meseleye bir nebze ışık tutabilir ama Amerika'nın güncel politik sağlığıyla ilgili kaygıları bulunan herkes için tarihsel bir değerlendirme son derece hayati ve gereklidir. Öyleyse tarih insan durumunu incelemek için gerekli olan materyalleri en geniş ölçüde sağlayan bir kaynaktır. Ayrıca tarih karmaşık bir işlem olan sosyal değişime ve etrafımızda meydana gelen değişime neden olan etkenler üzerine odaklanır (Stearns, 2009).

Böylece geçmişin değişim örneklerinden yola çıkarak, bugünün ve geleceğin potansiyel değişimlerine karşı hazırlıklı olmak, değişim süreçlerini kontrol edebilmek, insani ve toplumsal yaşamı anlamlı kılacak biçimde yön verebilmek mümkün olmaktadır. Kuşkusuz, tarihin bu katkısı geçmişin tekrarlandığı ön kabulüne

değil, yaşamın her alanında son derece zengin bir çeşitlilik gösteren tarihsel deneyimler üzerinden zihinsel olarak yeni durumlara daha açık olması anlayışına dayanmaktadır (Aslan, 2006).

Tarihçi için bir başka problem de tarih okuyucusunun yazardan ne beklediği konusudur. Tarihçi aynı zamanda okuyucunun isteklerine de cevap vermek durumundadır. Bu durum tarih çalışmalarında işin içine duygunun da girmesine zemin hazırlar.

Kuşaklar boyunca tarihçiler ile okurları, daha önce de ortaya çıkmış durumlarda nasıl davranmak gerektiğini görmek için ve zamanın akışı içinde hangi noktada yer aldıklarını, dolayısıyla da önlerinde nasıl bir geleceğin uzanıyor olabileceğini anlamak gibi daha kapsamlı bir nedenle tarihe yönelmişlerdir. Bunlardan ilki insanların kendi davranışlarında yol gösterecek bir şeyler bulma ümidi yani tecrübe ile ilgili iken diğeri geleceği anlama arzusu ile ilgilidir. Birey için hafızasındaki deneyimler neyse, toplum için de tarih odur. İnsanlar, birey olarak günlük yaşamlarında yaptıkları gibi, kolektif yaşamlarında da hatalar ile başarılarından ders çıkarmaya çalışmaktadır (Tosh, 2013).

Tecrübeler; birey ve grupların nasıl davranacakları, sorunlarla nasıl baş edecekleri ve geleceği nasıl planlayacakları hakkında karar verebilmeleri için bir öz simge ve bir temel yaratır (Kyvig ve Marty, 2000).

“Tarih insanlara, doğru neticelere varmaları için yön veren bir düşünce tarzıdır. Bütün insanların geçmişi öğrenmeye ve ondan tecrübe kazanmaya ihtiyacı vardır” (Kütükoğlu, 2007, 5).

Tarih üzerine çalışma başlatılmadan önce tarihçi kendisine bir hedef seçmek durumundadır. Bu hedefler arasında okuyucunun hadiseye vakıf olması yani konu hakkında yeterince bilgi sahibi olması gelmektedir. Bunun yanında tarihçi tarihi hadiselerle karşı ilgi uyandırmayı ve okuyucuyu konuya daha duyarlı hale getirmeyi de kendisine vazife sayabilmektedir. Bu durum tarih ilminin vazgeçilmez

kurallarındandır. Tarihçi görmediği ve içinde yaşamadığı bir hadiseyi en kısa ve doğru şekilde okuyucuya aktarmak zorundadır. Bu çalışmayı yaparken bazı hadiselerin dışında da kalmaya çalışmaktadır. Özellikle anlattığı hadiseye kendi duygularını en az yansıtmaya çalışmasını daha bilimsel hale getirmektedir.

Tarihin amacını oluşturan en temel unsur; geçmişin, bugünün ve geleceğin daha iyi anlaşılması olarak ifade edilebilmektedir (Fontana ve Carr, 1992). Tarih bir bütünlük içinde değerlendirilmelidir. Tarihte yaşanan hadiseler birbirinden bağımsız düşünülemez. Geçmiş, bugün ve gelecek tarihin sonsuz zinciri içinde birbirlerine bağlıdır (Carr, 2004).

Tarihe karşı ilgi duymamızın önemli sebeplerinden bir tanesi de tarihin sayfaları arasında kendimize rol modeller aramamız olarak düşünülebilir. Bunun yanında içine düştüğümüz sıkıntının ya da problemin çözümünü tarih sayfalarından bulmak isteyebiliriz. Tarihe merak duymamızın ve bu alana maddi ve manevi kaynaklarımızın bir bölümünü tahsis etmemizin asıl nedeni, bize ait olan bugünü daha iyi anlayabilmek, çözümleyebilmek ve geleceği daha güvenilir temeller üzerinde inşa edebilmektir (Kılıçbay, 1999).

Bununla birlikte tarihte, doğası gereği geleceği tahmin etmede genellemeler yapabilecek sihirli kanunlar yoktur (Dilek, 2001). Bu bağlamda tarih bilgisi kesin öngörüler için değil; toplumsal, siyasi ya da ekonomik eğilimlerin geleceğe projeksiyonu için zemin sağlar. Bunun gelecekteki olayların gerçekleşeceği koşullarda neyin kalıcı, neyin gelip geçici olduğu konusunda bize kazandırdığı bilinç daha önemlidir. “Tarihsel Perspektif” ile kastedilen de tam olarak bu olmalıdır (Tosh, 2013).

Tarih ilmi zamanlar arasında da ilişki kurmamıza zemin hazırlamaktadır. Geçmişte yaşanmış bir hadisenin günümüzde yaşanan başka bir hadiseye doğrudan etki etmesi de mümkündür. Bunun yanında günümüzde yaşanan hadiseler ya da bilgilerin tamamen doğru olduğunu kabul etmek de doğru değildir. Tarihçi bu

çelişkili gibi görünen hadiseleri değerlendirerek doğruya en yakın görüşleri ortaya çıkarmakla görevlidir. Tarihi hadiseleri elinde bir silah gibi tutan güçler tarihi hadiseleri kendi menfaati için de kullanabilmektedir. Özellikle devletlerarası ilişkiler incelendiğinde bu bahsi geçen olumsuzluklara ait örnekler görülebilir. Devletler, aynı konu hakkında birbirinden bağımsız ve tamamen farklı düşünceleri tarihi hadiseleri referans göstererek kendilerini haklı çıkarmak isteyebilmektedir.

Tarih aynı zamanda devlet idarecilerinin de sıkça müracaat ettikleri bir sosyal alan olarak görülmektedir. Devlet adamları tarihi şahsiyetlere sıkça atıf yaparlar ve tarihi kahramanların sözlerinden bahsederler. Tarihi kahramanların sözlerini kendisine mal eden devlet adamları bir nevi onların düşüncelerini kendilerine rehber edinmektedir.

Tarihin doğasından kaynaklanan sorunlar ve iktidarla olan ilişkisi ister istemez tarih programlarına yansımaktadır. Tarih öğretimine yön veren programda dersin amacı, felsefesi, okutulacak konular ve hatta konuların nasıl öğretileceği yer almaktadır. Programın yol göstericiliği, dersin öğretimini doğrudan etkileyen faktördür. Tarih derslerinin programda nasıl uygulanacağı konusu ise ülkelerde hâkim olan iktidarların istekleri doğrultusunda belirlenmektedir (Kırpık, 2014).

Bununla birlikte, tarih ile iktidar arasındaki ilişki, sanıldığından daha karmaşıktır. Siyasi güçler her zaman tarih yazıcılığını kontrol etmeye, onu etkilemeye çalışmışlardır. Ama tarihçinin de bugünün tarih bilincini ve yarının belleğini biçimlendirmek ve meşrulaştırmak yönünde müthiş bir otoriteye sahip olduğunu unutmamak gerekir. Tarihçiler aynı zamanda yaşanan zamanın gelecekteki aynası gibidir (Bedarida, 2001).

Şüphesiz yukarıda belirtilenler tarihle ilgilenmemiz için ciddi bir neden oluşturmaktadır. Hizmet ettiği amaç ne kadar saygın olursa olsun, geçmişe ilişkin mitlerin yaratılması, geçmişten bir şeyler öğrenme çabasıyla bağdaştırılamaz. Mitler, tarih bilgisi yüzeysel kaldığında ve kolayca ulaşılabilecek alternatif bir perspektif

bulunmadığında gelişip güçlenirler. Sağlam bir tarih eğitimi, tarihsel eleştiri ilkelerinin kavranmasının yanında belli bir derinliğe varmış tarih bilgisini de gerektirir. Mitlerin hüküm sürmesinden de anlaşılabilceği gibi bu program, eğitimli bir azınlığın lüksü değil, toplumsal bir gerekliliktir (Tosh, 2013).

Tarih öğretiminde yaşanan problemleri tasnif ederken aynı zamanda yapılması gereken çalışmaları da sıralamak gerekmektedir (Demircioğlu, 2014):

1. Tarih öğretim programlarımız yapılandırmacı felsefeyi tam anlamıyla yansıtmamaktadır. Tarih öğretim programlarımız Türk üst kültür ve kimlik anlayışını kazandıracak bir yapıdan uzaktır.
2. Tarih öğretim programlarımız demokrasi ve insan hakları eğitimiyle ilgili bilgi, beceri ve tutumları kazandıracak nitelikte değildir.
3. Tarih öğretim programlarımız toplumsal cinsiyet konusunda yetersizdir.
4. Tarih öğretim programlarımız öğrencilere problem çözme becerilerini kazandıracak yapıda değildir.
5. Tarih öğretim programlarımız öğrencilere tarihsel düşünme becerilerini kazandıracak yapıda değildir.
6. Tarih öğretim programlarımız öğrencilere araştırma, değer katma, sosyal uyum, iletişim ve etkili yazmayla ilgili beceri ve nitelikleri kazandıracak yapıda değildir.
7. Tarih öğretim programlarımızın içeriği ağırlıklı olarak siyasi ve askeri tarih konuları içermekte olup, programlarda geçmişte günlük yaşam ve ortak değerlerle ilgili yeterli içerik yoktur.

2.1.2.2. Tarih Öğretiminin Amaçları

Tarih ile ilgili düşüncelerimiz ve tarihe biçtiğimiz değer tarih öğretiminin amaçlarına da yansımıştır. Tarih öğretiminin geleceği ve bunun topluma yarar sağlayabilmesi tarihe ve tarihçiliğe bağlıdır. Okullardaki tarih öğretimine ilişkin

yaklaşımlar, tarih alanındaki akademik bulgu ve yönelimleri izlemiştir. Bu anlamda tarih ve tarihçilik için temelini oluşturmaktadır.

Tarih öğretiminin temel amaçlarından biri; öğrencilerin bu öğretim süreci sonunda bilgi, beceri ve tutum açısından neler kazanabileceğini göstermektedir. Bu çerçevede, amaçlar; öğretmenlere öğrencilerini hangi seviyeye taşımaları gerektiğini göstermenin yanında, öğrencilere de tarih dersleri aracılığıyla neler yapabileceklerini gösteren bir rehber konumundadır. Tarih dersleri dün ile bugünü bütünleştirdiği için geçmişten aldığı mirası gelecek nesillere aktarmada bir araç olarak kullanılır. Bu amacı gerçekleştirmede de en önemli vazife öğretmenlere düşmektedir. Tarih boyunca sosyal bilimlerin öğretiminin genel amaçlarında toplumun sosyal, kültürel, ekonomik ve teknolojik gelişmelerine paralel değişiklikler olmuştur. Çünkü değişen ve gelişen şartlarda insanların çevre ile olan ilişkilerinin de değişmesi doğaldır. Bu sebeple çağdaş sosyal bilimlerin dolayısıyla tarih dersi ve tarih dersi ile ilişkili programlar güncel sorunlara göre biçimlendirilmekte, kapsamı ve yöntemi çevredeki değişimlere ve gelişmelere göre oluşturulmaktadır (Köstüklü, 2014).

Tarih ve tarihçilik üzerine yapılan okumalar toplumu ilgilendiren bütün sahalarda fayda sağlamak için kullanılmaktadır. Sosyal bilimcilerden, siyasetçilere kadar toplum üzerinde çalışma yapan bütün kesimler tarihi bir araç olarak kullanabilmektedir. Bilindiği gibi siyasal milliyetçiliğin yükselişi ile eş zamanlı olarak tarih, bir bilimsel disiplin ve bir öğretim programı olarak okul programlarına konulmaya başlamıştır. Bu dönemde tarih eğitimi ulusal kimliğin inşası ve iyi vatandaş yetiştirme görevlerini yüklenmiştir.

Geleneksel yaklaşımın egemen olduğu tarih öğretiminde şu konular vurgulanmaktadır (Stradling, 2000):

1. Bilginin bireye ve topluma aktarılması,
2. Ders içeriğinde siyasi tarih ve anayasa tarihine ağırlık vermesi,
3. Tarihi olayların ve kişilerin öne çıkarılması,

4. Hazırlanan ders içeriğinde, ulusal tarihin zengin içerikli bir kronolojik incelemesi esas alınarak biçimlendirilmesi,
5. Millî tarihin, ülkedeki sayıca çoğunlukta olan milletin ve egemen olan dil ve kültür topluluğunun tarihiyle örtüştüğü varsayımıyla anlatılması,

Böyle bir yaklaşımla tarih öğretimi ister istemez ötekiler oluşturmuş, toplumlar arası gerilimlerin artmasına katkıda bulunmuştur. Nitekim II. Dünya Savaşı sonrası UNESCO öncülüğünde geliştirilen barışçı tarih öğretimi çabalarında bahsedilen yaklaşımın oluşturduğu sakıncaların anlaşılmasının önemli bir rolü olmuştur (Tekeli, 2000).

1914-1918 ve 1939-1945 yılları arasında iki büyük savaş gören insanoğlu, yalnız siyasi ve ekonomik önlemlerle savaşın önünü almanın mümkün olmadığını görmüş; sürekli barışı sağlamanın ancak eğitim, bilim ve kültür yoluyla gerçekleştirilebileceğini anlamıştır. Bunu gerçekleştirebilmek için de 1919'da Milletler Cemiyetine bağlı olarak Entelektüel İşbirliği Komisyonu, 1945'te de Birleşmiş Milletlere bağlı olarak UNESCO kurulmuştur. Entelektüel İşbirliği Komisyonu ve devamı niteliğindeki UNESCO uluslararası bir uzlaşma ve anlayış ruhu yaratmak için özellikle tarih ders kitaplarının tekrar gözden geçirilmesi konusunu gündeme getirmiştir. Tarih ders kitaplarındaki olumsuzlukların giderilmesine yönelik konferanslar düzenlenmiş ve devletler arasında ikili kültür anlaşmaları imzalanmıştır (Safran ve Ata, 1996).

Bugün de Avrupa Konseyi barışçı tarih öğretimine yönelik çalışmalar yapmaktadır. Ancak belirtilmesi gereken önemli bir husus, bu çalışmaların Avrupa merkezli bir anlayışla ve genelde ortak bir Avrupa kimliği yaratma amacıyla yürütülmesidir (Şimşek, 2007). Avrupa'da XX. yüzyılın ortalarına doğru 15 Ocak 1929 yılında Annales Okulunda tarihin hangi konular ile ilgilenmesi gerektiği tartışılmıştır. Yapılan tartışmaların sonucunda tarihin insanı ilgilendiren her konu ile bir şekilde ilgilenmesi gerektiği görüşü kabul edilmiştir. Buna rağmen tarih çoğu zaman siyasetçilerin de elinde bulunan bir silah gibi de kullanılmıştır. Siyaset

adamları kendi yaptıkları her şeyi meşru göstermek gayesiyle tarihi ve tarihçileri kullanmışlardır.

Tarih öğretimi adına bir diğer önemli dönüşüm 1970'li yıllarda yaşanmıştır. Bu yıllarda, sanayi toplumunun gereği olarak toplumdaki ekonomik yapı, genellikle matematik bilimlerin eğitiminde öne çıkmasını gerektiriyordu. Bu durum, sosyal bilim disiplinlerinin gerekliliğinin tartışılmasına neden olmuştur. Örneğin İngiltere'de tarih derslerinin müfredattan kaldırılması bile tartışılmaya başlanmıştır. Bu durum karşısında tarih programlarının, toplumdaki ekonomik beklentilere cevap verecek bir yapıya kavuşturulmasına çalışılmıştır. Tarih derslerinin yalnızca geçmişin bilgisinin kronolojik olarak anlatımı olmadığı, bireyin karmaşık toplumsal zorlamalar ve ekonomik zorunluluklarla baş edebilmesini sağlayacak bir yapıya dönüştürülebileceği kanıtlanmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda tarih programlarının karar verme, problem çözme gibi zihinsel becerileri geliştirme doğrultusunda yeniden yapılandırılmasına gidilmiştir (Safran, 2002).

Tarih öğretiminin yaşadığı bu dönüşümde geleneksel tarih eğitimine bir tepki olarak, 1970'lerde ve 1980'li yılların başlarında İngiltere merkezli olmak üzere Batı ve Kuzey Avrupa'da ortaya çıkan yeni tarih anlayışının önemli bir rolü olmuştur. Yeni tarih anlayışı, kronoloji ve tarihsel bilgilerin önemini inkâr etmeden tarihin öğretilmesinde daha iyi bir denge sağlamaya çalışmakta ve öğrencilere geçmiş hakkında bilgi verirken onları, bu olaylar üzerinde tarihsel olarak düşünmelerini sağlayacak şekilde eğitmeyi hedeflemekteydi. Bunun sonucu olarak bir tarih sınıfındaki öğrencilerin birincil ve ikincil kaynaklardan elde ettikleri bilgileri analiz etme, yorumlama ve sentez yapabilmelerine daha büyük önem verildi (Stradling, 2000).

Tarih eğitimcileri, tarih felsefesi bağlamında da çocukların bilişsel yetilerini açıklayan güçlü Piaget ilkelerinin sarsılmasını yeni tarih öğretimi anlayışının dönüm noktaları olarak kabul etme eğilimindedirler (Yapıcı, 2006). Ayrıca bu anlayışla birlikte tarih dersinin içeriği milli ve diplomatik tarih çerçevesinden daha geniş

kapsamlı tutularak XX. yüzyılda dahi olmak üzere dünya tarihi ve Avrupa tarihi, kültür tarihi, sosyal ve ekonomik tarih gibi konular da tarih dersinin konuları arasına dâhil edilmiştir (Karabağ, 1999). Görüldüğü gibi XX. yüzyılın son çeyreğinden itibaren Avrupa’da tarih öğretiminin hedefleri, içeriği, yöntemleri daha kapsamlı hale getirilmiş; öğrencilere tarihin doğasının, disiplin temel kavramlarının, tarihçilik becerilerinin tanıtılmasına ve onlarda eleştirel becerilerin geliştirilmesine öncelik verilmiştir.

Günümüzde tarih öğretiminin temel amaçlarından biri öğrencinin bilgiden yola çıkarak bugünü, bugünü oluşturan koşulları anlamasını ve yorumlamasını sağlamaktır. Bunun için toplumu, toplumu meydana getiren bileşenleri, toplumsal olayları bilmek bu durumlarla ilgili saptamalar yapmayı gerektirmektedir. Tarih dersi aracılığıyla öğrenciler, günümüze nasıl geldiğini, günümüzde var olan sosyal ve psikolojik şartları daha iyi anlayabilir ve yorumlayabilirler. Bu amaca yönelik olarak 1970’li yıllardan itibaren Batı Avrupa başta olmak üzere yakın dönem konuları ders programında önem kazanmıştır. Ülkemizde de 2008-2009 eğitim-öğretim yılında lise müfredatına “Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi” dersi konarak bu konuda önemli bir adım atılmıştır. Yakın dönem tarihinin en belirleyici özelliği bugün içinde bulunduğumuz olay ve olguların tarihini içermesidir.

Kültürel miras ve değerleri aktarmak ve geliştirmek tarih öğretimine yüklenen en yaygın amaçlardan birisi olup genelde belirli bir ulusal kimliğin aktarılması ile birlikte bu kimliğin aktarımını güçlendirme işleviyle programlarda yerini almıştır. Öğrencinin ait olduğu topluluğun geçmişten bugüne getirdiği maddi ve manevi kültürel mirasını ve sahip olduğu değerlerini tanıması, koruması ve aynı zamanda bu yolla sosyalleşmenin gerçekleştirilerek toplumsal düzen ve istikrarın oluşturulması tüm eğitim sistemlerinin ilgilendiği en önemli konulardan birisi olmuştur. Bununla birlikte günümüzde gerçekleşen hızlı bilimsel gelişmeler ile artan sosyal problemler karşısında bireyin sosyal realiteye uyumunun sağlanması gerekliliği, toplumsal düzen ile değişme arasında denge kurulmasını zorunlu kılmıştır. Yeniliklere açık, gelişmiş toplumlarda kültürel aktarım olmakla birlikte toplumsal değişimi sağlayacak

değerlerin oluşturulması ve kültürün geliştirilmesi daha ağır basan bir eğitim haline gelmiştir (Celkan, 1990).

Bugün tarih eğitimi yoluyla kültür ve değer aktarımının sadece ulusal kimlikle bağlantılı olduğunu düşünmek yeterli değildir. Çünkü tarih, aynı zamanda geçmişte yaşayan insanların tecrübelerinin, tutumlarının ve değerlerinin incelenmesini sağladığından toplumların “kültürel mirasını” aktararak öğrencilerin kişisel gelişmelerinde ve toplumsal gelişmelerde, eşsiz ve çok önemli bir rol oynar (O'hara ve O'hara, 2001).

Özellikle XIX. yüzyıldan itibaren tarihin toplumsal kimliğin oluşturulmasında da bir araç olarak kullanıldığı görülmektedir. Fransız İhtilali bu toplumsal kimliğin oluşması için de önemli bir fırsat yaratmıştır. Avrupa toplumları yaşanan toplumsal hadiselerin ışığında kendi milli kimliklerini ortaya çıkarmak ve kendilerine bağımsız devlet kurmak için bunu fırsata çevirmişlerdir.

Tarih öğretimini tartışırken devlet, tarih ve kimlik ilişkisine dokunmamak imkânsızdır. Devletin tarihe bakışı ve kimlik politikalarında ona yüklediği işlev bir ülkede tarih öğretiminin doğasını belirleyen temel dinamiklerin başında gelir. Değişen Türkiye’de de tarih öğretimini düşünürken en başta bu hususun üzerinde durmak gerekir (Öztürk, 2014).

Tarihi konuların okul programlarında yer almasıyla birlikte ulusal kimliğin aktarımı çerçevesinde kültürel açıdan türdeş, tek kimlikli vatandaşlar yetiştirmek istenmekteydi (Özyurt, 2008). Tarih eğitimi alanında ülkemizde son yıllarda meydana gelen olumlu gelişmelere karşın tarih eğitimi alanı, toplumumuzda yeterince tanınmamaktadır. Toplumun bir kesimi, bazı akademik tarihçiler de olmak üzere, tarih eğitimi alanının ne olduğunu bilememekte ve bu alanı eğitim tarihiyle karıştırmaktadır. Bir başka mesele de tarih eğitiminin gereksiz olduğu ve tarihi iyi bilmenin yeterli olacağı görüşüdür (Demircioğlu, 2014).

Vatandaşlık aktarımı ya da iyi vatandaş yetiştirme olarak da adlandırılabilen bu klasik yaklaşımda toplumun devamını sağlamak için gerekli olduğu düşünülen bir dizi değere inanmak ve onlara bağlı kalmayı sağlamak amaçlanmıştır. Bu çerçevede sistemin gerektirdiği görev ve sorumlulukları yerine getiren, yasalara uyan, vergilerini ödeyen, ülkesini savunmaya istekli, toplumsal kabulleri sorgulamadan içselleştiren insanların yetiştirilmesi ön plana çıkmıştır (Barr, Barth ve Shermis, 2013).

Bunun yanı sıra barışa katkıda bulunmak için günümüzde bireyleri kendi ulusal değerleri yanında barış, demokrasi, insan haklarına saygı, hoşgörü, eşitlik gibi evrensel değerlere sahip bir biçimde eğiterek barış ve huzur içinde bir arada yaşayabileceğimiz bir dünya yaratmak, tarih öğretiminden beklenen en önemli amaçlardan birisi olmuştur. Bu değerler bugün vatandaşlık becerilerinin ayrılmaz bir parçası olarak da kabul edilmektedir.

Örneğin, 31 Ekim 2001 tarihli 771. Bakan Temsilcileri Toplantısında, Bakanlar Komitesi tarafından Türkiye'nin de katıldığı onaylanan REC 2001 Projesi'nde tarih öğretimine demokratik bir Avrupa için yüklenen işlevlerden bir kısmı şunlardır (Avrupa Birliği Bakanlar Komitesi, 2001):

1. Halklar arasında uzlaşma, birbirini anlama ve tanımada, karşılıklı güvende belirleyici bir unsur olmak.
2. Hoşgörü, karşılıklı anlayış, insan hakları ve demokrasi gibi temel değerlerin yaygınlaştırılmasında önemli bir rol oynamak.
3. İnsanlık suçlarının önüne geçilmesini sağlayan bir araç olmak.

2.1.2.3. Etkili Tarih Öğretimi İçin İlkeler

Tarih disiplininin doğası ve kullandığı yöntemler açısından bir sanat veya bir bilim olarak gören bakış açıları bulunmaktadır. Bu bakış açıları tarihi doğru ve gerçeğe yakın anlamak ve açıklamak için tarih bilgisi üretim sürecinin nasıl olması gerektiğine dair ileri sürülen epistemolojik tartışmaların yansımalarıdır. Sosyal bilgiler ve tarih eğitimcileri tarih metodolojisine ilişkin yapılan bu tartışmalardan kendilerini uzak tutmamalıdır veya bu tür epistemolojik tartışmaları tarih eğitimiyle ilgisiz görmemelidirler (Yılmaz, 2011).

Etkili öğretim, öğrenmenin doğasını ve değişik gelişim aşamalarındaki öğrencilerin özelliklerini anlamayı ve bu saptamalar üzerinde yorum yapmayı gerektirir. Öğretimi düzenlemede bu iki öge önemli rol oynamaktadır. Öğretim; içsel bir süreç ve ürün olan öğrenmeyi destekleyen ve sağlayan dışsal olayların planlanması, uygulaması ve değerlendirilmesi sürecidir. Eğitimin gerçekleştirilmesi için öğretimin, belli hedeflere yönelik öğrenmeleri oluşturmak üzere planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Öğretimi düzenleyen ve uygulayan kişi olarak öğretmenin; belirlediği öğrenme hedefleri doğrultusunda, öğrenci ve öğrenme sürecine uygun olarak dışsal olayları seçme, seçtiklerini düzenleme ve bu hedefleri uygulama gibi görevleri vardır. İster bilgiler ders kitaplarından öğrenilsin isterse öğrencilere öğretmenler tarafından aktarılsın, düzenlenerek verilen bilgilerin öğrenilmesi hem kolay hem de daha ekonomiktir. İçerik, öğrencilerin işlenen konulardan neler öğrenecekleri konusundaki etkinliklerin yol gösterdiği şekilde seçildiğinde anlamlı bir bütün oluşturabilir. Bu nedenle öğretmenlerin öğrencilere olaylar arasındaki ilişkileri tutarlı olarak düzenleyip vermesinde fayda vardır.

Öğretmen sunu yaparken, açıklama yapıp örnekler verirken etkili olabilmek için içeriği özenle planlayıp düzenleyerek açık ve tutarlı bir bütün halinde öğrencilere sunmalıdır. Öğretmenler içeriği sözlü-sözsüz iletişim biçimlerini kullanarak, bilgiyi küçük basamaklar halinde öğrencilerin bildiklerinden başlayarak vermelidirler (Brophy, 1999). Öğretmen içeriği sunarken ana noktaları tekrar tekrar

vurgulamalıdır, gerekirse öğrencilerin içeriğın yapısını kolayca algılayabilmesi için anahtar kavramlara dikkati çeken etkinlikler yapılmalıdır. Öğretmenler öğretim yöntemleri, materyaller ve yerleşik bilgiler arasında denge kurmalıdır. Bir yandan mesleki kültür ve kişiliğı ile diğeri yandan da rehberlik etmek suretiyle çok yönlü olarak çaba göstermelidir.

Her ülke eğitim sisteminin yalnızca öğrencilere değil, bir bütün olarak topluma katkıda bulunmasını bekler ve bu nedenle sistemini sürekli denetim altında tutmak ister. Eğitim sisteminin verimi ve niteliğı, verilen eğitimin niteliğı ve etkililiğıne bağlıdır.

Eğitimin etkililiğini arttırmak için şu noktalara dikkat etmek gerekir (Amagi,1996):

1. Öğretmenlerin meslekî niteliğini yükseltmek.
2. Eğitim programları ve öğretimle ilgili etkinlikleri de ele alıp düzenlemek ve geliştirmek.
3. Okul yönetimini eğitim ve öğretim etkinliklerine katılma konusunda geliştirmek.
4. Eğitimin etkililiğini ve kalitesini arttırmak.

Etkili öğretim; öğrenmenin doğasını, gelişim aşamalarını, yaşantıları, istekleri ve öğrencilerin özelliklerini anlamayı gerektirmektedir. Eğitimin gerçekleşebilmesi için öğretimin belirli hedeflere dönük öğrenmeler oluşturabilmek üzere planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi gerekmektedir.

2.1.2.4. Türkiye’de Tarih Öğretiminde Yaşanan Sorunlar

Ülkemizde tarih eğitimine dair çalışmaların özellikle Cumhuriyet dönemi ile ilişkilendirildiğini görmekteyiz. Yeni kurulan devletin eğitim müfredatı içinde tarih eğitimi bağımsız bir konu olarak görülmesi de değişen şartlar ve eğitimdeki yeni uygulamalar sonucunda başlı başına bir alan haline gelmiştir.

Tarih eğitimi kavramı Türk eğitim sisteminde yeni bir kavram değildir. Özellikle İsmail Hakkı Baltacıoğlu, İhsan Sungu ve Fuat Baymur gibi eğitimcilerimiz Cumhuriyetin ilk yıllarında yaptıkları çalışmalarla bu alanın tanınmasına katkı sağlamışlardır. Bu eğitim bilimcilerin tarih eğitimine yönelik çalışmaları toplumumuzda uzun bir süre unutulmuştur (Demircioğlu, 2014). Her ne kadar üzerinde durulsa ve eleştirilere sahne olsa da Türkiye’de tarih öğretimi halen ciddi boyutlarda sorunlara sahiptir. Somut olarak tanımlanan bu sorunların çözümü yolunda atılan adımların yetersiz kaldığı görülmektedir.

“Türkiye’de resmi kurumlarda üretilip öğretilen, milyonlarca öğrenciye hızzettirilen, bellettirilen tarih; kazanımlarımızın yanında tüm korkunçluğuyla, tehlikesiyle, safsatasıyla durmaktadır” (Özbaran, 1998, 25-34).

Bahsi geçen ifadeden de anlaşıldığı üzere ülkemizde öğrencilere öğretilen tarih ve tarihi konular hususunda problemlerin devam ettiğini söylemek gerekir.

Tarih öğretiminin Türkiye’deki durumuna ilişkin yapılan değerlendirmeler, Avrupa, ABD, Kanada, Avusturalya gibi ülkelerde bu konuda yapılan yayın ve araştırmalar ve Unesco Georg Eckert Institute gibi kuruluşların çalışmaları incelendiğinde tarih öğretiminde yaşanan sorunların ve iyileştirme çabalarının şu konular üzerinde yoğunlaştığı belirtilmektedir (Aslan, 2005):

1. Ülkelerin genel siyasal, toplumsal, ekonomik ve bunlara bağılı olarak biçimlenmiş olan kültürel ikliminden kaynaklanan sorunlar.

2. Genel olarak eğitim- öğretime, özel olarak tarih eğitim-öğretimine yüklenen işlevin bir sonucu olarak eğitim-öğretim programlarının bilimsel ve toplumsal gelişmelerle uyumlu bir biçimde yenilenmeyişinin yarattığı sorunlar.
3. Tarih öğretim programlarında belirlenen amaç ve hedeflerin gerçekleştirilmesinde en önemli araç olma özelliğini koruyan ders kitaplarının içerik ve tasarımlarından kaynaklanan sorunlar.
4. Bilgi ve iletişim teknolojisindeki hızlı değişim ve gelişmelere karşın, tarih derslerinde kullanılan öğretim yöntemlerinin ve malzemesinin bu gelişmeleri izleyememesinden doğan sorunlar.
5. Ülkelerin öğretmen yetiştirme anlayışından ve öğretmenlerin hizmet içi eğitim süreçlerinin oluşturulmamış ya da işlevsel kılınmamış olmasından kaynaklanan sorunlar.
6. Genel olarak tarihçilerin tarihi algılama biçimlerinin ve bunun bir sonucu olarak mesleklerinin icra ediliş tarzlarından kaynaklanan, tarih eğitimine yönelik tutumların doğurduğu sorunlar.

Bununla birlikte yerel ve evrensel tarih arasındaki bağı öğrenciye kavratılması öğrencinin doğru bir anlayış ve bakış açısı kazanmasını sağlayacaktır. Öğrenci yerele dayanarak evrensel ya da evrensele dayanarak yerel hakkında yorum yapabilme yetisi kazanacaktır. Aslan (2000) bunun, “yerel örneklerden yola çıkarak genel yapıyı anlamlandırmak biçiminde algılandığını” (s.197) belirtmektedir.

Ancak genel ve evrensel çevreden yoksun biçimde yapılacak salt yerel değerlendirilmelerin ise fazla ayrıntıya inerek ve “öznel”e takılı kalarak ağacın dalları arasında kaybolma, genelleme ve kıyaslama yapamama gibi olumsuz sonuçlar doğurabileceğini belirterek önemli bir noktaya da dikkat çekmektedir.

Ayrıca yerel öğelere tarih dersinin işlenişi dâhilinde yer verilmesi öğrencilerin kendilerine yakın ve bildik olana duydukları ilgi yoğunluğu ile pekişerek öğrenmeye katkı sağlayacaktır. Bu da ülke genelindeki tüm okullarda başvurulabilecek tek tip ders kitapları yerine her yörenin kendi yereline yer veren

ders kitaplarının üretilmesini gerektirmektedir. Yapılacak olan bu çalışmalar ile birlikte öğrencilerin tarihi öğelere ve bu konuların işlendiği derse ilgisi artacak ve bununla beraber başarı da olumlu yönde ivme sağlayacaktır.

Tarih eğitim ve öğretiminin istenilen seviyeye ulaşmasında engel teşkil eden unsurlardan biri de öğretmen sorunudur. Ülkemizdeki eğitim fakültelerinde istenilen niteliklere sahip öğretmen yetiştirilememektedir.

“Türkiye’de öğretmen, henüz kişiliğini ortaya dökebileceği özgürlüğü yakalamış değildir. Yetiştirdiği üniversiteler, ortam, bakanlığa bağlı kurumlar manzumesindeki atmosfer de olgunlaşmış değildir” (Özbaran, 2005, 169).

Üniversitelerdeki öğretim üyelerinin çoğu sahip oldukları teorik bilgilerin tarih derslerinde uygulanabilmesi yönünde bir bilgiye sahip olmadıkları için verdikleri eğitim de bu yönden yetersiz kalmaktadır. Ayrıca bir dönem boyunca işlenmesi gereken konuların tamamlanması konusunda da sıkıntı yaşanmaktadır. Buna benzer sorunlar nedeniyle öğretmenlik meslek bilgisi, sınıf yönetimi, materyal geliştirme gibi eğitim dersleri yetişmekte olan öğretmenlere bilgi ve beceriyi kazandırmamaktadır (Aslan, 2005).

Öğretmenlerimiz alanları ile ilgili materyallere ulaşmakta zorlanmakta, hizmet içi eğitimlerden gerekli şekilde faydalanamamakta, farklı ve güncel yayınlara ulaşmaları da gelir sıkıntıları nedeniyle mümkün olamamaktadır. Yine müfredat ve ders kitaplarının kısıtlamaları da öğretmenlerin derslerinde konusunun ve dersin içeriğine uygun olarak farklı yöntem ve uygulamalara yer vermesine engel olmaktadır.

Öğretmenin dersteki tavrının nasıl olması gerektiğiyle ilgili yorumlarda öğretmenin görevinin çocukların beynini ele geçirmek olmadığı, meslek ahlakına sahip öğretmenlerin bundan olabildiğince geri durması gerektiği belirtilmektedir. Öğretmenlerin siyasi, ideolojik ve dini eğilimlerini sınıflarına karıştırmaması gerekmektedir. Sınıfta kişisel görüşlerden yola çıkarak bir şeyler yapılmaya

başlandığı anda mesleki ahlak sınırı aşılmış demektir ve bu çok tehlikelidir. Öğretmenlerin görevi çocuklara düşünmeyi öğretmektir ve bu yolda öğrencilerine örnek olmaktır. Bunun için de hangi öğretim materyalinin gerekli olduğuna karar vermek öğretmenin öğrenciyi ne ölçüde tanıdığına ve öğrenci hakkındaki düşüncelerinin ne kadarında tutarlı olduğuna bağlıdır (Öztürk, 2003).

Bahsedilenler Türkiye’de verilen tarih eğitim ve öğretiminin sorunlarıyla ilgili olarak oluşturulmuştur. Fakat sorunları tanımlamakla yetinmek yerine bunların çözümüne yönelik çaba göstermek ve yapıcı çözüm önerileri bulmak gerekmektedir.

2.1.3. Yerel Tarih

2.1.3.1. Yerel Tarih İçin Çeşitli Tanımlar

Yerel tarih belirli bir yerde yaşamış veya yaşamakta olan toplumların kökenlerini, gelişimlerini, yaşam biçimlerini inceleyen bir alandır (Aslan, 2000). Yerel tarih denince aklımıza yakın çevre, köy, mahalle, ilçe, il gibi yaşam alanlarının tarihi gelmektedir.

Yerel tarih dediğimizde, öncelikle sınırları belli bir coğrafi alanı, mekânsal bir sabitliği kastediyoruz. Yerel tarih, tarihin bir fiziğe kavuştuğu bir alan ama bu, yerelin tanımının bir parçası. Çünkü mekân, tek başına pasif bir cüz; dolayısıyla yerel tarih iki temel cüzün yani insanın ve mekânın bir araya geldiği bir bütünlüğü ifade ediyor (Danacıoğlu, 2012, 6).

İnsanlar yaşadıkları coğrafyayı iyi tanımayı ve bilmeyi, kendi bölgesinde gezinmeyi, yani yaşadığı çevrede yerli turist konumundan çıkmayı amaçlar (İlyasoğlu, 2001). Böylece insanlar çevresindeki insanlarla uyum içinde yaşamaya alışırlar. Yani insanlar birey olma yolunda önemli bir adım atmış olurlar.

Yerel tarih, tarihin merkezine öncelikle insanları alır. Daha sonra insanların tecrübelerini, bu tecrübelerin tarihini ve tarihle olan ilişkisini irdeler. İnsanların

düşüncelerini bir tarih bilgisi olarak görür ve bu düşüncelerin değerlendirilmesinin önemi üzerinde durur (İlyasoğlu, 2001).

Tarihte yerellik ifadesi kişiden kişiye farklı anlamlar çağrıştırmaktadır. En genel ifadesiyle yerel tarih, bir yörenin tarihinin sahip olduğu "kendine özgü" niteliktedir. Bu yörenin geçmişten günümüze tarihi gelişimi ve bu gelişim sonucu o yörede oluşan tarihi izlerdir. Yörenin tarihi geçmişi ve o geçmişten kalan izler o yörenin, bölgenin yerel tarihini oluşturmaktadır (Işık, 2008, 291).

Hoskins'in 1984 yılında yayımlanan çalışması ile profesyonel tarihçilere değil bu alandaki amatörlerle ulaşmayı ve faydalı olmayı ummakta ve yerel tarihi bir hobi olarak tanımlamaktadır. Yayımlanan çalışmasında temel olarak yerel tarih ve topografi çalışmasını çok sayıda insana zevk veren bir hobi olarak düşünmektedir. Onları bir profesyonel tarihçinin tarihle ilgili sahip olduğu eğitime sahip olmadıkları için uyarmayı amaçlayan göz korkutucu hale sokmayı yanlış bulmaktadır. Tarih bir eğlence aracıdır ve dış dünya hatta iç dünya hakkında kişinin daha da bilinçlenmesini sağlayan bir yoldur düşüncesini savunmaktadır.

Yerel tarih öğretimi doğrudan doğruya bir gözlem ve yaşama öğretimidir. Bunun için yerel tarih öğretimi program maddelerinde değil, çocuktan yola çıkarak bir kitabın çizdiği planı; programdaki müfredatın sırasını değil, çocuk alakalarının gösterdiği yolu takip edecektir. Öğretimde yerel tarihi işlemek isteyen, yaşanan çevredeki kaynaklardan faydalanmak isteyen bir öğretmen her şeyden önce o çevrede çocukların ve halkın nelere ihtiyacı olduğunu araştırmalıdır. Yerel tarih öğretimini kullanmak için öğretmenin çevreyi bütün imkânları ile tanıması gerekir (Durlu, 1962, 11).

Yerel tarih; eski gazeteler, yazmalar, hatıralar, haritalar, albümler, mektuplar, siciller, resimler ile de işlenebilir. Toplanan ev eşyası, silahlar, kap kacak, elbiseler, çift aletleri, para ve diğer araçlardan koleksiyonlar tertip ederek yörenin zamanla nasıl kalkındığı ve geliştiği çocukların gözleri önüne serilebilir. Yerel tarihin anlaşılmasında elde bulunan araç ve eserlerin yorumlanması, halkın düşünce ve zihniyetini gösteren adet ve yaşayışların incelenmesi ön planda yer alır. Adet ve eserlerin tespiti konusunda öğretmen öğrencilerini teşvik etmeli ve bu hususta onlara rehberlik etmelidir (Uluçay, 1958).

Ayrıca yerel tarih, ulusal tarih yazılırken ve olaylar anıtsal bir görüntüyle tarihe yerleştirilirken kenara itilen “tarihin molozları”nın tarihine eğilmek anlamına da gelir. Yerel tarih, tarihin genel yazımından ayrı olarak tamamen yerel kaynakların kullanımıyla yazılmaktadır. Bu özelliği dolayısıyla da bünyesinde bilinmeyen hatta ortaya çıkarılmayan birçok tarihi materyali barındırır (Danacığlu, 2012).

2.1.3.2. Dünya’da Yerel Tarih

Yerel tarih hakkındaki araştırmalar ve tartışmalar sonunda yerel tarihin hak ettiği değer yeni yeni verilmiş olsa da yerel tarihin geçmişi Antik Yunan’a kadar uzanmaktadır. Yunan dünyasındaki M.Ö. 350-250 yılları arasında tarih yazıcılığının en baskın ve dikkat çeken türü yerel tarihtir. Yunan şehir devletlerinin birçoğunda belirli bir kronolojik sıraya göre çeşitli kıstaslarla birlikte kendi şehirlerini anlatmışlardır. Benzer bir şekilde Ortaçağ Avrupası’nda da bilginler kendi şehirlerinin, bölgelerinin tarihlerini yazmışlardır. Bu yazımlarının içeriğinde şehirlerinin nüfusları, yerleşim kuralları, arazi işlemleri hakkında bilgiler ve şehirde yaşayanların kültür yapısını vermişlerdir.

Yerel tarih üzerine yapılan çalışmalar İngiltere’de XV. yüzyıla kadar uzanır. Worcester’li William’ın gezileri sırasında aldığı notlar 1477- 1480 yıllarını anlatır. Bu tutulan notlar genellikle dağınık ve düzensizdir. Fakat 1470’lerin Bristol’ündeki caddeler, sokaklar ve binaların çoğunu tanıtmaktadır. William bu ülkedeki yerel topografinin kurucusudur denilebilir. 1506-1552 yılları arasında yaşayan John Leland ise tarihçiden ziyade bir topografıdır. Leland manastır uygarlığının çöküşüne, binaların yok oluşuna, kütüphanelerin ve arşivlerin zarar görüşüne şahit olmuş ve bunları kaydetmiştir. Geride, sonraki iki yüz yıl boyunca yerel tarih ve topografi çalışmalarını etkileyecek “Itinerary” yani gezi planını bırakmıştır. Bu, ülkeyle ilgili sahip olunan serilerce büyük topografi çalışmalarının ilki sayılmaktadır. Stow, Camden, Dugdale ve Harrison gibi en büyük İngiliz yerel tarihçileri ve topografıları

ona çok şey borçlu olup yaptıkları çalışmalarda sürekli ona atıfta bulunurlar (Hoskins, 1984).

XVII. ve XVIII. yüzyıllarda İngiliz bilginlerinin çalışmaları yerel tarihe temel oluştursa da bu çalışmalar aynı zamanda ulusal tarih özelliği de taşımaktadır. Bu dönemdeki şehirlerin tarihi araştırmaları şekillenirken genelde seçilen şehirler, piskoposların yaşadığı şehirlerdir ve dinsel etikler, tarihe göre ağır basmaktadır. Dolayısıyla yerel tarih ile ilgili mekân sınırlaması olmuş, az malzeme ortaya konmuştur. Sonrasında yerel tarihçi için kaydedilecek malzemelerin artmasıyla tarihi yapılandıran kavramlar da her geçen yıl genişlemiştir.

Örneğin XIX. yüzyılda büyük devletlerin bölünmesi ve küçük kentlerin döneminin başlamasıyla beraber yerel tarihçilik anlayışı daha fazla hız kazanmıştır. Şehirlerdeki kiliselerin, kalelerin; bunların yanında o bölgede yaşayan büyük nüfuzlu ailelerin yaşayışları ve kültürleri ile ilgili çalışmaları ortaya konulmuştur. Bu dönemde meydana gelen kentleşme ve göç olgusuyla beraber yerel tarihçilik ile ilgili kullanılacak kaynaklarda da değişim gözlenmiştir. Din adamları, burjuva ve öğretmenlerce kurulan dernekler kendi tarihlerini yazmak için araştırmalar yapmaya başlamışlardır. Bu araştırmalar için ayrı kaynaklar oluşturma gereği duymuşlardır.

XIX. yüzyılın sonunda ve XX. yüzyılın ilk yarısında genel tarihin önem kazanmasıyla birlikte yerel tarihçilik önemini yitirmiştir. XX. yüzyılın ilerleyen yıllarında ise yerel tarih entelektüel açıdan saygınlık kazanmak için çaba göstermeye zorlanmıştır. ABD’de yerel tarih koleksiyonlarının toplanması ve yerel tarih yazımındaki büyük patlama Amerikan Devrimi’nin 100. yıl kutlamalarıyla beraber 1876’da gerçekleşmiş ve 1880 gibi erken bir tarihte de tarihçiler ulusal ve genel tarihe odaklanarak yerel tarihi, amatörlerin işi olarak görmeye başlamışlardır (Danacıoğlu, 2012).

Yerel tarihin uyanışının gerçekleştiği dönem ise XX. yüzyılda II. Dünya Savaşı sonrası dönemdir. Bu dönemde çevreye karşı hassasiyetin artması, maddi ve manevi kültürün korunması üzerine olan inanış ile birlikte yerel tarih hak ettiği yeri almıştır. Yine bu dönemde akademik camiada da yerel tarihçiliğe ve yerel tarihe ilginin arttığını görürüz. 1948’de “Yerel Tarih” konferanslarının düzenlenmesi ve “Amateur Historian” dergisinin adının “Local Historian” olarak değiştirilmesi yerel tarihe verilen önemin göstergesi olarak sayılabilir. 1950’lerden sonra ise yerel tarih İngiltere’de ders programlarında önemli alanlardan birisi olarak yer almış ve işlevsellik kazanmıştır (Danacıoğlu, 2012).

Ayrıca XX. yüzyılda yerel tarihçilik ve yerel tarih insan temelli hale gelmiştir. Yani insanın merkezinde olduğu konular daha fazla ön plana çıkmış yerel tarihin dinin örgütlenişinin tarihi olması son bulmuştur. Yerel tarih böylece esnafın, işçilerin, küçük toprak sahiplerinin, kadın ve çocukların da yer aldığı, şehirdeki anıtsal yapılara, çarşılarına, bunların etrafındaki kırsal bölgelere de yer verilen bir görünüm kazanmıştır (Danacıoğlu, 2012).

Bugüne bakıldığında ise yerel tarih sözlü tarih ile beraber gelişim göstermektedir. 1960 sonrasında sivil toplum örgütlenmeleri artmış bununla beraber yerel tarihçilik anlayışı da hız kazanmıştır. Batıda yerel tarih alanında maddi kalıntıların korunması ve geleceğe doğru bir şekilde aktarılması için oldukça kapsamlı şekilde çalışmalar yapılmaktadır. Ülkemizde de yerel tarih anlayışı gün geçtikçe gelişmekte yerel tarih ve yerel tarihçiliğe verilen önem sivil toplum kuruluşları, belediyeler, üniversiteler düzeyinde desteklenmektedir. Yine yaparak ve yaşayarak öğrenmelerin gerekliliği görüşünün önem kazanması yerel tarihe ilgiyi arttırmıştır. Bu bağlamda yürütülen projeler ile birlikte yerel tarihin eğitim kurumlarında nasıl öğretilmesi gerektiği üzerine çalışmalar yapılmaktadır.

2.1.3.3. Türkiye’de Yerel Tarih

Türkiye’de yerel tarihçiliğin başlangıcı 1870’lere dayanır. Belediyelerin doğuşu ile birlikte kentlerin yazılabilecek bir kişilik kazandığını ve bu dönemdeki yabancıların çalışmalarının Türkiye’deki çalışmalara öncülük ettiğini söyleyebiliriz. XIX. yüzyılın başından itibaren dünyadaki göç algısı, kentlerin zenginleşmesi ve zengin ve yoksulların yaşam alanlarının ayrılması gibi kavramlar insanları yeni arayışlara itmiştir. İşte bu değişimlerin tümü kent tarihçiliğine yönelik ilgiyi etkilemiştir.

Kent tarihçiliğin ilk örnekleri arasında İsmail Efendi’nin Tarih’i Bursa (1871), Lamii Çelebi’nin Şehrengiz-i Bursa (1871), Şakir Şevket’in Trabzon Tarihi (1873) ve Lütfi’nin Şam Tarihi (1863) örnek gösterilebilir. XX. yüzyılın başında ise seyyahların ortaya çıkışı ve kent rehberlerine ihtiyaç duyulması bu ilginin artısını etkilemiştir. Bu türün örnekleri arasında Mustafa Ziya’nın Rehnümay-ı Bağdat (1896), Mustafa Suad’ın Haritalı İstanbul Rehberi yahut İstanbul Tarihçesi (1898) Musavver Rehber-i Seyyahin Bursa ve Civarı (1903) gibi eserler sayılabilir. Yine bu dönemden sonra 1. ve 2. Meşrutiyet dönemlerinde de kent tarihçiliği yazımı üzerine çeşitli eserler verilmiştir. Bunlar arasında Celal Esat (Arseven)’in Eski Galata ve Binaları (1913), Halit Ethem’in Kayseri Şehri (1918), İsmail Hakkı Uzunçarşılı’nın Karesi Vilayeti Tarihçesi (1925) eserleri sayılabilir (Tekeli, 1986).

Cumhuriyet Dönemi’nde ise yerel tarih ile ilgili asıl önemli çalışmalar Halkevleri tarafından gerçekleştirilmiştir. Halkevlerinin tarih, müze, edebiyat ve folklor şubelerinin yapmış olduğu çalışmalar yerel ile ilgili yapılan çalışmalara katkı sağlamıştır. Yine bu dönemde yapılan arkeolojik kazılar, etnografik araştırmalar, derlemeler de yerel tarihin benimsenmesine ve bir adım daha ileri gitmesine ön ayak olmuştur. Halkevlerinin yayımladıkları bölge ve kent çalışmalarında en fazla ses getirenler Çağatay Uluçay ve İbrahim Gökçe’nin birlikte hazırladığı Manisa Tarihine Genel Bir Bakış (İstanbul 1939) ve yine Çağatay Uluçay’ın XVII. Asırda Saruhan’da Eşkıyalık ve Halk Hareketleri çalışmalarıdır (Aslan, 2000; Şen, 1997).

Harf Devrimi'nden sonra 1955 yılına kadarki dönemde Türkiye'de kent veya bölge tarihleri düzeyinde yapılan incelemeler İstanbul (40), İzmir (29), Bursa (17), Konya (41), Ankara (10) ile ilgili olmak üzere sayıları yaklaşık üç yüz civarındadır (Koray, 1982). Bu araştırmalar, döneminde yerel dair yapılmış ciddi araştırmalardır.

1950-1960'lı dönem ise yerel tarih açısından çok verimli olmayan bir geçiş dönemidir. Bu dönemde genelde kentlerin güncel sorunlarıyla ilgili çalışmalar yeterli görülmemiş, yerel ile ilgili çalışmalara pek önem verilmemiştir. Bu dönemde üniversiteler kentsel araştırma konularının merkezleri iken 1980 yılında yapılan darbeden sonra bu konumu vakıflar ve dernekler gibi kurumlar almıştır.

Günümüzde ise yerel tarih ve yerel tarihçilik ile ilgili çalışmalar oldukça çeşitlenmiştir. Üniversiteler, belediyeler, sanayi odaları, vakıflar, vb. kurumlar yerel tarih ile ilgili çalışmalarda bulunmaktadır. Son dönemde yerel tarihle ilgili yapılan bu çabalara rağmen yapılan çalışmalar yetersiz kalmıştır.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunan Osmanlı devrine ait vesikaların tasnif edilmesiyle birlikte yerel tarih çalışmalarına önemli miktarda tarihi kaynak sağlanmıştır. Osmanlı Devleti zamanında tutulan ve şehirlerin bütün kimliğini bünyesinde barındıran bu belgeler, araştırmacılar tarafından incelendikçe tarihin bilinmeyen birçok eseri gün ışığına çıkarılacaktır. Özellikle muntazam bir şekilde tutulan ve devletin resmi belgesi kabul edilen Tahrir Defterleri, Vakıf Defterleri, Nüfus Defterleri sayesinde yüzyıllardır bilinmeyen ve unutulmaya yüz tutmuş yerel bilgiler gün ışığına çıkarılacaktır.

Tarihçilik anlayışını ve yerel tarihçiliğin katkılarını dile getirirken ülkemizin yerel tarih anlayışı ve çalışmalarında neden İngiltere gibi ülkelere göre geride kaldığını ve hak ettiği yeri neden alamadığını anlamak gerekmektedir. Öncelikle Osmanlı Devleti'nde yazının bir kültür ögesi olarak hayata geçmesi ve bu gecikme ile beraber kültürleşmede de gecikme olması bunun nedenlerinden biri olarak sayılabilir. Osmanlı Devleti'nde yazı elit kültüre ait bir unsurdu (Danacıoğlu, 2012).

Matbaanın geç kullanılmaya başlaması göç, salgın hastalıklar, savaşlar, nüfus mübadelesi, harf devrimi gibi geçmişle gelecek arasında kopukluğa sebep olacak olayların yaşanması da yerel tarihin yeterli konumu alamamasına sebebiyet vermiştir. İnsan kendini parçası olduğu topluma ait hissederse o toplumla ilgili olaylara merak duyar ve çabalar. Yerel tarihle ilgilenenlerin amacı da yaşadıkları ve geldikleri yere olan aidiyet duygusunu perçinlemek ve derinleştirmektir. Yerel tarihin yeteri ilgiyi görmeyip hak ettiği değeri alamamasının bir nedeni de bu toplumsal katılım sorunudur (Danacıoğlu, 2012).

Türkiye’de de her insan topluluğunun öyküsü, buldukları toprakların öyküsüyle denk değildir. Çünkü Türkiye bir göçler coğrafyasıdır ve “yerel”in öyküleri “göç”ün öyküleriyle iç içedir. XVIII. yüzyılın sonlarından itibaren Osmanlı topraklarında yaşayan Türkler, Rumlar, Ermeniler, Boşnaklar, Çerkezler ve diğerleri doğdukları toprakların çok uzaklarında hayatlar kurmak zorunda kalmışlardır. Toprakların küçülmesiyle XVIII. yüzyıl sonlarından itibaren Anadolu bir mülteci yurduna dönüşmüştür. Tatarlar, Türkler, Abhazlar, Çerkezler, Çeçen grupları, Balkanlardaki Türk ve Müslümanlar ve etnik açıdan farklı kökenlere sahip diğer gruplardan oluşan mülteciler Anadolu’ya akın etmişlerdir. XIX. yüzyıl içinde sadece Müslümanlardan 3,5-4 milyon kişinin Anadolu’ya göç ettiği sanılmaktadır. Ardından Balkan Harbi’nde yaklaşık altı yüz bin kişi Anadolu’ya göç etmiştir (Danacıoğlu, 2012).

I. Dünya Savaşı’nda İtilaf Devletleri’nin ülkemizi işgal etmesinin ardından yaşanan Kurtuluş Savaşı, bölgemizdeki tarih ve insan yapısında değişikliğe yol açtı. Bunun akabinde yapılan mübadele çalışması Yunanistan ile yapılan nüfus değişimi ardından meydana gelen göçler, Türkiye’deki yerel tarih çalışmalarının toplu bir şekilde yapılmasını zorlaştırmıştır.

Belge’nin 2001’de yayımlanan çalışmasında yerel tarihin eksikliklerinden bahsedilmektedir. Ona göre bu durum aristokrasinin ülkemizde olmayışından kaynaklanmaktadır. Aristokrasinin olduğu batılı ülkelerde geçmiş ile ilgili olmak

zaruridir. İnsanlar bugünkü durumlarını geçmişleri ile kıyaslamakta ve anlamlandırmaktadır. Amaçları kendilerine devredilen geçmişin bilgilerini gelecek kuşaklara devredebilmektir ve birçok şeyin de kaydını bulmak mümkündür. Bizde ise durum böyle değildir. Belge'ye göre bizde bireyler geçmiş kuşaktan çok fazla şey almaktadır. Devralınanları da çok fazla bilincinde olmadan gelecek kuşaklara aktarmaktadır. Bu durum da yerel tarihçilik anlayışında ülkemizin hak ettiği yere gelmesine engel olmuştur.

Ülkemizde yerelliğe dayalı olarak yapılan çalışmalardaki zorluk ve gelinen noktadaki eksikliklerden birisi de Anadolu coğrafyasının içerdiği gayrimüslim ve kozmopolit yapının ortaya koyduğu sonuçtur. Osmanlı Devleti'nin bu yapısında öne sürülen her ulusalcı düşünce bu birlikteliği bölmeye yöneliktir. Gayrimüslim ahaliye yapılan bu algı yönetiminden dolayı gayrimüslimlere ve onların yaşayışı, kültürel yapısı, ilişkileri, vb. gibi bilgiler ancak kilise kalıntıları ve bazı ticari belgelerde yer almaktadır. Sadece devlet arşivlerine göre yapılan çalışmalar eksik kalmaktadır ve arşivler ışığında yapılan bu çalışmalar doğru bilgileri vermemektedir. Bunun için yapılacak çalışmalarda çok yönlülük esas alınmalıdır.

Malzeme açısından çok zengin olan Türkiye'nin yerel tarihçilik anlayışı olarak geride kalmasının belki de en önemli sebebi, mevcut olan bu kaynakları dikkatli ve farklı açılardan incelemekteki eksikliktir. Ömer Lütfü Barkan ve Halil İnalıcık gibi tarihçilerin başlattıkları, Nejat Göyünç'ün Mardin örneği ile geliştirdiği, Zeki Arıkan'ın Hamit Sancağı ve Feridun Emecen'in Manisa üzerine yaptığı çalışmalar Osmanlı merkezi ve taşra yönetimi hakkında önemli bilgiler verir. Fakat bu çalışmalar Avrupa'daki örnekleriyle karşılaştırıldığında ortaya çıkan görüntü tartışılmaktadır (Özbaran, 1992).

Tekeli'nin 1998'de yayımlanan çalışmasında Orhan Kurmuş'un Ege Bölgesi, Özer Ergenç'in Ankara ve Bursa, Süreyya Faroqi'nin Kayseri hakkında yaptıkları başarılı çalışmalara rağmen, Türkiye'de bölgesel anlamda bir tarih yazım geleneğinin gelişmediği savunulmaktadır. Ayrıca tarihçiliğimize etki eden Annales Okulu'nu

takip eden çalışmalar dahi coğrafyadan yararlanma konusunda oldukça zayıf kalmıştır. Bu da bölgesel tarih yazım geleneğinin gelişimini engelleyen etkenlerdendir.

2.1.3.4. Yerel Tarih Kaynakları

Tarihin ana materyallerinden biri olan dokümanlar, öğrencilerin yeni bilgiler edinirken tarih bilgilerini pratik ettikleri araçlardır. Onlarla birlikte çalışırken öğrenciler bilgileri çözer, anlamlarını tartışır ve yeni yorumlar getirirler. Yani tarihin önceden özetlenmiş halinden yola çıkarlar, tarihe yeni anlayış ve bakış açıları getirirler. Tarih kaynaklarının kullanımı yapılandırmacı yaklaşımın işlevselliğini arttırmaktadır. Kişilerin gerçek sesleri olarak görülen dokümanlar, tarihi dönemleri en başarılı tarihçilerden bile daha etkili ve güzel anlatırlar (Nash, 1991).

Ülkemizde yerel tarih ile ilgilenen insanlar sadece arşivdeki belgelerle inceleme yapmakta ve başka kaynakları kullanmamaktadır. Oysa ülkemiz tarihi kaynaklar bakımından oldukça zengindir ve birçok yapı, geçmişimize ışık tutabilir (Danacıoğlu, 2001).

Ülkemiz yerel tarihe kaynak olabilecek birçok unsuru bünyesinde barındırmaktadır. Ancak ülkemizde tarihsel geleneğin geçmişinin arşivlerde aranmaya odaklı olduğu söylenebilir (Avcı Akçalı, 2007). Yerel tarih yakın tarihimizle ilgilendiği için çevremizdeki çoğu kaynak yerel tarih öğretimi için kaynak olabilir.

Yerel tarih araştırmalarında kullanılabilir olan kaynaklardan bir kısmı şöyle sıralanabilir (Aktekin, 2004; Cook,1970; Douch,1972; Griffin ve Lomas, 1997; Mays, 1974; Akt. Demircioğlu, 2005):

1. Kitaplar ve Diğer Yazılı Kaynaklar: Yerel gazeteler, kitaplar, araştırma yazıları, bibliyografiler, rehber kitapları, hatıralar, anılar, gezi yazıları, nutuklar, il yıllıkları, üniversite ders kitapları, makaleler, bildiriler.
2. Haritalar: Modern haritalar, tarihsel haritalar, il ve ilçe haritaları, kırsal kesime ait haritalar, özel basımlı kabartmalı haritalar, bir sülale ya da aileye ait soy ağacı şeklindeki haritalar.
3. Jeolojik ve Coğrafik Unsurlar: Kayalar, çeşitli şekillerde ve boyutlardaki taşlar, toprak ve bitkiler, iklim, drenajlar, fosiller, bitki ve hayvan kalıntıları.
4. İsimler: Soyadları, bina, kasaba, köy, mezra, yayla, cadde isimleri.
5. Binalar: Bina grupları, bina amblemleri, sınır yapıları, okullar, evler, hanlar ve dini yapılar.
6. Arşivler: Basılı yazımlar, orijinal dokümanlar, arşiv depolarındaki kayıtlar, ailelerin ellerinde bulunan belgeler, ilçelerdeki resim yazılar ve şirket arşivleri.
7. Resim ve Diğer Görseller: Tablolar, portreler, gravürler, fotoğraflar, vb.
8. İnsanlar: İşçiler, askerler, yerel tüccarlar, doktorlar, öğretmenler, mühendisler, belediye çalışanları, vb.
9. Yollar, Kanallar ve Demir Yolları: Tarihi yollar, kanallar ve demir yolları.
10. Endüstri Kuruluşları: Fabrikalar, atölyeler, vb.
11. Televizyon ve Radyo Programları: Radyo programları, televizyon programları, belgeseller, vb.

Bunların dışında mahkeme kayıtları, vergi listeleri, kişilere ait el yazmaları, hastane kayıtları, askerlik kayıtları, soyağaçları, atlaslar vb. yerel tarih araştırmaları için önemli bilgiler sağlamaktadır. Belgelerin ötesinde insanın kendi doğası başlı başına bir dokümandır. İklım, toprak türü, nehirler, göller, denizler, meralar, yaylalar, tarım ürünleri gibi özellikler de incelenerek toplumla ilgili birçok ipucuna

ulaşılabilir. Bunların yanı sıra insanlar tarafından yapılan tarım alanları, yerleşimler, binalar, ölülerin kayıtları, mezarlar, dini inanışlar, dinsel yapılar ve binalara verilen isimler de önemli bilgiler sağlayacak kaynaklardandır.

Ayrıca Bayındırlık Bakanlığının evraklarından ulaşım, bayındırlık, tramvay, demiryolu, elektrik, liman hizmetleri konusunda bilgiler edinilebilir. Bunun yanında Kızılay Arşivi, Osmanlı Bankası Arşivi, Ziraat Bankası Arşivi gibi özel arşivler Tarih Vakfının Pertev Naili Borotav Arşivi, Vakıflar Genel Müdürlüğündeki vakfiye senetleri, Milli Eğitim Bakanlığının arşivleri, Köy Hizmetleri, Devlet Su İşleri gibi kurumların arşivlerinde de önemli bilgiler sağlanabilir. MEB bünyesindeki FERTEM (Film, Radyo ve Televizyon Eğitim Merkezi) gibi görsel malzeme sağlayabilecek arşivler de bulunmaktadır. Bunların dışında salnameler, vilayet yıllıkları, DİE yayınları, gazete ve dergilerde basılı malzemeler ön plana çıkmaktadır. Bir de kişişel arşivler, koleksiyonlardan söz edilebilir ki bunların kayıt altına alınması yerel tarih adına olumlu gelişmeler sağlayacaktır (Danacıoğlu, 2001).

2.1.3.5. Yerel Tarihin Faydaları

Yerel tarihin okullarda verilen tarih eğitimine ve sosyal bilgiler dersindeki önemine ve faydasına geçmeden önce eğitimsel, psikolojik, tarihsel, sosyolojik, ekonomik, vb. açılardan sağladıklarına değinmek gerekmektedir. Çünkü yerel tarihin getirileri sadece okul ortamıyla sınırlı değildir ve bu çalışmalar bir bütün olarak incelenmelidir.

Yerel tarih, geçmiş tecrübelerle deneyimleri bir araya getirir. Sınıfın dışında yerel tarih çalışması yürüten bir öğrenci, okul dışında pek çok insanla temasa geçmekte, araştırma yapmakta ve sorgulamaktadır. Bu da insanlarla ilişkilerini geliştirir ve sosyalleşmesine yardımcı olur. İnsanlarla iletişim arttıkça sorgulama ve muhakeme yeteneği gelişir ve olaylara farklı açılardan bakmaya başlar. Sınıf içinde kazanması mümkün olmayan pek çok davranışı, beceriyi bu sayede kazanmış olur ve

kendini gerçekleştirme yolunda emin adımlarla yürümeye başlar. Öğrenciler ders kitaplarından kaynaklanan ya da eksik bırakılan öğrenme durumlarını yerel tarih öğretimi ile üstesinden gelebilirler (Harrison, 1967).

Psikolojik açıdan öğrenciler ait olduğu topluma daha fazla bağlanmakta ve aidiyet duygusu gelişmektedir. Yani öğrenciler toplumun bir üyesi olma bilinci kazanmaktadır. Tarihsel açıdan bakıldığında ise her şeyden önce yerel tarih çalışmaları geçmişi günümüze getirmektedir. Günümüzden çok önceki zamanlarda yaşanan olayları günümüze getirerek anlatmak çok zordur. Yerel tarih, bu zorluğun aşılmasına yardımcı olduğu gibi, öğretilmesi çok zor olan pek çok tarihsel kavramın rahatlıkla öğretilmesine de yardımcı olmaktadır. Merak duygusunu geliştirdiği için sürekli olarak öğrencinin okul içinde ve dışında sorular sormasını ve bu sorular üzerinden çıkarımlar yaparak araştırmalarını bu yönde ilerletmesini sağlamaktadır.

Yerel tarih sadece bireylerin seyrettikleri bir film değil, kendilerinin aktörü oldukları sürekli bir oyun olarak ilgi çekicidir. İnsanların kişisel miraslarıyla bağ kurmalarını, nesiller arası ilişkileri geliştirmeyi, saygı ve tolerans göstermeyi sağlamaktadır. Ayrıca yerel tarih sayesinde toplumun gündelik olayları, heyecan verici birer tarihsel kayda dönüşmektedir. (Aslan, 2000)

Resmi bir akademik eğitime tabi olmaksızın yerel tarih çalışması yapanlar, bilgiyi keşfetmenin zevkini birinci elden ve uzun süre unutulmamak üzere tadarlar. Tarihi çoğunlukla yerel tarih konularına güçlü duygusal bağlarla bağlanmaktadır. Keşif süreci ise yerel tarihinin kendi kimliğini anlamasına yardımcı olmaktadır. Hatta kendini algılama biçimini değiştirerek ailesine, arkadaşlarına ve çevresine bağlanmasını sağlamaktadır (Lichman ve French, 1978).

Yerel tarih ile genel tarihin birbirinden ayrı düşünülmesi gerekmektedir. Çünkü yerel kayıtlar dünyanın çok farklı köşelerindeki bilgilere ulaşmanın yolunu açmaktadır. Ayrıca tarih yazıcılığının toplumların geçirmiş olduğu her türlü olumlu

ya da olumsuz siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel değişimlerin açıklanmasında kullanılması muhtemeldir (Aslan, 2000).

Yerel tarih çalışmak, geniş ulusal bereketlerin çeşitli formlara uygulanmasının öğrenilmesi olarak yorumlanmaktadır. Tarihin geniş evreleri, parçalara ayrılarak daha küçük alanlardaki yerel toplumlara uygulanabilmektedir. Çünkü ulusun tümü bu yerel biçimlerden oluşur ve buralarda yaşananların bir araya getirilmesiyle tarihsel bütün ortaya konulabilir (Calkın, 1942).

Eğitim ve öğretim kurumlarında, yerel tarih öğretimi aracılığıyla öğrencilerde önemli davranış değişiklikleri meydana getirmek mümkündür (Demircioğlu, 2005). Yerel tarih öğretimi tarihimize ve yaşamımıza somut anlamlar katmaktadır. Her yaştaki insan için tarihi bir yeri ziyaret etmek, tarihten gelen bir belgeyi, dokümanı, gazeteyi, bir resim ya da bir kitabı incelemek tarihi daha gerçek kılar ve sonuç olarak öğrenmeyi sağlar.

Yerel tarih çalışmalarıyla öğretmenler öğrencilerin dikkatlerini yaşadığı topluma çekebilmektedir. Yani yerel tarih, güncel hayatla yaşamı birleştirir. Yerel tarih çalışmalarını okul dışında yürüten öğrenci ise pek çok insanla iletişim kurarak araştırma yapmakta ve hayatını sorgulayabilmektedir (Tunç Şahin, 2011). Ayrıca yerel tarihin faydalarından bir diğeri de dış dünya ile okul arasındaki sınırların aşılmasına yardımcı olmasıdır. Öğrencilerin yerel tarih ile ilgili çalışmaları boyunca arşivci, müzeci, yerel tarihçi gibi ilgililerle yaptıkları görüşmeler onlarda tarih zevkinin oluşmasına yardımcı olacaktır (Aktekin, 2001).

Aynı şekilde öğrencilerin geçmişe ait materyallerle karşılaştığı zaman, en iyi ve kalıcı öğrenmeyi sağladıkları görünmektedir. Eski bir kale, sur, pusat, kap, yazı, yazıt, sikke, vakfiye, kâğıt, resim, kumaş parçası, insanların eski inançları, eski savaşları, eski kıyafetleri, eski zevkleri, kısacası eski yaşayışı ve bu yaşayışların ders içeriğine yansıtılması öğrencilerin daha çok ilgisini çeker ve daha kalıcı olmaktadır.

Onun için her öğretmenin kendi dersi ile ilgili olan meseleleri öğrencilerine anlatmak isterken öncelikle yakın çevresinden başlaması gerekmektedir.

Bunun için öğretmenler, buldukları yere ait ele geçirebildikleri kaynakları bir araya toplamalıdır, ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliğine gitmelidirler. Öğrenciler ile birlikte yerel tarih çalışması yapan öğretmenler de bu çalışmalar ile birlikte sadece çalışmaların eğlenceli yönünü değil, öğrencilerden öğrenecekleri macera ve keşfetme duygusunu da tecrübe edeceklerdir. Yapılandırmacı yaklaşım ilkeleri de bu sorumluluklar üzerine oluşturulmuştur.

Yukarıdaki genel faydalara ilaveten, ilk ve orta öğretim kurumlarında yürütülebilecek yerel tarih öğretim etkinliklerinin öğrencilere katkıları aşağıdaki gibi sıralanabilir (Aktekin, 2004; Cook, 1970; Doch, 1972; Graham, 1988):

1. Tarihle diğer disiplinler arasında bağlantı kurabilme.
2. Tarih bilincini geliştirebilme.
3. Yaparak ve yaşayarak öğrenme imkânı sunma.
4. İncelenen bölgenin fiziki, sosyal ve tarımsal yapısı hakkında bilgi edinme.
5. Okul ile gerçek dünya arasındaki ilişkiyi güçlendirme.
6. Birinci elden deneyim kazanma ve keşif becerisini geliştirme.
7. Öğrencilerin, merak duygularını geliştirme.
8. Birlikte çalışabilme ve üretebilme becerisini kazanma.
9. Yaşanılan çevreyi daha iyi tanıma.
10. Öğrencilerin kendilerini ve geçmişlerini tanımalarına yardımcı olma ve sorumluluk duygusunu geliştirme.
11. Tarih dersini ilginç hale getirme.
12. Geçmişle ilgili kelime ve kavramları daha kolay öğrenebilme.
13. Yerel bina ve kalıntılar aracılığıyla, öğrencide zaman anlayışı geliştirme.
14. Değişim ve gelişimin nasıl meydana geldiğini ve yaşamımızı nasıl etkilediğini görebilme.
15. Dün bugün ve gelecek ilişkisini kurabilme.

16. Yaşadığımız çevrenin tarihinin, ulusal tarih içinde görülmesine yardım etme.
17. Derleme, birinci ve ikinci elden kaynakları seçme, analiz ve değerlendirme yapabilme gibi nitelikleri kazandırma.
18. Tarihsel kalıntıları koruma bilincini geliştirme.

Yerelin tarihi yazıldığında tarih, yaşantının parçası haline gelmektedir. Yok olmuş yerel alışkanlıklar ve yaşam tarzları hayat bulmaktadır. Yerel öğelerin, nesnelerin, kişilerin ve ilişkilerin farkına varılmaktadır. İçinde yaşanan doğal ortamın ve tarihsel kalıntıların gözlenmesini sağlayan yerel tarih, bireylerin kendilerinden önceki kuşaklardan devraldıkları mirası nereye nasıl taşıdıklarını değerlendirmelerine ve muhakeme etmelerine olanak sağlamaktadır. Böylece toplumları ve toplumları oluşturan bireyleri tarihsel çevreye karşı duyarlı olmaya yöneltir. İnsanların sorumluluk almaları ve aldıkları bu sorumlulukları yerine getirmeleri için fırsat sağlar.

Yerel tarih çalışmaları ile akrabalık ilişkileri kuvvetlenmekte, unutulmaya yüz tutmuş gelenek ve göreneklerimiz ortaya çıkmaktadır. Tozlu sandıklara gizlenen her bir fotoğraf, el oyası yazmalar, kıyafetler, masa örtüleri, nakış ürünler, kanaviçeler, tablolar, biblolar; ya da tozlu raflarda çürümeyi bekleyen kitaplar, haritalar, el yazması eserler gün yüzüne çıkmakta ve hak ettikleri yerlerini almaktadırlar. Bununla birlikte eski ile yenin uyumu ve tarihin günümüz ile kaynaşması sağlanmakta ve bugünlere miras olarak aktarılanların geleceğe en güzel şekilde devredilmesine olanak sağlamaktadır.

2.1.3.6. Yerel Tarihin Sınırlılıkları

Yerel tarihin sağladığı faydaların yanında bazı dezavantajlı yönleri de vardır. Örneğin bazı bölgeler yerel tarih çalışmaları için daha az imkân tanımaktadır. Bu tür çalışmalarda çocuğun ilgisi en yakın çevreye yönelmektedir. En yakın çevrede de yerel tarih ile ilgili materyal olmayışı veya olan materyallere ulaşmaktaki sıkıntılar

öğrenciyi başka arayışlar içine itmektedir. Bu da konudan sapmalara ve edinilmek istenen becerinin başarılı olamayışına yol açmaktadır. Eldeki kaynaklarla ne yapılabileceği, yerel tarihin müfredata nasıl uygulanabileceği ve bu çalışmaların nasıl organize edilebileceği gibi sorunlar için rehber bulmak zor olabilir.

Bunun dışında belli bir konuya saplanma ve dar görüşlülük, elde edilmek istenen beceriden yeterli şekilde başarı sağlanmamasına sebep olmaktadır. Fakat bu, yerel tarihin doğası ile ilgili değil, yanlış bir yöntem izlenmesinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle de ortadan kaldırılabilir.

Yerel tarih araştırması yapacak kişi basılmış veya basılmamış yazılı materyallere ihtiyaç duymaktadır. Yerel tarih ile ilgili materyallerin az oluşu, elde olan materyallerin yabancı dilde yazılması ve tercüme edecek kişi bulunamamasından dolayı ortaya çıkan kısıtlılık bu alanda çalışmayı zorlaştırmakta ve kişiyi daha önce ilgilenmediği, üzerinde bilgi sahibi olmadığı diğer kaynakları kullanmaya itebilmektedir. Bu da istenen başarının yakalanamamasına sebep olmaktadır.

İyi bir yerel tarih araştırması için ziyaretlerin hazırlanması, gerekli izinlerin alınması, ziyaret süresi, ziyaretten sonra yapılması gereken yazma, tartışma, drama ve sanat çalışmaları önemli bir zaman gerektirir ancak okuldaki ders saatleri sınırlıdır ve okullarımızda uygulanması gereken bir müfredat vardır. Bu durum da yerel tarihin sınırlılıkları arasında gösterilebilir.

Yerel tarihe dayalı bir öğretim öncesi, öğretmenlerin öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyesine dikkat etmesi gerekmektedir. Hazırbulunuşluk seviyesi, öğrencinin belirli bir konuya giriş seviyesidir ve konuyla ilgili ön bilgi ve tutumunu içerir. İleri düzeyde giriş seviyesine sahip öğrenciler için karmaşık, soyut ve çok yönlü etkinlikler düzenlenebilir. İleri düzeyde giriş seviyesine sahip olmayan öğrenciler için ise somut ve basit etkinlikler düzenlenebilir (Yenilmez ve Kakmacı, 2008).

Yerel tarih araştırmalarında ortaya çıkabilecek problemlerden biri de çarpıtılmış toplu bellek sorunudur. Öğrenciler yerel tarih araştırması yaparken çoğunlukla orada bulunan ve bahsi geçen olaylara şahit olan kişilerin aktarımlarına, orada bulunmayan veya daha ileri tarihlerde gelişmeleri yazıya geçiren kişilerin gözlemlerine göre daha fazla güvenilmesi gerektiğini varsaymaktadır. Tarihçi ve tarih öğretmenleri de birincil ve ikincil kaynaklar arasında ayırım yaparak bu varsayımı bir lde desteklemektedir. Fakat görüşülen kişilerin bahsettikleri şeylerin, bahsedilen tarihte o yerde bulunmadığı çeşitli karşılaştırmalarla ve belgelerle ortaya çıkabilir. İnsanlar kendi tanık oldukları şeyler yerine başka insanlardan veya büyüklerinden duydukları anıları anlatabilmekte veya toplu bir yanlış anlama süreci söz konusu olabilmektedir. Ancak bu tarihsel araştırmada ve yorumlamada faydalı bir durum olarak görülebilir. İnsan belleğinin ve görgü tanıklarının ifadelerinin hatasız olmayacağı ve bunların farklı tarihsel kaynaklar gibi iyi bir analizden geçirilmesi gerektiği tarzda önemli bir ders çıkarılmasını sağlayabilir (Stradling, 2003).

Bunların yanında geçmişe dayalı olarak yapılan çalışmalar çalışmayı yapanın algılayışına göre değişebilmektedir. Araştırmalar üzerinde yapılacak olan kişisel yorumlar, çalışmaların olması gereken yoldan sapmalarına sebebiyet verebilmektedir. Bu sebeple geçmişten kalan yazılı ve sözlü materyaller bu sınırlılıklara göre değerlendirilmelidir. Geçmişten günümüze kadar materyaller deforme olabilir. bilinçli veya bilinçsiz olarak hata veya eksiklikler barındırabilir. Bu eksikliklere yönelik nemler alınmalıdır ve değerlendirmeler bu ihtimaller üzerine yapılmalıdır.

Ayrıca ğretmenler yerel tarihin kullanımı ile ilgili isteksiz davranabilirler. Beem'in 1994'te yayımlanan çalışmasında bu durumun nedenleri şöyle belirtilmiştir:

1. Yerel tarihin derse entegrasyonu uygulanmakta olan yöntemlerin yeniden yapılandırılmasını gerektirir: Öğretmenler çoğunlukla gerçekleri öğretme ve öğrencilerden de öğretilenlerden hafızada tutulmasını bekleme yaklaşımlarını

yeniden formüle edecek eğitim ve uzmanlığa sahip değillerdir ve öğretmenlerin ders kitabı odaklı yaklaşımlarını değiştirmek yıllar sürecek bir çabayı gerektirir.

2. Yerel tarihin derse entegrasyonu büyük bir zaman diliminin harcanmasını gerektirir. Özellikle kalabalık sınıfları ve materyal araştırması için kısıtlı zamanı olan öğretmenler için bu zaman ve enerji harcanması yani omuzlarına binen yeni yükler anlamına gelebilir. Öğrencilerin çalışmanın sonucunda hayal kırıklığına uğramamaları için öğretmen konu seçimi, kaynak bulma gibi konularda gerekli hazırlığı yapmış olmalıdır.
3. Yerel tarihin derse entegrasyonu öğretmenin kendisini yetiştirmesini gerektirir. Öğretmenin ders kitabı odaklı anlayışı sürdürmek yerine yeni yetiler kazanmasını gerektirir. Öğretmenlerin öğrencilerin sorabileceği soruları yanıtlayabilecek ve yeni kaynakların kullanılması konusunda onlara rehberlik edebilecek kısaca çalışma sırasında sınıfı yönetebilecek yetileri kazanmaları gerekir.
4. Yerel tarihin derse entegrasyonu ölçme ve değerlendirme konusuna yönelik davranış değişikliği gerektirir. Geleneksel sisteme göre öğrencilerin tamamının öğrenme düzeyleri, uygulanan testler yoluyla kolayca ve hızlı biçimde ölçülebilir. Fakat bu standart ölçümler bu tür aktivitelerin sonuçlarını değerlendirme konusunda yetersiz kalır. Bu durum da öğretmenlerin bu konuda çözüm bulma amaçlı çabalarını gerektirir.
5. Yerel tarihin derse entegrasyonu belli miktarda para harcamasını gerektirir. Öğrencilerin geziler, kütüphane araştırmaları, kaynakların kopyalanması, fotoğraf çekimi, ses kaydı, vb. konularda maddi kaynaklara ihtiyaç duyacakları kesindir. Bazı okullar bu çalışmalarını finanse edecek kaynaklara sahip olmayabilir.
6. Yerel tarihin derse entegrasyonu profesyonel örgütlerden ve tarihçilerden yardım alınmasını gerektirir. Bu kurum ve kişilere ulaşmak veya onlardan yardım almak çeşitli nedenlerle mümkün olmayabilir.

7. Bu gibi nedenler de yerel tarih ile ilgili araştırma yapanların yeterli başarıyı sağlayamamasına sebebiyet vermektedir. Yerel tarih çalışmalarında başarı sağlamanın ilk koşulu yerel tarihin sınırlılıklarını bilmek ve çalışma planlarını ona göre hazırlamaktır.

2.2. İlgili Araştırmalar

2.2.1. Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Gelen (1999) tarafından yapılan araştırmada ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde öğretmenlerin problem çözme, karar verme, soru sorma, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini kazandırma yeterliliklerini öğretmen gözüyle değerlendirilmiştir. Araştırmanın temel amacı bu düşünme becerilerinin öğrencilere kazandırılıp kazandırılmadığını belirlemek ve öğretmenlerin branş, cinsiyet ve mesleki kıdemlerinin bu becerilerin öğretilmesinde farklılık yaratıp yaratmadığını saptamaktır. Yapılan istatistikler sonucunda ankete katılan öğretmenler, belirtilen düşünme becerilerinin kazandırılmasında kendilerini yeterli bulmuşlardır.

Işık (2002) tarafından yapılan araştırma yerel tarih öğretiminin önemini belirlemek ve yerel tarih konularının derslerde işlenmesi ile öğrenci üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada problem tanımlanmış, hazırlanan örnek müfredat programı belirlenmiş, uygulamada kullanılan ön test-son test sorularının değerlendirilmesi yapılmış, uygulama sırasındaki öğrenci yaklaşımlarına ve yapılan gezi-gözleme, uygulamanın yapıldığı öğrencilere verilen araştırma-inceleme ödevlerinin değerlendirilmesine yer verilmiş, probleme ilişkin bulgular ve yorumlar ele alınmış, sonuç ve öneriler açıklanmıştır. Uygulama Erzurum Pasinler ilçesi Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde yapılmıştır. Bu araştırma kapsamında yapılan uygulamada kullanılan ön

test-son test soruları ve örnek müfredat programı araştırmacı tarafından hazırlanmış ve uygulanmıştır.

Tugay (2004) tarafından yapılan araştırma tarih boyunca çok kültürlü bir yapıya sahip olan Fethiye’yi yerel tarih açısından ele almak amacıyla yapılmıştır. Araştırmada Başbakanlık Osmanlı Arşiv Belgeleri, salnameler, şeriyye sicilleri ve dönemin gazeteleri temel kaynaklar olarak kullanılmıştır. Araştırmada Rum ve Türklerin beraber yaşadıkları bir yerleşim yeri olan Fethiye’nin geçmişten günümüze kadar bölge için önemi, bölgede yapılan tarım, hayvancılık, madencilik, ticaret ve turizm faaliyetleri ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Demircioğlu (2005) tarafından yazılmış olan “Tarih ğretiminde ğrenci Merkezli Yaklaşımlar” başlıklı kitap ülkemizde tarih ğretiminde yaşanan sorunlardan hareketle, bu sorunların çözümü olarak tarih derslerinin ğrenci merkezli yaklaşımlarla işlenmesinin önemi üzerinde durmaktadır. Ayrıca alışma yenilenen programların başarıya ulaşmasının gereği olarak öğretmenlere rehber olma niteliğinde hazırlanmıştır. Çalışmada ğrenci merkezli yaklaşımlarla birlikte yerel tarih hakkında da önemli bilgiler verilmiştir.

Avcı Akçalı (2007) tarafından yapılan araştırma yerel tarihin ne olduğu, tarihçesi ve gelişimini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada tarih dersleri dâhilinde gerçekleştirilen ve yerelliği içeren çalışmaların öğrencilerin derse yönelik bakış açılarında ne gibi olumlu değişiklikler meydana getirdiği ortaya konulmuştur. Bu alışma sonucunda öğrencilerin ders ile ilgili kalıcı bilgiler edindikleri, kendilerini birer tarihçi gibi hissettikleri ve çalışmayı ilginç buldukları ortaya konmuştur.

G (2008) tarafından yapılan araştırma sosyal bilgiler dersinde yerel tarih konularını uygulamanın önemini belirtmek ve Yozgat ili ilköğretim okulları ikinci kademedede görev yapan sosyal bilgiler ğretmenlerinin yerel tarih öğretimini kullanma durumları ve yerel tarih öğretimini kullanmalarında karşılaşılan

problemleri incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin, kendilerini mesleki açıdan yeterli gördükleri fakat görev yaptıkları çevrenin yerel tarih hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı, müfredatı yerel tarih açısından yeterli görmedikleri ve yerel tarihi sosyal bilgiler dersinde tam olarak uygulayamadıkları, uygulamaya çalışırken de bazı problemlerle karşılaştıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Örten (2008) tarafından yapılan araştırma Milli Eğitim Bakanlığı Müfredat Programı'nda yerel tarih konularının işlenebilirliğine vurgu yapan maddelerin tespiti ve Tokat yerel tarih konularının sosyal bilgiler müfredatı ile ilişkilendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada sosyal bilgiler dersi ve amaçları, yerel tarih, yerel tarihin gelişimi, kaynakları ve faydaları ayrıca programdaki yerel tarih ile ilgili maddeler irdelenmeye çalışılmıştır. Araştırmada sonuç olarak yerel tarih öğretiminin sağlayacağı faydalar ile sosyal bilgiler müfredat programında hedeflenen kazanımlar arasında önemli benzerlikler görülmüştür. Bu sayede yerel tarih konularının öğretimi ile sosyal bilgiler müfredatının ilişkilendirilebileceği, Tokat örneğinde gösterilmiştir.

Coşkun (2011) tarafından yapılan araştırma ilköğretim 4. ve 5. sınıflarda sosyal beceri düzeyi ile sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelemeye yöneliktir. Araştırma sonucunda sosyal beceri düzeyi ile sosyal bilgiler dersi tutumları arasında ilişki olduğu, sosyal beceri düzeyi ve sosyal bilgiler dersine yönelik tutumların okulun bulunduğu yer, sınıf düzeyi, anne-baba eğitimi ve mesleği, ekonomik durum, kardeş sayısı ve akademik başarı açısından farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir.

Taşcan (2011) tarafından yapılan araştırma tarihi mekân ve medeniyet unsurlarının tarih öğretimine katkısını ve kullanılabilirliğini araştırarak, Bitlis'teki tarihi alanların yerel tarih öğretimine katkısı ve ders öğretmenlerinin konu ile ilgili görüşlerini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini Bitlis ili Tatvan ilçesinde ilköğretim ve ortaöğretimde görevli 65 tarih ve sosyal bilgiler öğretmeni ile sınırlıdır. Araştırma sonucunda ders öğretmenlerin Bitlis'teki tarihi

mekânlar hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları fakat bu bilgileri kullanmada yeterli düzeyde olmadıkları, ders öğretmenlerinin mezun oldukları okula, çalışma sürelerine, çalıştıkları okul, öğretim düzeyi ve mekân bilgisine göre tarihi mekân ile tarih öğretimine ilişkin görüşlerinde bazı farklılıklar görüldüğüne ulaşılmıştır.

Danacıoğlu (2012) tarafından yapılan araştırmaların toplandığı “Geçmişin İzleri: Yanıbaşımızdaki Tarih İçin Bir Kılavuz” adlı çalışmada tarihi; soyutlamaların, uzak alanların ve zamanların konusu olmaktan çıkarıp tanıdık, bildik, yanıbaşımızdaki bir değere dönüştürmektedir. Çalışmada yerel tarihin geçmişi ve dayandığı kökler ortaya konmaktadır.

Oran (2013) tarafından yapılan araştırma Milli Eğitim Bakanlığının sosyal bilgiler dersinde yer alan yerel tarih konularının ilköğretim sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından anlatılıp anlatılmadığını bulmak amacıyla yapılmıştır. Daha sonra yerel tarih, yerel tarihin gelişimi, faydaları ve sınırlılıkları, ilköğretim sosyal bilgiler dersinde yer alan yerel tarih konuları üzerinde durulmuştur. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mülakat sorularına verdikleri cevaplar kodlama yoluyla kategorilere ayrılarak analiz edilip yorumlanmıştır.

Avcı Akçalı (2013) tarafından yapılan araştırmada, tarih öğretiminde yerel tarih kaynaklarına dayalı etkinlikler aracılığıyla derslerin işlenmesinin öğrencilerin akademik başarılarına ve derslere yönelik tutumlarına etkisinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Araştırmada ön test- son test eşleştirilmiş, kontrol gruplu desen kullanılmıştır. Araştırma ortaöğretim 10. sınıf öğrencileri üzerinde nicel ve nitel yöntemler bir arada kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, yerel tarih kaynaklarına dayalı etkinliklerle işlenen derslerin, öğrencilerin akademik başarılarını arttırdığı ve derse yönelik tutumlarını olumlu yönde geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada yerel tarihin derslerde kullanımını yaygınlaştırmak için Milli Eğitim Bakanlığı, öğretmenler ve öğretmen yetiştiren kurumlara yönelik bazı öneriler sunulmuştur.

Aslan (2015) tarafından yapılan araştırma sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının kullanımına ilişkin öğretmen tutumlarının tespit edilmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih konularına ilişkin öğretmen tutumlarının “Tamamen Katılıyorum” düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bağımsız değişkenlerini oluşturan cinsiyet, mesleki kıdem, okulun bulunduğu yerleşim birimi ve mezun olunan fakülte değişkenlerinin sosyal bilgiler dersinde yerel tarih konularının kullanımına ilişkin öğretmen tutumları üzerinde etkisinin olmadığı saptanmıştır.

Albayrak (2015) tarafından yapılan araştırma ilkököl sosyal bilgiler dersinde kazandırılan değerlerle sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada çalışma evreninin büyük olması nedeniyle örneklem alma yoluna gidilmiştir. Örneklem basit tesadüfi örneklem seçimi belirlenerek oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda; öğretmenlerin mevcut sosyal bilgiler programının içeriğini yeterli görmediği, programda yer alan değerlerin öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olmadığı, değerlerin öğretiminde genelde uygun öğretim ve tekniklerin kullanılmadığı, şiddet ve saldırganlık içeren yayınların değerler eğitimini genelde olumsuz etkilediği görülmüştür.

Yıldırım (2015) tarafından yapılan araştırma sınıf öğretmenlerinin yaşam boyu öğrenmeye yönelik yeterlilik algıları ve görüşlerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma, karma yöntem desenlerinden yakınsayan paralel desen kullanılarak yürütülmüştür. Araştırma sonucunda öğretmenlerin yeterlilik algıları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Kıdem değişkenine göre ise üç boyutta fark bulunmuştur. Bu boyutlar öğrenmeyi öğrenme, dijital yeterlik ve bilgiyi elde edebilmedir.

Pamuk (2016) tarafından yapılan araştırma sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik görüşlerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşleri incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşlerinin nitel karşılığı “Çoğunlukla katılıyorum”

şeklinde dir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin cinsiyetlerinin ve kıdemlerinin kaynaştırma eğitimi üzerine etkisi olmadığı görülmüştür. Daha önce kaynaştırma öğrencisine sahip olan ve olmayan öğretmenlerin düşünceleri birbirine göre anlamlı farklılık oluşturmamıştır. Buna karşın öğretmenlerin yaşlarına göre kaynaştırma eğitimine yönelik görüşlerinde farklılaşma olduğu tespit edilmiştir.

Özdemir (2016) tarafından yapılan araştırma 5. sınıf sosyal bilgiler dersi Adım Adım Türkiye Ünitesi'nin öğretiminde yerel tarih unsurlarının yer aldığı etkinlikler kullanılarak yapılan öğretimin, değişim ve sürekliliği algılama becerisi üzerindeki etkisi ile yerel tarih unsurlarının kullanılmadığı sınıf içi etkinliklere dayalı öğretimin, değişim ve sürekliliği algılama becerisi üzerindeki etkisini karşılaştırmak ve öğrencilerin yerel tarih kullanımı hakkındaki görüşlerini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Kastamonu Merkez ilçesinde bulunan bir ortaokulun 5/A ve 5/D sınıflarında uygulanmıştır. Araştırma sonucunda yerel tarih unsurlarının yer aldığı etkinlikler kullanılarak yapılan öğretimin uygulandığı deney grubu ile yerel tarih unsurlarının kullanılmadığı sınıf içi etkinliklere dayalı öğretimin uygulandığı kontrol grubu arasında değişim ve süreklilik algılama becerisi açısından deney grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre öğrencilerin değişim ve sürekliliği algılama becerisi üzerinde yerel tarih uygulamalarının olumlu bir etkisi olduğu sonucuna varılmıştır.

Dursun (2017) tarafından yapılan araştırma Mudurnu'da yaşayan yerel halk, öğrenci ve öğretmenlerden açık uçlu sorular ile yerel tarih hakkında görüş alma amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda yereldeki öğrencilerin, öğretmenlerin ve halkın Mudurnu tarihini merak ettikleri fakat bilgilerinin kulaktan dolma ve birkaç kavramdan öteye gitmediği sonucuna varılmıştır.

Bilicioğlu (2017) tarafından yapılan araştırma tarih konularına sosyal bilgiler derslerinde yer verilmesinin önemini belirlemek ve Karabük ili Safranbolu ilçesinde öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin derslerinde yerel tarih konularına yer verilmesine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın

çalışma grubunu Karabük ili Safranbolu ilçesinde 8 ayrı ortaokulda devam eden 452 öğrenci oluşturmaktadır. Elde edilen analizler sonucunda öğrencilerin sosyal bilgiler dersini en çok tarihi yerleri gezerek işlemek istedikleri görülmüştür. Sırasıyla tarihi film ve belgesel izlemek, araştırmacıların görüşlerini dinlemek, ders kitaplarından öğrenmek, tarihi roman okumak ve yaşlı kişilerin anlatılarıyla öğrenmek istedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Öztaşçı (2017) tarafından yapılan araştırma sosyal bilgiler dersinde yerel tarih öğretim yönteminin nasıl uygulanabileceği, bu yöntemin öğrencilerin gelişimlerine katkısı ve bu süreçte yaşanan sorunları belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2015-2016 eğitim-öğretim yılında özel bir ortaokulun 6.sınıfında eğitim-öğretim görmekte olan 22 öğrenci, bu öğrencilerin velileri ve çalışmaya uygulayıcı öğretmen olarak katılan araştırmacı oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda öğrencilerin yerel tarih proje sürecinde çeşitli zorluklar yaşadıkları, bununla birlikte yerel tarih öğretim yönteminin öğrencilerin akademik, kişisel, sosyal gelişimlerine olumlu katkısı olduğu öğrenci, veli ve araştırmacı gözüyle belirlenmiştir.

Yılmaz (2017) tarafından yapılan araştırma tarih öğretmenlerinin tarih öğretiminde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşlerini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini 2016-2017 eğitim- öğretim yılında Siirt il merkezi ve ilçelerinde görev yapan 73 tarih öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma hem nicel hem nitel araştırma olup beşli likert (1-5) tipinde bir anket uygulanmıştır. Anket 16 sorun ve 16 çözüm önerisinden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda tarih öğretmenlerinin tarih öğretiminde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin belirtilen sorun ve çözüm maddelerine katılım oldukça yüksek düzeyde bulunmuştur. Cinsiyet, mezun olunan bölüm ve öğrenim durumunun uygulanan t-testi sonucunda tarih öğretiminde kullanılan sorunlar ve çözüm önerilerine göre değişmekte olduğu, belirtilen değişkenler bakımından farklılıkların anlamlı derecede önemli olduğu görülmüştür.

Fırat (2017) tarafından yapılan araştırma tarih derslerini drama yöntemi ile işlemenin etkili bir yöntem olup olmadığını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırmada ön test- son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Erzurum il merkezindeki liseler, örneklemini ise Nevzat Karabağ Anadolu Lisesi 10/C ve 10/D sınıfı öğrencileri oluşturmaktadır. Yapılan araştırma sonucunda drama yöntemi ile ders işlemenin öğrencinin başarısını arttırdığı, öğrenciyi aktif kıldığı ve öğrencinin derse olan ilgisini arttırdığı gözlenmiştir.

Kandemir (2017) tarafından yapılan araştırma tarih öğretiminde sözlü tarihin yeri ve kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemeye yönelik yapılmıştır. Temel nitel araştırma yaklaşımı ile yürütülen bu araştırmanın çalışma grubunu Doğu Anadolu’da görev yapan 10 tarih öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak görüşmenin akışına bağlı değişik alt sorularla hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiş ve elde edilen bulgular ile yorumlar yapılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre tarih öğretmenlerinin sözlü tarih hakkında mevcut bilgiye sahip oldukları, tarih öğretiminde sözlü tarih çalışmasına yer verilmesinin yararlı olacağı, tüm öğretmenlerin derslerinde sözlü tarih çalışmalarına yer verdikleri ve bu çalışmaların uygulamalarda yer verilmesinin tarih öğretimi açısından faydalı olacağı, sözlü tarih çalışmalarının tarih öğretimine katkıları olduğu ve tarih öğretiminde sözlü tarih çalışmalarının bazı sınırlılıkları olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

2.2.2. Dünya’da Yapılan Araştırmalar

Douch (1972) tarafından yapılan araştırmaların toplandığı “Lokal History and the Teacher” adlı eser yerel tarihin değeri ve kaynakları gibi konularda verdiği bilgilerle yerel tarih çalışmalarının İngiltere’nin çeşitli bölgelerinde ve farklı seviyelerdeki okullarda nasıl gerçekleştirildiği ile ilgili örnekler sunmaktadır.

Metcalf ve Downey (1982) tarafından yazılmış olan “Using Local History in the Classroom” başlıklı kitap içerik açısından dikkat çeken çalışmalardandır. Yerel tarihin okullarda kullanımı konusunda temel kaynaklardan biri olan bu çalışma yerel tarih çalışma yöntemleri ve teknikleri ile yerel tarihin kaynakları hakkında derinlemesine bilgi vermiştir. Ayrıca çalışmada bir yerel tarih dersinin nasıl yapılandırılacağı ve değerlendirilmesi açıklanmıştır.

Kathleen ve Corsaro (1983) tarafından yazılmış olan “Lokal History in the Classroom: A Teachers Guide to Historical Materials and their Classroom Use” başlıklı kitap Russel Sage Üniversitesi “Yerel Tarih Mihenk Taşı” başlıklı projenin bir parçası olarak öğretmenler için hazırlanmıştır. Çalışmada basılı kaynaklar, kişisel evraklar, ticari kaynaklar, yerel hükümet kaynakları, gazeteler, nüfus kayıtları gibi tarihsel materyaller tanıtılmıştır.

Hoskins (1984) tarafından yapılan araştırmalar “Lokal History in England” adlı çalışmada toplanmıştır. Bu çalışma yerel tarih alanındaki çalışmaların en erken başladığı ve en yoğun biçimde yürütüldüğü ülkelerden biri olan İngiltere’de yerel tarihin tarihi, yerel tarihçiler, yerel tarihin kaynakları ve yöntemleriyle ilgili oldukça geniş bilgiler sunmaktadır.

Stevens (2001) tarafından yazılmış olan “Homespun: Teaching Local History in Grades 6-12” başlıklı kitap benzer nitelikteki çalışmalardandır. Araştırmacının kendi tecrübelerine odaklı olarak geliştirdiği bu çalışma, yerel tarihin öğretimde kullanımını Ulusal Konseyin standartlarına ve Dewey’in eğitim teorisine dayandırmaktadır. Çalışma, yazarın çeşitli lise ve üniversitelerde verdiği derslerde gerçekleştirdiği, daha sonra da Sosyal Eğitim Dergisi’nde yayımlanan yerel tarih çalışmalarına dayalı olarak yerel tarih üniteleri konusunda okuyuculara örnek olması amacıyla hazırlanmıştır.

Clarke ve Lee (2004) tarafından yapılan araştırma öğrencilere daha anlamlı tarihsel deneyimler kazandırmak için yerel tarih dersini tanıtmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmada, yerel tarihin liselerde kullanılması savunulmuş, bunun gerekçesi anlatılmış ve yerel tarihin bir derse entegre edilmesinin sağladığı faydalar belirtilmiştir.

Danker (2005) tarafından yazılan “Multicultural Social Studies: Using Local History in the Classroom” başlıklı kitap benzer nitelikteki çalışmalardandır. Bu çalışmanın amacı, hikâyeleri ulusun bir bütün olarak gelişiminin kavranmasını sağlayacak farklı toplulukların, kendilerine özgü tarihlerine ışık tutmaktır. Yazar, eğer öğrenciler yerel tarihi çok kültürlü bir bakış açısıyla inceleyerek kendi toplumlarındaki farklılıkları anlayabilirlerse öğrencilerin gelecekte, olaylar ve sorunlarla daha etkin başa çıkabileceklerini düşünmektedir. Bu çalışmanın en önemli niteliği ise Amerika’da çok kültürlü yapıda olan yerleşim yerleri ve topluluklar üzerinde yerel tarih aracılığıyla ne gibi çalışmalar yapılabileceği üzerine örnekler sunmasıdır.

Quest (2006) tarafından yapılan “The Infusion of Local History Into the New York State Eleventh Grade United States History Curriculum” adlı araştırma benzer çalışmalardandır. Bu çalışmada yerel tarihin 11. sınıf Birleşik Devletler Tarihi programına dâhil edilebilirliğinin gösterilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın odağı, öğrencilerin günlük sınıf aktivitelerine yerel tarihin dâhil edilmesi aracılığıyla sosyal bilgiler programını etkili hale getirmektir. Yapılan çalışma sonrasında yerel tarihin sınıfta kullanımının, öğrencilerin ilgi ve katılımlarını artırdığı belirlenmiştir.

McFahn, Herrity ve Bates (2009) tarafından yapılan araştırma Hampshire’ın üç farklı okulunda öğretmenlik yapan ve yerel araştırmalar planlayan üç öğretmenin çalışmalarını paylaşmak amacıyla yapılmıştır. Öğretmenlerin tamamı yerel tarih ile ilgili öğrencileri teşvik edecek çalışmaların 8. sınıf tarih dersi ile nasıl ilişkilendirileceği ile ilgili sorunlarla karşılaşmışlardır ve öğretmenlerin tümü kendi

çözümlerini kendileri bulmuşlardır. Ayrıca araştırmada öğrencilerin bu konuda yaptıkları çalışmalar anlatılmakta ve ders planları paylaşılmaktadır.

Abbott ve Grayson (2011) tarafından yapılan araştırmada Hertfordshire'da bir okul ve Londra Üniversitesi işbirliğiyle gerçekleştirilen bir toplum arşivi oluşturma çabaları anlatılmaktadır. Araştırma, II. Dünya Savaşı'ndan etkilenen kişilerin hikâyelerini korumak amacıyla, sözlü tarih yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Yaşları 14-18 arasında değişen öğrenciler tarafından görüşmeler yapılmıştır. Yapılan bu görüşmeler, öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmeye katkı sağlamıştır. Araştırma kişisel öykülerin toplanması, yapılandırılması ve yayılması konusunda farklı katılımcıların çeşitli konularda faydalı olacağını göstermiştir.

Rittidet (2011) tarafında yapılan araştırma öğrencilerin öğrenme etkinliklerini kullanmalarını sağlamak ve bunun öğrenci ve öğretmenler üzerinde yarattığı değişimleri incelemek amacıyla yapılmıştır. Örnekleme 40 öğrenci, 20 öğretmen, 20 köy öğretmeni tarihçiden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda dört öğrenci temelli öğrenme modeli belirlenmiştir. Bunlar gerçek deneyimlerle öğrenme, mutlu öğrenme, işbirlikli mutlu öğrenme ve kendi kendine öğrenmedir.

Marino (2012) tarafından yapılan araştırma öğretmenlerin, öğrencilerin kaynak analizi, veri toplama gibi tarihsel düşünme becerilerini geliştirmede yerel tarihi nasıl kullanabileceklerini ve New York şehri örneği üzerinden, kentsel mekânların ve yerel toplulukların analiz edilebilir tarihsel kanıtlar sunduğunu göstermek amacıyla yapılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma grubu ve veri toplama araçları tanıtılmaktadır. Ayrıca çalışmada elde edilen verilerin analizi sunulmaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma 2016-2017 eğitim öğretim yılında Trabzon ili Araklı ilçesinde görev yapan 4. sınıfı okutan sınıf öğretmenlerinin yerel tarih öğretimi ile ilgili görüşlerini belirlemeye yönelik betimsel bir araştırmadır.

3.2. Araştırma Grubu

Bu araştırmada, evreni temsil eden bir örneklem yerine zaman ve erişebilirlik açısından kolaylık sağlayacağı düşünülerek araştırma grubu kullanılmıştır. Araştırma grubunu 2016-2017 eğitim öğretim yılında, Trabzon ilinin Araklı ilçesinde görev yapan 4. sınıfı okutan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin demografik bilgileri Tablo 1. (Öğretmenlerin Cinsiyet, Mezun Olunan Fakülte Türü, Hizmet Süresi Değişkenlerine Göre Dağılımı)'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırma Grubunu Oluşturan Öğretmenlerin Cinsiyet, Mezun Olunan Fakülte Türü, Hizmet Süresi Değişkenlerine Göre Dağılımı

	Değişkenler	f	%
Cinsiyet	Kadın	18	40.9
	Erkek	26	59.1

			Değişkenler	f	%
			Eğitim Fakültesi	38	86.4
			Fen-Edebiyat		
Mezun Olunan Türü	Fakülte	Fakültesi	1	2.3	
		Eğitim Enstitüsü	3	6.8	
		Lisansüstü	1	2.3	
		Diğer	1	2.3	
			1-5 Yıl	4	9.1
			5-10 Yıl	13	29.5
Hizmet Süresi	10-15 Yıl		14	31.8	
	15-20 Yıl		9	20.5	
	20 Yıl Üzeri		4	9.1	
	TOPLAM		44	100	

Tablo 1’de görüldüğü gibi, araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin %59.1’inin (26) erkek, %40.9’unun (18) kadın olduğu görülmektedir. Mezun oldukları fakülte türüne göre %86.4’ü (38) eğitim fakültesi, %6.8’i (3) eğitim enstitüsü, %2.3’ü (1) fen edebiyat fakültesi, %2.3’ü (1) lisansüstü mezunu iken %2.3’ünün (1) mevcut seçeneklerin dışında mezuniyet durumuna sahip olduğu görülmektedir.

Hizmet süreleri incelendiğinde, araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin %31.8’inin (14) 10-15 yıl, %29.5’inin (13) 5-10 yıl , %20.5’inin (9) 15-20 yıl, %9.1’inin (4) 1-5 yıl ve yine %9.1’inin (4) 20 yıl üzeri hizmet süresine sahip olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” ve “Sınıf Öğretmenleri İçin Yerel Tarih Öğretimi Anketi” kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan ve yerel tarih yeterlilik anketinin başında bulunan bu formda araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel bilgilerinin (cinsiyet, mezun olunan fakülte türü, hizmet süresi) belirlenmesine yönelik sorular vardır.

3.3.2. Sınıf Öğretmenleri İçin Yerel Tarih Öğretimi Anketi

Bu anket öğretmenlerin yerel tarih ile ilgili görüşlerini ölçmek amacıyla hazırlanan sorulardan oluşmaktadır. Öğretmenlerin anketteki maddelere verdikleri yanıtların yüzde dağılımları tek tek yorumlanmıştır.

Anketin Cronbach's Alpha değeri 0.958 olarak hesaplanmıştır. Bu değer 0 ile 1 arasında değişkenlik göstermekte olup 1'e yakınlık yüksek güvenilirliği temsil etmektedir. Özdamar'ın 2013'te yayımlanan çalışmasına göre Alpha katsayısının 0.81-1.00 arasında olması, araştırma aracından güvenilir sonuçların elde edilebileceğini ve araştırmanın kullanılabilir olduğunu ifade etmektedir. Bu sonuçlara göre, anketin güvenilir olduğu sonuçlarına ulaşabiliriz. Ankette "tamamen katılıyorum" 5, "katılıyorum" 4, "fikrim yok" 3 , "katılmıyorum" 2 ve "hiç katılmıyorum" 1 şeklinde puanlanmıştır. Anketin genelinden alınabilecek en yüksek puan 200, alınabilecek en düşük puan ise 40'tır.

Anket ile ilgili gerekli literatür taraması yapılmış ve kapsam geçerliliği için uzman görüşü alınmıştır. Görüşü alınan uzmanların sayısının en az 3 kişi olması, imkânlar ölçüsünde bu sayının artırılması anket çalışmasını daha geçerli sonuçlara taşıyacaktır (Türküm, 2002). Uzmanların görüş ve önerileri doğrultusunda anket formu hazır hale getirilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri 2016-2017 eğitim-öğretim yılının Nisan ve Mayıs aylarında toplanmıştır. Araştırmacı sınıf dışında başka bir odada anket uygulanacak öğretmen ile karşılıklı oturmuş ve kullanılacak anket önceden hazır bulundurulmuştur. Anketin uygulanması her bir öğretmen için 5-10 dakika arasında sürmüştür. Anketin uygulanması sırasında anket uygulanacak ortamın sessiz bir ortam olmasına dikkat edilmiştir. Araştırmacı anketi uygulamadan önce öğretmenlere gereken açıklamaları yapmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler SPSS for Windows 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Ankette, seçeneklerin her birine verilen yanıtların frekans (f), yüzde (%) dağılımları alınarak tablolar biçiminde sunulmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için araştırmaya katılan öğretmenlerden toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Bulgular ve yorumlar araştırmanın alt problemlerine göre sırasıyla verilmiştir.

4.1. 4. Sınıfı Okutan Sınıf Öğretmenlerinin Yerel Tarih Öğretimi İle İlgili Kendi Bilgi Düzeylerine İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin yerel tarih öğretimi ile ilgili kendi bilgi düzeylerine ilişkin görüşlerinin işaretlemeleri göz önünde bulundurulduğunda aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 2. Sınıf öğretmenlerinin yerel tarih öğretimi ile ilgili kendi bilgi düzeylerine ilişkin görüşlerinin dağılımı

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
	f	f	f	f	f
	%	%	%	%	%
1.Yerel tarih öğretiminin ne olduğunu biliyorum.	1	1	28	12	2
	2.3	2.3	63.6	27.3	4.5
2.Yerel tarih öğretimi davranışçı yaklaşım tarafından ortaya konulmuştur.	4	8	23	6	3
	9.1	18.2	52.3	13.6	6.8

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
	f	f	f	f	f
	%	%	%	%	%
3.Yerel tarih öğretimi bilişsel yaklaşım tarafından ortaya konulmuştur.	1 2.3	2 4.5	19 43.2	20 45.5	2 4.5
4.Yerel tarih öğretimi yapılandırmacı yaklaşım tarafından ortaya konulmuştur.	1 2.3	2 4.5	17 38.6	21 47.7	3 6.8

Tablo 2’de görüldüğü gibi sınıf öğretmenleri “*Yerel tarih öğretiminin ne olduğunu biliyorum*” görüşüne yönelik %63.6’sı (28) fikrim yok; “*Yerel tarih öğretimi davranışçı yaklaşım tarafından ortaya koyulmuştur*” görüşüne yönelik %52.3’ü (23) fikrim yok; “*Yerel tarih öğretimi bilişsel yaklaşım tarafından ortaya koyulmuştur*” görüşüne yönelik %45.5’i (20) katılıyorum ve %43.2’si (19) fikrim yok; “*Yerel tarih öğretimi yapılandırmacı yaklaşım tarafından ortaya koyulmuştur*” görüşüne yönelik %47.7’si (21) katılıyorum yanıtını verirken; %38.6’sı (17) fikrim yok yanıtını vermişlerdir.

Bu durum sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun yerel tarih öğretimi hakkında yeterli fikir sahibi olmadıklarını ve kavram karmaşası yaşadıklarını göstermektedir. Öğretmenlerin yerel tarih öğretimi ile ilgili yeterli bilgi ve donanıma sahip olmadan meslek hayatına girmeleri, meslek hayatlarında kendilerini geliştirmedeki isteksizlikleri, müfredat, belge ve doküman eksikliğinin bu duruma sebebiyet verdiği düşünülebilir.

4.2. 4. Sınıfı Okutan Sınıf Öğretmenlerinin Yerel Tarihe Dair Ders İçi Etkinlikler Hakkındaki Görüşleri İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin yerel tarihe dair ders içi etkinlikler hakkındaki görüşlerine ilişkin işaretlemeleri göz önünde bulundurulduğunda aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 3. Sınıf öğretmenlerinin yerel tarihe dair ders içi etkinlikler hakkındaki ifadelerle ilişkin görüşlerinin dağılımları

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
	f %	f %	f %	f %	f %
5.Yerel tarih çalışmaları ile öğrencilere kazandırılacak olan nitelik ve beceri açıkça ortaya konulur.	2 4.5	3 6.8	12 27.3	26 59.1	1 2.3
6.Yerel tarih öğretimi derslerde tamamlayıcı etkinlikler olarak kullanılabilir.		2 4.5	6 13.6	35 79.5	1 2.3
7.Yerel tarih çalışmalarının derslerde yeteri kadar kullanıldığını düşünüyorum.	2 4.5	14 31.8	6 13.6	21 47.7	1 2.3
8.Yerel tarih ile ilgili yapılan çalışmalar kolaylıkla planlanabilir.	1 2.3	5 11.4	12 27.3	24 54.5	2 4.5
9.Yerel tarih çalışmaları zaman alıcı bir etkinlik olup uygulanması zordur.	3 6.8	10 22.7	9 20.5	20 45.5	2 4.5

Tablo 3'te görüldüğü gibi sınıf öğretmenleri, "Yerel tarih çalışmaları ile öğrencilere kazandırılacak olan nitelik ve beceri açıkça ortaya konulur" görüşüne yönelik %59.1'i (26) katılıyorum; "Yerel tarih öğretimi derslerde tamamlayıcı etkinlikler olarak kullanılabilir" görüşüne yönelik %79.5'i (35) katılıyorum; "Yerel

tarih çalışmalarının derslerde yeteri kadar kullanıldığını düşünüyorum” görüşüne yönelik %47.7’si (21) katılıyorum; “Yerel tarih ile ilgili yapılan çalışmalar kolaylıkla planlanabilir” görüşüne yönelik %54.5’i (24) katılıyorum; “Yerel tarih çalışmaları zaman alıcı bir etkinlik olup uygulanması zordur” görüşüne yönelik %45.5’i (20) katılıyorum yanıtını vermişlerdir.

Bu durum sınıf öğretmenlerinin derslerde yerel tarih çalışmalarının yeteri kadar kullanıldığını, yerel tarih çalışmaları ile kazandırılacak nitelik ve becerilerin açıkça ortaya koyulduğunu, yerel tarih çalışmalarının planlanmasının kolay fakat uygulamasının zaman alıcı olduğunu düşündüklerini göstermektedir. Yerel tarihin ders içinde kullanımı öğrenilenlerin kalıcılığını sağlamada, soyut olan konuları somutlaştırmada, geçmişte olan olaylar ile bugün yaşanan ve gelecekte yaşanması muhtemel olaylar arasında bağlantı kurmada ve milli bilinç oluşturmada faydalı olacaktır. Öğrencilerin verilen bilgiler sayesinde çevrelerini tanıyacakları, oyunlarını, yemeklerini, kültürünü, yaşantılarını, giyimlerini, vb. unutmayıp gelecek kuşaklara aktaracakları düşünülmektedir.

4.3. 4. Sınıfı Okutan Sınıf Öğretmenlerinin Yerel Tarihe Dair Ders Dışı Etkinlikler Hakkındaki Görüşleri İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin yerel tarihe dair ders dışı etkinlikler hakkındaki görüşlerine ilişkin işaretlemeleri göz önünde bulundurulduğunda arka sayfadaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 4. Sınıf öğretmenlerinin yerel tarihe dair ders dışı etkinlikler hakkındaki ifadelerle ilişkin görüşlerinin dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Fikrim Yok	Tamamen Katılmıyorum						
	f	%		f	%					
10.Yaşanılan çevrede bulunan kütüphane, müze ve arşivlerin ziyaret edilmesi yerel tarih çalışmalarına katkı sağlar.	1	2.3	3	6.8	32	72.7				
11.Yerel tarih çalışmaları okul dışı etkinliklerde uygulanabilir.	1	2.3	3	6.8	9	20.5	25	56.8	6	13.6
12.Okul dışı tarih öğretimi tarihsel çerçeveye empatiyi güçlendirir.			3	6.8	4	9.1	31	70.5	6	13.6
13.Yerel tarih öğrencilerde çevre bilincinin gelişmesine katkı sağlar.	1	2.3	1	2.3	4	9.1	25	56.8	13	29.5

Tablo 4'te görüldüğü gibi sınıf öğretmenleri, “Yaşanılan çevrede bulunan kütüphane, müze ve arşivlerin ziyaret edilmesi yerel tarih çalışmalarına katkı sağlar” görüşüne yönelik %72.7’si (32) katılmıyorum; “Yerel tarih çalışmaları okul dışı etkinliklerde uygulanabilir” görüşüne yönelik %56.8’i (25) katılmıyorum; “Okul dışı tarih öğretimi tarihsel çerçeveye empatiyi güçlendirir” görüşüne yönelik %70.5’i (31) katılmıyorum; “Yerel tarih öğrencilerde çevre bilincinin gelişmesine katkı sağlar” görüşüne yönelik %56.8’i (25) katılmıyorum yanıtını vermişlerdir.

Bu durum sınıf öğretmenlerinin yerel tarihin ders dışı etkinliklerde uygulanabileceğini; kütüphane, müze ve arşivleri ziyaret etmenin çevre bilincinin gelişmesine ve yerel tarih çalışmalarına katkı sağladığını düşündüklerini göstermektedir. Ders dışı yapılan etkinlikler öğrencilerin çevreyi keşfetmelerine ve

çevre ile iletişim halinde olmalarına olanak sağlamaktadır. Ders kitaplarında gördükleri konuları somut olarak görmeleri, dokunmaları, hissetmeleri; üzerine yorumlar yapmaları ve çıkarımlarda bulunmaları öğrencilerin tarih ile ilgili konuları ezberlemelerinin önüne geçmektedir. Böylece anlamlı öğrenme sağlanmış olmaktadır.

4.4. 4. Sınıfı Okutan Sınıf Öğretmenlerinin Yerel Tarih Öğretiminin Sağladığı Katkıları Hakkındaki Görüşleri İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin yerel tarih öğretiminin sağladığı katkıları hakkındaki görüşlerine ilişkin işaretlemeleri göz önünde bulundurulduğunda aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 5. Sınıf öğretmenlerinin yerel tarih öğretiminin sağladığı katkıları hakkındaki ifadelerle ilişkin görüşlerinin dağılımları

	Hiç	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Tamamen	Katılıyorum
	f		f	f	f	f	f
	%		%	%	%	%	%
14.Yerel tarih çalışmaları uzak geçmiş, yakın geçmiş ve günümüz ilişkisinin öğrencilere nasıl verilebileceğine katkı sağlar.	1		3	2	33	5	
	2.3		6.8	4.5	75	11.4	
15.Yerel tarih çalışmaları yakın çevrede bulunan insanların geçmişte ne tür bir yaşam sürdürdüklerini anlamamıza yardımcı olur.	1			3	31	9	
	2.3			6.8	70.5	20.5	
16.Yerel tarih çalışmaları müzeciliğin gelişmesine katkı sağlar.			3	4	33	4	
			6.8	9.1	75	9.1	

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
	f	f	f	f	f
	%	%	%	%	%
17.Yerel tarih çalışmaları insanların geçmişteki yaşam tarzları ile bugünkü yaşam tarzları arasındaki farkı gerekçeleri ile incelememize yardımcı olur.	1 2.3	1 2.3	2 4.5	29 65.9	11 25
18.Yakın çevredeki ev tipleri, çevredeki dini yapıların özelliklerinin incelenerek geçmişten bugüne nasıl bir değişim yaşandığının incelenmesi yerel tarih çalışmalarına katkı sağlar.	1 2.3	1 2.3	2 4.5	31 70.5	9 20.5
19.Yakın çevredeki karayolları, demir yolları, köprülerin incelenmesi ve bu yapıların geçmişten bugüne nasıl bir gelişim izlediğinin araştırılması yerel tarih çalışmalarına katkı sağlar.		3 6.8	3 6.8	33 75	5 11.4
20.Yakın çevrede bulunan binalar, yollar, köprüler geçmiş ile geleceği mukayese ederek yerel tarih çalışmalarına katkı sağlamasına yardımcı olur.	1 2.3	1 2.3	2 4.5	30 68.2	10 22.7
21.Yaşanılan çevrenin tarihini bilen bireylere, öğretimi yapılan konu ile alakalı görüşmeler yapılması yerel tarih çalışmalarına katkı sağlar.	1 2.3		3 6.8	33 75	7 15.9
22.Cadde ve yer isimlerinin nereden geldiği bu mekânların neden farklı yerlere yapıldığının incelenmesi yerel tarih çalışmalarına katkı sağlar.	1 2.3	1 2.3	2 4.5	31 70.5	9 20.5

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
	f	f	f	f	f
	%	%	%	%	%
23.Yerel tarih öğretimi ile uzaktaki mekânları araştırabilir, buralar ile kendi toplumumuz arasındaki bağlantıları keşfedebiliriz.		3 6.8	2 4.5	35 79.5	4 9.1
24.Tarihi yerler ziyaretçilerin yaratıcılıklarını kullanmalarına katkı sağlar.		3 6.8	1 2.3	33 75	7 15.9
25.Yerel tarih çalışmaları öğrencilerin ilgisini çekerek öğrenmelerini canlı tutmalarına yardımcı olur.		2 4.5	3 6.8	37 84.1	2 4.5
26.Yerel tarih çalışmaları hiçbir sözlü ya da yazılı kelimenin tek başına yapamayacağı gibi tarihimize ve yaşamımıza katkı sağlar.		2 4.5	6 13.6	31 70.5	5 11.4
27.Her yaştaki insan için tarihi bir yeri ziyaret tarihe olan ilgiyi artırır, tarihi gerçek kılar ve sonuç olarak öğrenmeyi sağlar.		2 4.5	2 4.5	31 70.5	9 20.5
28.Yerel tarih öğretimi tarihsel şahıslara tarih kitaplarının dışında insan boyutu kazandırır.		2 4.5	2 4.5	34 77.3	6 13.6
29.Yerel tarih öğretimi öğrenmeyi konu alanlarıyla bütünleştirmenin etkili bir yoludur.	1 2.3	2 4.5	5 11.4	33 75	3 6.8
30.Yerel tarih öğretimi yazılı metinleri tamamlayarak öğretimi zenginleştirir.		2 4.5	6 13.6	31 70.5	5 11.4

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
	f	f	f	f	f
	%	%	%	%	%
31.Yerel tarih öğretimi öğrencilerin ders kitaplarında çalıştıkları soyut ve geniş konuları günlük hayat hakkındaki hikâyelere ve somut gerçeklere dönüştürmelerine katkı sağlar.		3 6.8	1 2.3	34 77.3	6 13.6
32.Yerel tarih çalışmaları disiplinler arası çalışmalara fayda sağlar.		3 6.8	5 11.4	35 79.5	1 2.3

Tablo 5'te görüldüğü gibi sınıf öğretmenleri “*Yerel tarih çalışmaları uzak geçmiş, yakın geçmiş ve günümüz ilişkisinin öğrencilere nasıl verilebileceğine katkı sağlar*” görüşüne yönelik %75'i (33) katılıyorum; “*Yerel tarih çalışmaları yakın çevrede bulunan insanların geçmişte ne tür bir yaşam sürdüklerini anlamamıza yardımcı olur*” görüşüne yönelik %70.5'i (31) katılıyorum; “*Yerel tarih çalışmaları müzeciliğin gelişmesine katkı sağlar*” görüşüne yönelik %75'i (33) katılıyorum; “*Yerel tarih çalışmaları insanların geçmişteki yaşam tarzları ile bugünkü yaşam tarzları arasındaki farkı gerekçeleri ile incelememize yardımcı olur*” görüşüne yönelik %65.9'u (29) katılıyorum; “*Yerel çevredeki ev tipleri, çevredeki dini yapıların özelliklerinin incelenerek geçmişten bugüne nasıl bir değişim yaşandığının incelenmesi yerel tarih çalışmalarına katkı sağlar*” görüşüne yönelik %70.5'i (31) katılıyorum; “*Yakın çevredeki karayolları, demir yolları, köprülerin incelenmesi ve bu yapıların geçmişten bugüne nasıl bir gelişim izlediğinin araştırılması yerel tarih çalışmalarına katkı sağlar*” görüşüne yönelik %75'i (33) katılıyorum; “*Yakın çevrede bulunan binalar, yollar, köprüler geçmiş ile geleceği mukayese ederek yerel tarih çalışmalarına katkı sağlmasına yardımcı olur*” görüşüne yönelik %68.2'si (30) katılıyorum; “*Yaşanılan çevrenin tarihini bilen bireylere, öğretimi yapılan konu ile alakalı görüşmeler yapılması yerel tarih çalışmalarına katkı sağlar*” görüşüne

yönelik %75'i (33) katılıyorum; *“Cadde ve yer isimlerinin nereden geldiği bu mekânların neden farklı yerlere yapıldığının incelenmesi yerel tarih çalışmalarına katkı sağlar”* görüşüne yönelik %70.5'i (31) katılıyorum; *“Yerel tarih öğretimi ile uzaklardaki mekânları araştırabilir, buralar ile kendi toplumumuz arasındaki bağlantıları keşfedebiliriz”* görüşüne yönelik %79.5'i (35) katılıyorum; *“Tarihi yerler ziyaretçilerin yaratıcılıklarını kullanmalarına katkı sağlar”* görüşüne yönelik %75'i (33) katılıyorum; *“Yerel tarih çalışmaları öğrencilerin ilgisini çekerek öğrenmelerini canlı tutmalarına yardımcı olur”* görüşüne yönelik %84.1'i (37) katılıyorum; *“Yerel tarih çalışmaları hiçbir sözlü ya da yazılı kelimenin tek başına yapamayacağı gibi tarihimize ve yaşamımıza katkı sağlar”* görüşüne yönelik %70.5'i (31) katılıyorum; *“Her yaştaki insan için tarihi bir yeri ziyaret tarihe olan ilgiyi artırır, tarihi gerçek kılar ve sonuç olarak öğrenmeyi sağlar”* görüşüne yönelik %70.5'i (31) katılıyorum; *“Yerel tarih öğretimi tarihsel şahıslara tarih kitaplarının dışında insan boyutu kazandırır”* görüşüne yönelik %77.3'ü (34) katılıyorum; *“Yerel tarih öğretimi öğrenmeyi konu alanlarıyla bütünleştirmenin etkili bir yoludur”* görüşüne yönelik %75'i (33) katılıyorum; *“Yerel tarih öğretimi yazılı metinleri tamamlayarak öğretimi zenginleştirir”* görüşüne yönelik %70.5'i (31) katılıyorum; *“Yerel tarih öğretimi öğrencilerin ders kitaplarında çalıştıkları soyut ve geniş konuları günlük hayat hakkındaki hikâyelere ve somut gerçeklere dönüştürmelerine katkı sağlar”* görüşüne yönelik %77.3'ü (34) katılıyorum; *“Yerel tarih çalışmaları disiplinler arası çalışmalara katkı sağlar”* görüşüne yönelik %79.5'i (35) katılıyorum yanıtını vermişlerdir.

Bu durum sınıf öğretmenlerinin; yerel tarihin geçmiş ile bugün arasında bağlantı sağladığını, insanların yaşam tarzları ve aralarındaki ilişkiyi anlamamıza yardımcı olduğunu, tarihi yerleri ziyaretin ziyaretçilerin yaratıcılıklarını geliştirdiğini, öğrencilerin öğrenmelerini canlı tutmada katkı sağladığını ve soyut olan konuları somut gerçeklere dönüştürmede faydalı olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

Tarihin soyut bir kavram olmasından ötürü ilkököl öğrencilerinin bu kavramları anlamaları zordur. Yerel tarih, soyut olan konuları somutlaştırarak öğrencilerin kavramları anlamlandırmalarına yardımcı olmaktadır. Bunun için yerel tarih çalışmalarının derslerde kullanımı zaruriyet göstermektedir. Fakat yerel tarih çalışmalarının ekonomik bir yönü olduğu da bir gerçektir. Çalışma yapılmadan önce gerekli planlamalar yapılmalı; çalışmanın boyutuna, süresine, hedef kitlesine göre kaynak sağlanmalı ve eğer çalışma sınıf dışında yapılacaksa gerekli izinler alınmalıdır. Gerekli kurumlar ile birlikte çalışmalar iş birliği içerisinde gerçekleştirilmelidir. Planlamanın yapıldığı, kaynağın sağlandığı, gerekli kurumlar ile iş birliği içinde yapılan çalışmaların daha başarılı olacağı düşünülmektedir.

4.5. 4. Sınıfı Okutan Sınıf Öğretmenlerinin Yerel Tarihin Programdaki Yeri ve Öğretmenler Hakkındaki Görüşleri İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin yerel tarihin programdaki yeri ve öğretmenler hakkındaki görüşlerine ilişkin işaretleme göz önünde bulundurulduğunda aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 6. Sınıf öğretmenlerinin yerel tarihin programdaki yeri ve öğretmenler hakkındaki ifadelerle ilişkin görüşlerinin dağılımı

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
	f	f	f	f	f
	%	%	%	%	%
33.Programda yerel tarih ile ilgili çalışmaları yeterli buluyorum.	1 2.3	17 38.6	9 20.5	15 34.1	2 4.5
34.Programda yerel tarih ile ilgili ayrı bir bölüm ayrılmasını eğitim öğretim açısından faydalı buluyorum.		2 4.5	5 11.4	33 75	4 9.1

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
	f	f	f	f	f
	%	%	%	%	%
35.Yerel tarih ile ilgili çalışmalar, müfredatta beklenen hedeflerin gerçekleşmesine yardımcı olur.		3 6.8	4 9.1	36 81.8	1 2.3
36.Yerel tarih öğretimi Sosyal Bilgiler dersinde Tarih ve Coğrafyayı ortak bir zeminde buluşturur.		2 4.5	4 9.1	33 75	5 11.4
37.Ülkemizde eğitim vermekte olan öğretmenler yerel tarih öğretimi ile ilgili yeterli bilgi, beceri ve donanıma sahiptir.	2 4.5	5 11.4	5 11.4	29 65.9	3 6.8

Tablo 6’da görüldüğü gibi sınıf öğretmenleri, “*Programda yerel tarih ile ilgili çalışmaları yeterli buluyorum*” görüşüne yönelik %38.6’sı (17) katılmıyorum ve %34.1’i (15) katılıyorum; “*Programda yerel tarih ile ilgili ayrı bir bölüm ayrılmasını eğitim öğretim açısından faydalı buluyorum*” görüşüne yönelik %75’i (33) katılıyorum; “*Yerel tarih ile ilgili çalışmalar, müfredatta beklenen hedeflerin gerçekleşmesine yardımcı olur*” görüşüne yönelik %81.8’i (36) katılıyorum; “*Yerel tarih öğretimi Sosyal Bilgiler dersinde Tarih ve Coğrafyayı ortak bir zeminde buluşturur*” görüşüne yönelik %75’i (33) katılıyorum; “*Ülkemizde eğitim vermekte olan öğretmenler yerel tarih öğretimi ile ilgili yeterli bilgi, beceri ve donanıma sahiptir*” görüşüne yönelik %65.9’u (29) katılıyorum yanıtını vermişlerdir.

Bu durum sınıf öğretmenlerinin programda yerel tarih ile ilgili çalışmaları yeterli bulmadıkları, yerel tarihe ayrı bir bölümün ayrılmasının faydalı olacağı, yerel tarihin sosyal bilgiler dersinde tarih ve coğrafyayı ortak bir zeminde buluşturduğu ve ülkemizde eğitim vermekte olan öğretmenlerin yerel tarih öğretimi ile ilgili yeterli donanımda olduklarını düşündüklerini göstermektedir. Programın yerel tarih öğretimini kapsayacak şekilde güncellenmesinin, yerel tarihe ayrı bir bölüm

ayrılmasının ve öğretmenlerden yapılması planlanan çalışmalara ilişkin öneriler alınmasının bu konu ile ilgili problemleri ortadan kaldıracığı düşünülmektedir. Ayrıca yerel tarih çalışmaları ile ilgili planlanacak hizmet içi eğitimler de öğretmenler için faydalı olacaktır.

4.6. 4. Sınıf Okutan Sınıf Öğretmenlerinin Yerel Tarih Öğretiminde Kullanılan Ya Da Kullanılabilecek Yöntem ve Teknikler Hakkındaki Görüşleri İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin yerel tarih öğretiminde kullanılan ya da kullanılabilecek yöntem ve teknikler hakkındaki görüşlerine ilişkin işaretlemeleri göz önünde bulundurulduğunda aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 7. Sınıf öğretmenlerinin yerel tarih öğretiminde kullanılan ya da kullanılabilecek yöntem ve teknikler hakkındaki ifadelerle ilişkin görüşlerinin dağılımları

	Hiç	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Tamamen	Katılıyorum
	f	f	f	f	f	f	f
	%	%	%	%	%	%	%
38.Yerel tarih çalışmalarının daha verimli hale getirilmesi için çalışma yapıları hazırlanmalıdır.	1	2	2	35	4		
	2.3	4.5	4.5	79.5	9.1		
39.Yerel tarih çalışmalarının daha verimli hale getirilmesi için proje etkinlikleri yapılmalıdır.	1	1	2	37	3		
	2.3	2.3	4.5	84.1	6.8		
40.Yerel tarih çalışmaları gözlem, veri toplama, benzetme, analiz ve sentez yapma, hipotez kurma ve sonuca varma gibi düşünceleri geliştirir.	1	2	3	34	4		
	2.3	4.5	6.8	77.3	9.1		

Tablo 7’de sınıf öğretmenleri, “*Yerel tarih çalışmalarının daha verimli hale getirilmesi için çalışma yaprakları hazırlanmalıdır*” görüşüne yönelik %79.5’i (35) katılıyorum; “*Yerel tarih çalışmalarının daha verimli hale getirilmesi için proje etkinlikleri yapılmalıdır*” görüşüne yönelik %84.4’i (37) katılıyorum; “*Yerel tarih çalışmaları gözleme, veri toplama, benzetme, analiz ve sentez yapma, hipotez kurma ve sonuca varma gibi düşünceleri geliştirir*” görüşüne yönelik %77.3’ü (34) katılıyorum yanıtını vermişlerdir.

Bu durum sınıf öğretmenlerinin yerel tarih çalışmalarının daha verimli hale getirilmesi için çalışma yaprakları hazırlanması gerektiği, proje çalışmalarının fayda sağlayacağı ve yerel tarihin veri toplama, gözlem, analiz, sentez gibi düşünceleri geliştirmede katkı sağladığını düşündüklerini göstermektedir. Yerel tarih öğretimini daha etkin hale getirmek için kullanılabilir yöntem ve teknikler hakkında öğretmenlerin yeterli donanıma sahip olduğu fakat belirlenen kaynaklar dâhilinde tüm yöntem ve teknikleri kullanamadıkları düşünülmektedir. Bu hususta paydaş kurum ve kuruluşlar ile yapılacak işbirlikleri kaynak sağlamada katkı sağlayabilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde 4. sınıfı okutan sınıf öğretmenlerinin yerel tarih öğretimine ilişkin görüşlerinin incelenmesine yönelik araştırmada elde edilen bulgulara dayanılarak ulaşılan sonuçlar ve geliştirilen öneriler yer almaktadır. Bu araştırmanın sonunda elde edilen bulgular 4. sınıfı okutan sınıf öğretmenlerinin yerel tarih öğretimine ilişkin görüşlerinin bazı değişkenlere göre farklılıklar gösterdiğini ortaya koymuştur.

5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA

Türkiye’de ve dünyada son yıllarda yerel tarih üzerine birçok yeni araştırmanın yapıldığı görülmektedir. Yerel tarih araştırmaları aynı zamanda eğitim-öğretim faaliyetlerinin daha sağlıklı yürütülebilmesi için başvuru ana kaynaklardan birini teşkil etmektedir. Özellikle ilkököl çağındaki çocuklara yaşadıkları coğrafi mekânın tanıtılmasının onların öğrenme meraklarını arttıracığı düşünülmektedir. Aynı zamanda yaşadığı coğrafya hakkında bilgi sahibi olan çocukların toplumsal değerlere daha kolay uyum sağladığı da görülmektedir. Ülkemizde yerel tarih araştırmaları yanında, yapılan bu araştırmaların eğitim-öğretim müfredatına dâhil edilmesi için çalışmalar yapılmaktadır.

Batı dünyasında yerel tarih araştırmaları XVII. ve XVIII. yüzyıllarda dinî hüviyetli araştırmalar ile başlamış olsa da zaman içinde şehir tarihçiliği hüviyetine bürünmüştür. Batıdaki bu tarihsel birikim aynı zamanda yerel tarihe ait kavramların da tartışılmasına ve zaman içinde kabul görmesine de fırsat vermiştir. Ülkemizde ise başlangıçta yerel tarih adı ile olmasa da şehir tarihi araştırmalarının var olduğu

görülmektedir. Osmanlı Devleti'ne ait kayıtlarda şehir tarihlerine, bu bağlamda yerel tarihlere ait birçok kayıt tutulmuştur. Uzun yıllar bu kayıtlar genel tarih içinde değerlendirilmiş olsa da son yıllarda bu araştırmalar “yerel tarih araştırmaları” adıyla sürdürülmektedir. Yerel tarihe ait bilgi ve bulgular esasen genel tarih araştırmalarının da müracaat ettikleri ana kaynaklardandır.

Dünyada ve ülkemizde sosyal bilimler alanında sürekli yeni bilgilerin ve görüşlerin ortaya çıktığı görülmektedir. Bu ortaya çıkan görüşler yeni kavramları da beraberinde getirmektedir. Toplumların ortaya çıkan yeni kavramları kabullenmesi çok kolay olmamaktadır. Çünkü yeni kavramlar beraberinde birçok yeni anlayışı ve uygulamayı da bünyesinde taşımaktadır. Ülkemizde de son yıllarda sosyal bilimler sahasında birçok yeni eserin kaleme alındığını ve ilim dünyasının hizmetine sunulduğunu görmek mümkündür. Sosyal bilimlerin özel alanlarından birisi olan tarih ve ona bağlı olarak tarih eğitimi üzerine yapılan araştırmaların artarak devam ettiğini de ifade etmek gerekir.

Yapılan bu araştırma Trabzon ili Araklı ilçesinde görev yapan 4. sınıfı okutan sınıf öğretmenlerinin yerel tarih hakkındaki görüşlerini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya dair yapılan analizlerde öncelikli olarak ankette yer alan görüşlerin güvenilirlik analizi gerçekleştirilmiş ve anketin yüksek güvenilirliğe sahip olduğu belirlenmiştir. Sonrasında frekans dağılımlarına yer verilmiştir. Bu doğrultuda öncelikli olarak demografik özelliklerin, ardından da ankette yer alan görüşlerin cevap dağılımları incelenmiştir.

Araştırmanın ana konusu olan yerel tarih öğretimi ile ilgili 4. sınıfı okutan sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin değerlendirilmesinde ölçek alınan ana unsurların başında öğretmenlerin bilgi donanımlarının yanında mesleğe bakış açıları ve iletişim becerileri gelmektedir. Bu doğrultuda mesleğini severek yapan, bilgisel donanımı yüksek ve iletişimi kuvvetli bir öğretmenin yerel tarih öğretimine yönelik bir sorun yaşaması çok olası görünmemektedir. Bu değişkenlerden biri eksik olduğunda çeşitli sorunlar da ortaya çıkmaktadır.

Bu sebeple yapılan analiz çalışması içerisinde mezun olunan fakülte türü ve hizmet süresi gibi öğretmenlik becerileri üzerinde doğrudan etkiye sahip olan bilgi ve deneyim değişkenleri üzerinde durulmuştur. Buna karşın iletişim becerilerinin de öğretme becerileri üzerinde etkili olduğu gerçeği göz ardı edilmemiştir. Yapılan sınamalar neticesinde sonuç olarak cinsiyet değişkeni bir farklılığa yol açmazken mezun olunan fakülte türü ve hizmet süresi değişkenleri farklılığa yol açmaktadır. Bu da cinsiyet değişkeni dışındaki iki demografik değişkenin katılımcı görüşleri üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Literatür incelendiğinde bu araştırmanın sonuçlarıyla paralellik gösteren çalışmalar olduğu görülmektedir.

Pehlivan (2008), Çiftçi ve Kaya (2010) tarafından yapılan araştırmalarda cinsiyet değişkeninin öğretmen adaylarının iletişim becerileri üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığı görülmektedir.

Tümekaya (2011) sınıf öğretmenliği öğrencilerinin iletişim becerileri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla yapılan çalışmada tıpkı bu çalışmada olduğu gibi cinsiyetin farklılığa yol açmayan bir değişken olduğunu belirlemiştir. Öğretmenlerin mesleği isteyerek seçip seçmeme durumu ve ders verdikleri sınıf düzeyine göre farklılıklar olduğu görülmektedir.

Tunçeli (2013) öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yaptığı araştırma da mevcut araştırmaya yakın bir araştırmadır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının cinsiyet ve sınıf değişkenlerinin iletişim becerileri ve mesleğe yönelik tutumları üzerinde anlamlı fark yaratmadığı saptanmıştır. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun alt boyutlarından değer alt boyutu ile öğretmen adaylarının iletişim becerileri arasında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

5.2. Öneriler

Gerçekleştirilen araştırmada elde edilen sonuçlar göz önünde bulundurularak şu öneriler yapılabilir:

1. Üniversitelerde okuyan öğretmen adaylarına yerel tarih öğretimi ile ilgili gerekli bilgi verilmeli, yerel tarihin öğretilmesi için tarihsel çevrenin nasıl kullanılması gerektiği öğretmen adaylarına öğretilmelidir.
2. Yerel tarih çalışmalarına sosyal bilgiler dersi içerisinde daha fazla yer verilmeli ve derslerde işlenen konuları somutlaştırmak amacıyla sınıf dışı etkinlikler düzenlenmelidir.
3. Öğretmenlere yerel tarih konusunda ne tür aktiviteleri yapabileceklerini göstermeye yönelik hizmet içi eğitim ve seminerler düzenlenmelidir.
4. Yerel tarih öğretimi çalışmalarında özellikle üniversitelere çok büyük görev düşmektedir. Yerel tarih öğretimi konferans, panel, sempozyum gibi platformlarda gündeme getirilmeli ve yerel tarih çalışmaları ile ilgili komiteler kurulmalıdır.
5. Yerel tarih çalışmaları ile ilgili profesyonel kişilerle ve kurumlarla işbirliği yapılmamıştır.
6. MEB yerel tarih çalışmalarının sağlıklı gerçekleştirilmesi için müfredatta esnekliğe gitmeli, ek zaman oluşturmalı ve çalışmaları finanse edecek maddi kaynakları temin etmelidir.

KAYNAKÇA

- Abbott, L. and Grayson, R. S. (2011). Community Engagement In Local History: A Report on the Hemel at War Project. *Teaching History*, 145, 4-12.
- Avcı Akçalı, A. (2007). *Yerel Tarih ve Tarih Eğitime Katkısı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Avcı Akçalı, A. (2013). *Tarih Öğretiminde Merkeze Bağımlılığın Azaltılması Yolunda Bir Çözüm Önerisi: Yerel Tarih*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Aktekin, Semih. (2001). İngiliz Tarih Eğitiminde Yerel Tarihin Yeri., F. Çelebi. (Editör). *Yerel Tarihçilik, Kent, Sivil Girişim Yerel Tarih Grupları Deneyimi*. İstanbul. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, ss. 186-213.
- Aktekin, S. (2004). *The Inclusion of Local History In The Secondary History National Curriculum In Turkey: Problems and Potential* . Nottingham: The University of Nottingham.
- Albayrak, F. (2015). *İlkokul Sosyal Bilgiler Dersinde Kazandırılan Değerlerle İlgili Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Amagi, I. (1996). *"Upgrading the quality of scholl education" in Learning: Treasure Within*. Paris: Unesco.
- Aslan, Erdal. (2000).Yerel Tarihin Tanımı, Gelişimi ve Değeri., Z. A. Kızılyaprak. (Editör). *Tarihin Yazımında Yeni Yaklaşımlar: Küreselleşme ve Yerelleşme* İstanbul. Tarih Vakfı Yayınları, ss. 195-204.

- Aslan, E. (2005). Türkiye'de Tarih Eğitiminin Sorunları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 106-114.
- Aslan, E. (2006). Neden Tarih Öğreniyoruz?. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 162-173.
- Aslan, İ. (2015). *Sosyal Bilgiler Dersinde Yerel Tarih Konularının Kullanımına İlişkin Öğretmen Tutumları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Avrupa Birliği Bakanlar Komitesi. (2001). *Recommendation Rec(2001)15 of the Committee of Ministers to member states*. Brüksel: Avrupa Birliği Bakanlar Komitesi
- Barr, R., Barth, J., and Shermis, S.S. (2013). *Sosyal Bilgiler Doğası*. (Çev. C. Dönmez). Ankara: Pegem Akademi Yayınları. (Eserin orijinali 1977'de yayımlandı).
- Bedarida, F. (2001). *Tarihçinin Toplumsal Sorumluluğu*. (Çev. A. Tartanoğlu ve S. Aydın). Ankara: İmge Yayınevi. (Eserin orijinali 1996'da yayımlandı).
- Beem, R. (1994). *Using Local History in the Secondary School Social Studies Curriculum*. Unpublished doctoral thesis, Illinois State University, United States.
- Belge , M. (2001). Yerel Tarih Çalışmalarının Kentlerin Bugünleri ve Gelecekleriyle İlişkilendirilmesi., F. Çelebi (Editör). *Yerel Tarihçilik, Kent, Sivil Girişim: Yerel Tarih Grupları Deneyimi*. İstanbul. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, ss. 113-120.

- Bilicioğlu, H. (2017). *Ortaokul Öğrencilerinin Yerel Tarih Öğretimine İlişkin Görüşleri: Safranbolu örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.
- Brophy, J. (1999). *Generic Aspects of Effective Learning*. Paris: IBE Publications.
- Calkın, H. (1942). Local History: A Means of Better Understanding United States History. *The School Review*, 50, 53-60.
- Carr, E. (2004). *Tarih Nedir*. (Çev. M. G. Gürtürk). İstanbul: İletişim Yayınları. (Eserin orijinali 1961'de yayımlandı).
- Celkan, H. (1990). *Ziya Gökalp'in Eğitim Sosyolojisi*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Clarke, W. G. and Lee, J. K. (2004). The Promise of Digital History in the Teaching of Local History. *Clearing House*, 78(2), 84-87.
- Cook, T. (1970). *'Local History: Some Practical Approaches' Teaching History*. London: The Historical Association
- Coşkun, N. (2011). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda Sosyal Beceri Düzeyi İle Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Çiftçi, S. ve Taşkaya, S. M. (2010, 20-22 Mayıs). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öz Yeterlilik ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişki*. 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumunda sunuldu, Elazığ.
- Danacıoğlu, Esra. (2001). Yerel Tarih Çalışmalarında Kaynak Kullanımı., F. Çelebi. (Editör). *Yerel Tarihçilik, Kent, Sivil Girişim Yerel Tarih Grupları Deneyimi*. İstanbul. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, ss. 172-179.

- Danacığlu, E. (2012). *Geçmişin İzleri: Yanıbaşımızdaki Tarih İçin Bir Kılavuz*. (2. basım). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Danker, A. C. (2005). *Multicultural Social Studies: Using Local History in the Classroom*. New York: Teachers College Press.
- Demircioğlu, İ. (2005). *Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar*. Ankara: Anı Yayınları.
- Demircioğlu, İsmail Hakkı. (2014). Yeni Türkiye Dergisi., H. C. Güzel (Editör). *Türkiye'de Tarih Eğitimi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Ankara. Yeni Türkiye Stratejik Araştırma Merkezi Yayınları, ss. 1176-1186.
- Dilek, D. (2001). *Tarih Derslerinde Öğrenme ve Düşünce Gelişimi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Doğanay, A. (2004). Sosyal Bilgiler Öğretimi. C. Öztürk ve D. Dilek (Editörler). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Dördüncü Baskı. Ankara. Pegem Akademi, ss. 16-43.
- Doğanay, A. (2008). Çağdaş Sosyal Bilgiler Işığında Yeni Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 77-96.
- Douch, R. (1972). *Local History and The Teacher* . London: Routledge and Kegan Paul.
- Durlu, R. (1962). Gözlem ve Yakınyurt. *İlköğretim Dergisi*, 507.
- Dursun, İ. (2017). *Yerel Tarih Öğretimi: Mudurnu Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

- Evans , R. (1999). *Tarihin Savunucusu*. (Çev. U. Kocabaşoğlu). Ankara: İmge Kitabevi. (Eserin orijinali 1997'de yayımlandı).
- Fayda, M. (2011). *Tarih*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Fırat, Ö. (2017). *Tarih Öğretiminde Drama Yönteminin Etkililiği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Fontana, J. and Carr, E. (1992). *Tarih Yazımında Nesnellik ve Yanlılık*. (Çev. Ö. Ozankaya). Ankara: İmge Kitabevi. (Eserin orijinali 1941'de yayımlandı).
- Gelen, İ. (1999). *İlköğretim Okulları Dördüncü Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Düşünme Becerilerini Kazandırma Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Gibb, H. A. R. (1996). *Tarih*. (11. basım). İstanbul: MEB.
- Göç, N. (2008). *Yerel Tarih Konularının Sosyal Bilgiler Derslerinde Uygulanması; Karşılaşılan Güçlükler ve Çözüm Önerileri (Yozgat Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Graham, J. (1988). 'Local History Studies in The Clasroom' Teaching History. *Tarih Derneği, 1* , 25-33.
- Harrison, L. (1967). Local history as a teaching technique . *Peabody Journal of Education*, 45(6-8).
- Hoskins, W. (1984). *Local History in England*. New York: Addison Wesley Longman Limited.

- Işık, H. (2002). *Yerel Tarih Konularının Sosyal Bilgiler (6.sınıf) Programı Tarih Üniteleri İle İlişkilendirilmesine Yönelik Bir Uygulama: Pasinler Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Işık, H. (2008). İlköğretimde Tarih Konularının Yerel Tarih ile İlişkilendirilmesinin Öğrenci Başarısına Etkisi. *Ankara Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(4), 290-310.
- İlyasoğlu, Aynur. (2001). Yerel Tarih Gruplarıyla Tanışırken: Konular, Sorunlar., F. Çelebi. (Editör). *Yerel Tarihçilik, Kent, Sivil Girişim: Yerel Tarih Grupları Deneyimi*. İstanbul. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, ss. 37-42.
- Kandemir, K. (2017). *Tarih Öğretiminde Sözlü Tarihin Yeri ve Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Kathleen, R. and Corsaro, J. (1983). *Local History in the Classroom: A Teacher's Guide to Historical Materials and their Classroom Use*. New York: Russel Sage College.
- Karabağ, Ş. (1999). Okullar Konsülü Tarih 13-16 Prejesi ve Tarih Eğitime Katkıları. *Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitimi Dergisi*, 69.
- Kılıçbay, M. (1999). *Düşünen Siyaset 7-8*. Ankara: Esin Yayıncılık.
- Kırpık, C. (2014). Türkiye’de Tarih Öğretimi: Sorunlar ve Fırsatlar. *Yeni Türkiye Dergisi*, 15(1), 1193-1206.
- Kıroğlu, K. (2006). *Yeni İlköğretim Programları*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Koray, E. (1982). *Kültürel Değerlerin Tanıtılması ve Korunmasında Tarih Öğretiminin Yeri ve Önemi*. Ankara: Milli Kültür Şurası.
- Köstüklü, N. (2014). *Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretimi*. Konya: Çizgi Yayınevi.
- Kütükoğlu, M. (2007). *Tarih Araştırmalarında Usul*. İstanbul: Türk Tarih Kurumu.
- Kyvig, D. and Marty, M. (2000). *Yanbaşımızdaki Tarih*. (Çev. N. Özsoy). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları. (Eserin orijinali 1982'de yayımlandı).
- Lichman , A., and French , V. (1978). *Historians and the Living Past: The Theory and Practice of Historical Study*. Illinois: Harlan Davidson.
- Marino, P. M. (2012). Urban Space as a Primary Source: Local History and Historical Thinking in New York City. *The Social Studies*, 103(3), 107-116.
- McFahn, R., Herrity, S. and Bates, N. (2009). Riots, Railways and a Hampshire Hill Forth: Exploiting Local History for Rigorous Evidential Enquiry. *Teaching History*, 134, 16-23.
- MEB. (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Klavuzu (4-5. Sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- Metcalf, F. D. and Downey, M. T. (1982). *Using Local History in the Classroom*. Nashville, Tennessee: The American Association for State and Local History.
- Nash, G. (1991). Bringing History Alive in the Classroom: A Collaborative Project. S. Linda Kore, *OAH Magazine of History*, 6, 25-29.
- NCSS. (1993). *The Social Studies Professional*. Washington DC: National Council for the Social Studies.

- O'hara, L. and O'hara, M. (2001). *Teaching History 3-11*. Wallingford, Birleşik Krallık: Continuum International Publishing.
- Oran, M. (2013). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ders İçi Yerel Tarih Konusundaki Faaliyetleri Uşak İli Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Örten, H. (2008). *Yerel Tarih Konularının Sosyal Bilgiler Üniteleri İle İlişkilendirilmesine Yönelik Bir Çalışma (Tokat Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Özbaran, S. (1992). *Tarih ve Öğretimi*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Özbaran, Salih. (1998). Neden ve Nasıl Tarih?, S.Özbaran. (Editör). *Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları*. İzmir. Dokuz Eylül Yayınları, ss. 25-34.
- Özbaran, S. (2005). *Tarih, Tarihçi ve Toplum*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Özdamar, K. (2013). *Paket Programları İle İstatistiksel Veri Analizi-I*. (9. basım). Eskişehir: Nisan Kitapevi Yayınları.
- Özdemir, K. (2016). *Yerel Tarihin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi Üzerindeki Etkisinin Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Özlem, D. (1996). *Tarih Felsefesi*. İstanbul: Notos Yayınevi.
- Öztaşçı, C. A. (2017). *Yerel Tarih Öğretim Yöntemini Sosyal Bilgiler Dersinde Uygulamaya Koymak: Bir eylem araştırması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Öztürk, Mustafa. (2003). Türkiye'de Tarih Eğitiminin Temel Sorunları., O. Köymen. (Editör). *Tarih Eğitime Eleştirel Yaklaşımlar*. İstanbul. Tarih Vakfı Yayınları, ss. 142-153.
- Öztürk, İbrahim Hakkı. (2014). Yeni Türkiye Dergisi., H. C. Güzel. (Editör). *Değişen Türkiye'de Tarih Eğitimi Yeniden Düşünmek*. Ankara. Yeni Türkiye Stratejik Araştırma Merkezi Yayınları, ss. 1187-1192.
- Özyurt, Cevat. (2008). 21.Yüzyılda Kimlik, Vatandaşlık ve Tarih Eğitimi., M. Safran ve D. Dilek (Editörler). *Küreselleşme, Ulusal Eğitim ve Siyasal Toplumsallaşma*. İstanbul: Yeni İnsan Yayıncılık, ss. 211-227.
- Pamuk, Y. (2016). *Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Pehlivan Baykara, K. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir çalışma. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4(2), 151-168.
- Qoest, R. E. (2006). *The Infusion of Local History into the New York State Eleventh Grade United States History Curriculum*. Unpublished doctoral thesis, University of Pennsylvania, United States.
- Rittidet, P. (2011). Local Youth Historical Research for Students Based Learning Reform, Northeast Thailand. *Journal of Social Sciences*, 7(2), 224-227.
- Safran , M. ve Ata , B. (1996). Barışçı Tarih Öğretimi Üzerine Çalışmalar. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 61-62.
- Safran, M. (2002). Türk Tarih Öğretimi ve Meseleleri. *Türkler Ansiklopedisi*, 17.

- Sönmez, V. (1997). *Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Klavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Stearns, P. N. (2009). Why Study History? (Çev. E. Dinç). *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 118-127.
- Stevens, R. L. (2001). *Hemespun: Teaching Local History in Grades 6-12*. Portsmouth: Heinemann.
- Stradling, R. (2000). *Tarih Öğretiminde Çok Yönlülük: Öğretmenler İçin Klavuz*. Strazburg: Avrupa Konseyi Yayınevi.
- Stradling, R. (2003). *20.yy tarihi nasıl öğretilmeli*. (Çev. A. Ünal). İstanbul.Tarih Vakfı Yayınları. (Eserin orijinali 1999'da yayımlandı).
- Şen, M. (1997). Manisa Halk Evi Yayınları ve Yerel Tarih Çalışmaları Örneği. *Çağdaş Türkiye Tarih Araştırmaları Dergisi*, 2(6-7), 147-156.
- Şimşek, A. (2007). Türkiye'de Tarih Eğitiminin Ulusallığı ve Avrupa Merkezilik. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9-38.
- Taş, A. M. (2004). Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Eğitimi Program Standartlarının Belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(1), 28-54.
- Taşcan, O. (2011). *Tarih Öğretiminde Mekân Kullanımı ve Öğretmen Görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Taşkaya, S. M. ve Bal, T. (2009). Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretim Yöntemlerine İlişkin Görüşleri. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, (27), 173-185.

- Tekeli, İlhan. (1986). Türkiye’de 19. Yüzyıl Ortalarından 1950’ye Kadar Kentsel Araştırmanın Gelişimi., S. Atauz. (Editör). *Türkiye’de Sosyal Bilim Araştırmalarının Gelişimi*. Ankara. Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, ss. 239-268.
- Tekeli, İlhan. (1998). Tarih Bilinci ve Gençlik, Karşılaştırmalı Avrupa ve Türkiye Araştırması., O. Bahadır, ve A. Berktaş. (Editörler). *Yurt*. İstanbul. Tarih Vakfı Yayınları, ss. 201.
- Tekeli, İ. (2000). *Tarih Öğretiminin Yeniden Yapılandırılması, İlköğretim Okulları ve Liselerde Tarih Eğitimi*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Tosh, J. (2013). *Tarih Peşinde. Modern Tarih Çalışmasında Hedefler, Yöntemler ve Yeni Doğrultular*. (Çev. Ö. Arıkan). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları. (Eserin orijinali 1991’de yayımlandı).
- Tugay, B. (2004). *Tarih Eğitiminde Yerel Tarih Araştırmalarının Yeri: Fethiye Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Tunçeli, H. İ. (2013). Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri İle Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Sakarya Üniversitesi Örneği). *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(3), 51-58.
- Tunç Şahin, C. (2011). Yerel Tarih Uygulamalarının Başarıya ve Öğrenci Ürünlerine Etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi*, 16, 453-462.
- Turan, M. (2015). *Tarihi Hikâyelerin İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretimindeki Önemi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.

- Tümkaya, S. (2011). Sınıf ğretmenliği ğrencilerinin İletişim Becerileri İle ğretmenlik Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(2), 49-62.
- Türküm, Ayşe Sibel. (2002). Anket tekniği., A. Ceylan. (Editör). *Bireyi Tanıma Teknikleri*. Eskişehir. Anadolu Üniversitesi Açıkkğretim Yayınları, ss. 111-132.
- Uluçay, Ç. (1958). *Tarih ğretimi Çevre İncelemeleri*. İstanbul: Yeni Matbaa.
- Uçar, Ş. (1997). *Tarih Felsefesi Meseleleri*. İstanbul: Nehir Yayınları.
- Yapıcı, G. (2006). *Dört Kültürde Tarih ğretimi Yaklaşımı: İngiltere, Fransa, İsviçre ve Türkiye rnekleri*. İstanbul: Marmara Üniversites Eğitim Fakültesi Enstitüsü.
- Yenilmez, K. ve Kakmacı, . (2008). İlköğretim Yedinci Sınıf ğrencilerinin Matematikteki Hazırbulunuşluk Düzeyi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(2), 529-542.
- Yıldırım, Z. (2015). *Sınıf ğretmenlerinin Yaşam Boyu ğrenmeye Yönelik Yeterlilik Algıları ve Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Yılmaz, Kaya. (2011). Sosyal Bilgiler ğretiminde Yeni Yaklaşımlar II., A. Sümbül ve H. Akdağ. (Editör). *Sosyal Bilgiler ve Tarih ğretiminde Tarihsel Empati: Geçmiş Geçmişteki İnsanların Gözüyle Bakabilme Becerisi*. Ankara. Pegem Yayınları, ss. 11-33.

Yılmaz, H. S. (2017). *Ortaöğretim Tarih Öğretiminde Öğretmenlerin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Siirt Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

EKLER**Ek 1: Kişisel Bilgi Formu****KİŞİSEL BİLGİ FORMU**

Değerli Meslektaşım,

Bu araştırmanın amacı, ilkokullarda görev yapan 4.sınıf öğretmenlerinin yerel tarih öğretimi ile ilgili görüşlerini değerlendirmektir. Formda bulunan sorulara vereceğiniz cevaplar tarafımda saklı tutulacak ve tamamen bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır.

Kişisel bilgi formu kişisel bilgilerin elde edilmesi amacıyla hazırlanan sorulardan meydana gelmektedir.

Sonuçlarının sağlıklı olabilmesi için soruları samimi ve doğru olarak yanıtlamanız gerekmektedir. Lütfen formun üzerine isim belirtmeyiniz.

İlgi ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Rahman Derya

Cinsiyet	Bayan ( )	Erkek( )			
Mezun Olunan Fakülte Türü	Eğitim Fakültesi ( )	Fen Edebiyat Fakültesi ( )	Eğitim Enstitüsü ( )	Lisansüstü ( )	Diğer ( )
Hizmet Süresi	1-5 Yıl ( )	5-10 Yıl ( )	10-15 Yıl ( )	15-20 Yıl ( )	20 Yıl Üzeri ( )

Ek 2: Sınıf Öğretmenleri İçin Yerel Tarih Öğretimi Anketi

SINIF ÖĞRETMENLERİ İÇİN YEREL TARİH ÖĞRETİMİ ANKETİ

Değerli Meslektaşım,

Bu araştırmanın amacı, ilkokullarda görev yapan 4. sınıfı okutan sınıf öğretmenlerinin yerel tarih öğretimi ile ilgili görüşlerini değerlendirmektir. Ankette bulunan sorulara vereceğiniz cevaplar tarafımda saklı tutulacak ve tamamen bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır.

Bu anket yerel tarih öğretimi ile ilgili görüş ve düşüncelerinizi belirlemek amacıyla hazırlanan sorulardan meydana gelmektedir. Anket sonuçlarının sağlıklı olabilmesi için soruları samimi ve doğru olarak yanıtlamanız gerekmektedir. Lütfen anketin üzerine isim belirtmeyiniz.

İlgi ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Rahman Derya

Bu bölümde yerel tarih öğretimine ilişkin görüşlerinizi öğrenmek amacıyla çeşitli sorular verilmiştir. Lütfen bu soruları kendi düşünceleriniz doğrultusunda;

1-Hiç Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Fikrim Yok, 4-Katılıyorum,

5-Tamamen Katılıyorum, seçeneklerinden birini tik (X) koyarak cevaplandırınız.

SORU NO	SORULAR	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.	Yerel tarih öğretiminin ne olduğunu biliyorum.					
2.	Yerel tarih öğretimi davranışçı yaklaşım tarafından ortaya konulmuştur.					
3.	Yerel tarih öğretimi bilişsel yaklaşım tarafından ortaya konulmuştur.					

SORU NO	SORULAR	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
4.	Yerel tarih öğretimi yapılandırmacı yaklaşım tarafından ortaya konulmuştur.					
5.	Yerel tarih çalışmaları ile öğrencilere kazandırılacak olan nitelik ve beceri açıkça ortaya konulur.					
6.	Yerel tarih öğretimi derslerde tamamlayıcı etkinlikler olarak kullanılabilir.					
7.	Yerel tarih çalışmaları uzak geçmiş, yakın geçmiş ve günümüz ilişkisinin öğrencilere nasıl verilebileceğine katkı sağlar.					
8.	Yerel tarih çalışmaları okul dışı etkinliklerde uygulanabilir.					
9.	Yerel tarih ile ilgili yapılan çalışmalar kolaylıkla planlanabilir.					
10.	Yerel tarih çalışmaları zaman alıcı bir etkinlik olup uygulanması zordur.					
11.	Yerel tarih çalışmaları öğrencilerde çevre bilincinin gelişmesine katkı sağlar.					
12.	Programdaki yerel tarih ile ilgili çalışmaları yeterli buluyorum.					
13.	Programda yerel tarih ile ilgili ayrı bir bölüm ayrılmasını eğitim öğretim açısından faydalı buluyorum.					
14.	Yerel tarih çalışmalarının derslerde yeteri kadar kullanıldığını düşünüyorum.					

SORU NO	SORULAR	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
15.	Yerel tarih çalışmalarının daha verimli hale getirilmesi için çalışma yaprakları hazırlanmalıdır.					
16.	Yerel tarih çalışmalarının daha verimli hale getirilmesi için proje etkinlikleri yapılmalıdır.					
17.	Yerel tarih çalışmaları yakın çevrede bulunan insanların geçmişte ne tür bir yaşam sürdürdüklerini anlamamıza yardımcı olur.					
18.	Yerel tarih çalışmaları insanların geçmişteki yaşam tarzları ile bugünkü yaşam tarzları arasındaki farkı gerekçeleri ile incelememize yardımcı olur.					
19.	Yakın çevrede bulunan binalar, yollar, köprüler geçmiş ile geleceği mukayese ederek yerel tarih çalışmalarına katkı sağlamasına yardımcı olur.					
20.	Cadde ve yer isimlerinin nereden geldiği bu mekânların neden farklı yerlere yapıldığının incelenmesi yerel tarih çalışmalarına katkı sağlar.					
21.	Yakın çevredeki ev tipleri, çevredeki dini yapıların özelliklerinin incelenerek geçmişten bugüne nasıl bir değişim yaşandığının incelenmesi yerel tarih çalışmalarına katkı sağlar.					
22.	Yaşanılan çevrede bulunan kütüphane, müze ve arşivlerin ziyaret edilmesi yerel tarih çalışmalarına katkı sağlar.					

SORU NO	SORULAR	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
23.	Yaşanılan çevrenin tarihini bilen bireylere, öğretimi yapılan konu ile alakalı görüşmeler yapılması yerel tarih çalışmalarına katkı sağlar.					
24.	Yakın çevredeki karayolları, demir yolları, köprülerin incelenmesi ve bu yapıların geçmişten bugüne nasıl bir gelişim izlediğinin araştırılması yerel tarih çalışmalarına katkı sağlar.					
25.	Yerel tarih çalışmaları gözleme, veri toplama, benzetme, analiz ve sentez yapma, hipotez kurma ve sonuca varma gibi düşünceleri geliştirir.					
26.	Yerel tarih ile ilgili çalışmalara müfredatta beklenen hedeflerin gerçekleşmesine yardımcı olur					
27.	Yerel tarih çalışmaları öğrencilerin ilgisini çekerek öğrenmelerini canlı tutmalarına yardımcı olur.					
28.	Yerel tarih çalışmaları disiplinler arası çalışmalara fayda sağlar.					
29.	Yerel tarih öğretimi öğrenmeyi konu alanlarıyla bütünleştirmenin etkili bir yoludur.					
30.	Yerel tarih öğretimi yazılı metinleri tamamlayarak öğretimi zenginleştirir.					
31.	Yerel tarih çalışmaları hiçbir sözlü ya da yazılı kelimenin tek başına yapamayacağı gibi tarihimize ve yaşamımıza katkı sağlar.					

SORU NO	SORULAR	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
32.	Tarihi yerler ziyaretçilerin yaratıcılıklarını kullanmalarına katkı sağlar.					
33.	Yerel tarih öğretimi öğrencilerin ders kitaplarında çalıştıkları soyut ve geniş konuları günlük hayat hakkındaki hikâyelere ve somut gerçeklere dönüştürmelerine katkı sağlar.					
34.	Yerel tarih öğretimi ile uzaktaki mekânları araştırabilir, buralar ile kendi toplumumuz arasındaki bağlantıları keşfedebiliriz.					
35.	Yerel tarih öğretimi Sosyal Bilgiler dersinde Tarih ve Coğrafyayı ortak bir zeminde buluşturur.					
36.	Okul dışı tarih öğretimi tarihsel çevreye empatiyi güçlendirir.					
37.	Yerel tarih öğretimi tarihsel şahıslara tarih kitaplarının dışında insan boyutu kazandırır.					
38.	Yerel tarih çalışmaları müzeciliğin gelişmesine katkı sağlar.					
39.	Ülkemizde eğitim vermekte olan öğretmenler yerel tarih öğretimi ile ilgili yeterli bilgi, beceri ve donanıma sahiptir.					
40.	Her yaştaki insan için tarihi bir yeri ziyaret tarihe olan ilgiyi artırır, tarihi gerçek kılar ve sonuç olarak öğrenmeyi sağlar.					

ÖZGEÇMİŞ

13.07.1990 Trabzon Araklı doğumludur. İlk ve ortaokulu 1996-2004 yılları arasında Araklı Cumhuriyet İlköğretim Okulunda tamamladı. Lise eğitimini 2004-2007 yılları arasında Araklı Saffet Çebi Lisesinde tamamladı. Üniversite eğitimini 2008-2012 yılları arasında Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümünde tamamladı.

2012 yılında Trabzon ili Sürmene ilçesi Ormanseven İlkokulunda ücretli sınıf öğretmeni olarak görev yaptı. 2013-2016 yılları arasında Trabzon ili Of ilçesi Özel Beyaz Umut Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezinde Zihinsel Engelliler Sınıf Öğretmeni olarak görev yaptı. Öğretmenliğe devam ederken 2014 yılı güz döneminde Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans eğitimine başladı 2016 yılında sözleşmeli sınıf öğretmeni olarak Iğdır Şehit Polis Kemal Adir İlkokuluna atandı. Halen aynı okulda görevine devam etmektedir.

